יודען געדענקט! דער קאמף געגען רדיפות אויף יודען אין דייטשלאנד — דויערט

NAJER FOLKSBLAT
Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

פרייז 20 גראשען

14 זייטען

נייער פאלקסבלאט

№ 58 | Łódź, Niedziela, 8 marca 1936 | אדרעס: לאדז, פעטריקאווער 21 טעל. 224-71 Adres: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. Skrz. poczt. 106. | לאדז, זונטאג פ' תשא י"ד אדר תרצ"ו | 14-טער יאהרגאנג

ייטש מיליטער בעזעצט איבער=רהיין
היטלער געקינדיגט דעם לאקארנער אפמאך

פאריז, 7 (ספ. טעל.)

היינט 11 אזייגער אינדערפריה האט קאנצלער ...לער איינגעלאדענט אין זיין קאבינעט די אמבאס...ארען פון פראנקרייך, ענגלאנד, איטאליען און ...לגיען און זיי איבערגעגעבען א דיפלאמאטישע ...ט, וועלכע ענטהאלט א פארמעלע קינדיגונג דורך ...ר דייטשער רעגירונג, די לאקארנע אפמאכען מיט ...שהעריגע ארטיקלען פון ווערסיילער טראקטאט. ...גלייכצייטיג מעלדעט א דעפעשע פון קעלן וועגען דעם אריינמארש פון דייטשען מיליטער אויפ'ן ...ט פון אויבער-רהיין.

די נאטע פון קאנצלער היטלער, וואס איז אי...געגעבען די אמבאסאדארען פון די מלוכות, וואס ...אנטירען די דעמיליטאריזאציע פון דער אויבער-ריין ...ין סטרעפט ענטהאלט צוזאמען-פונקטען, פון וועלכע ...ווינטיגסטע זענען, אז די דייטשע רעגירונג איז ...יט צוצוטרעטען צו די אונטערהאנדלונגען אויס...ארבייטען א נייעם שלום-אפמאך. די דייטשע רע...רונג איז אויך געצוואונגען צוריקצוקעהרען אין דער ...לקער-ליגע.

אין רוים זעהט אויס, אז היטלערס זשעסט גע...ן בעקאנט פון פריהער, ווייל די רוימישע דעפע...ן פערזיכערן, אז אין שייכות מיט די געשעהעני...ן אין דייטשלאנד, און מיט דער קינדיגונג פון ...ארנער אפמאך, איז די צוזאמענארבייט פון אי...ליען אין איראפא בעזונדערס וויכטיג און דע...ער צווייפעלט נישט מוסאליני, אז די פערזונגונגען ...לכע ער וועט ארויסשיקען אויף די פארשלאגען ...קאמיטעט פון 13, וועט די פעלקער-ליגע פול...שטענדיג אננעמען.

די דאזיגע געשעהענישען האבען ארויסגערופען ...אויסערגעוועהנליכען איינדרוק אין פאריז. פלאנדרען וועלכער האט היינט געזאלט ארויספאהרען אין זיין קרייז, איז געבליבען אין פאריז. מען שמועסט וועגען צוזאמענרופען נאך היינט א אויסערגעוועהנליכע זיצונג פון מיניסטעריען-ראט. פראנקרייך זאל פאדערן קודם כל תיכף צוזאמענצורופען א אויסערגעוועהנליכע סעסיע פון דער פעלקער-ליגע.

די ווייטערדיגע אקציע פון פראנקרייך וועט אהן שום ספק זיין אפהענגיג פון דער שטעלונג, וואס עס וועט פערנעהמען לאנדאן.

היטלערס רעדע אין רייכסטאג

בערלין, 7 (ספ. טעל.)

קאנצלער היטלער האט היינט אין רייכסטאג געהאלטען פאלגענדע רעדע:

ווען אין די טרויעריגע נאוועמבער-טעג פון 1918 איז אראפגעלאזט געווארען דער פארהאנג איבער דער בלוטיגער טראגעדיע פון דער גרויסער וועלט-מלחמה, האט די גאנצע מענשהייט אפגעאטעמט מיט ערלייכטערונג. צו די אויערען פון דער מענשהייט זענען דורך דעם מלחמה-טומל צוגעקומען די פרינציפען פון אמעריקאנישען פרעזידענט, אין וועלכע עס האט זיך געריידט וועגען אן'אויסגעבעסערטער וועלט. אין 17 פונקטען האט מען די פעלקער געגעבען א בילד פון דער נייער אָרדנונג פון דער וועלט. דאס דייטשע פאלק האט געגלויבט אין די דאזיגע פרינציפען, אין זיין פערצווייפלונג פערלירענדיג דעם גלויבען אין זיך און אין דער גאנצער וועלט. דער דאזיגער גלויבען איז געווען דער אנהויב פון וועג פארן דייטשען פאלק, וואס האט געפירט אין דער שמערצליכסטער פאר אים צייט. מיר אלע זענען דורך א רייהע יאהרען געווען קרבנות פון דאזיגען פאנטאסטישען גלויבען און דערמיט אויך קרבנות פון שרעקליכע פאלגען. מיר זענען אריינגעצויגען געווארען אין א מלחמה, אין דעם אויסברוך פון וועלכען מיר זענען געווען פונקט אזוי שולדיג אדער אונשולדיג ווי אלע אנדערע פעלקער. מיר אבער, וואס האבען געבראכט די גרעסטע קרבנות, האבען אמלייכסטען געגלויבט, אז עס קומען בעסערע צייטען. זייט דער צייט, וואס די דעמאלסדיגע מלוכה-מענער האבען זיך פערזאמעלט אין ווערסייל, בכדי פעסט-צושטעלען א נייע ארדנונג פון דער וועלט, איז אדורך 17 יאהר, גענוג צייט, בכדי זיך אויס-צוארבייטען אן'אורטייל וועגען די אלגעמיינע ענט-וויקלונגס-טענדענצען. דער שלום, וואס האט אמאל געזאלט זיין א שטיין, וואס איז אוועקגעלייגט גע-ווארען אויף דעם פערמויערטען קבר פון דער מלחמה, איז געווארען א שלאנגען-זריעה צו ווייטערדיגע קאמפען. ווי אהין מיר ווילען נאר זייט דאן ווארפען דעם בליק, ווילען מיר זעהען דאס פייער פון אינערליכע און אויסערליכע אונרוהען. ווייט דאן איז קיין איין יאהר נישט אדורך, אז אויף דער וועלט זאל מען נישט הערען אנשטאט די גלאקען פון שלום, דאס געקלימפער פון גע-וועהר. די געשיכטע פון דער וועלט וועט אמאל פעסטשטעלען, אז זייט דער פערענדיגונג פון דער גרויסער מלחמה, איז די מענשהייט כסדר בע-אונרוהיגט געווארען דורך גייסטיגע, פאליטישע אוןווירטשאפטליכע ערשיטערונגען, וואס טרעפען זיך נאר איינמאל אין טויזענד יאהר, בכדי ארויפצו-קלעבען אויף די פעלקער א ספעציעלען חותם און כאראקטער.

זייט יענער צייט איז די שפאנונג צווישען די פעלקער געשטיגען אויף א ביז-איצט נישט גע-וועזענעם אומפאנג. די באלשעוויסטישע רעוואָ-וואלוציע דריקט נישט נאר אויסערליך אויס איהר סימן אויף איינער פון די גרעסטע מלוכות פון דער וועלט, אבער אויך אינערליך שאפט זי א תהום נישט איבערצושרייטען, אין אידעאלאגישער און רעליגיעזער הינזיכט צווישען דער דאזיגער מלוכה און די פעלקער און מלוכה, וואס רינגלען זי ארום.

עס זענען צובראכען געווארען נישט נאר די אלגעמיין-מענשליכע, ווירטשאפטליכע און פאליטישע פרינציפען, בעגראבענדיג אונטער זייערע חורבות מענשען, פארטייען, ארגאניזאציעס, און מלוכות וואס האבען זיי ביז איצט רעפרעזענטירט. ניין, די גאנצע וועלט פון איבערמענשליכע חושים איז צושטערט געווארען. מען האט דעטראניזירט גאט, אויסגעראט רעליגיעס און קירכען. מען האט פער-לייקענט די עקזיסטענץ פון דער איבער-ערדישער וועלט און ערקלערט אלס די איינציגע רעאליטעט די פינסטערע איצטיגע ווירקליכקייט. קיזשורטומס און קעניגרייכען זענען אומגעווארפען געווארען און עס איז אפילו אויסגעוואָרצלט געווארען זייער אנדענקען. פונקט אזוי ווי אין דער פערקעהרטער ריכטונג ווארפען די פעלקער אוועק די דעמאקרא-טישע ארדנונגען, בכדי זיי צו פערטרעטען מיט נייע מלוכה-קאנצעפציעס, גלייכצייטיג ווערען ווירטשאפט-ליכע מאקסימען, וואס האבען אמאל געגאלטען אלס יסודות פון קאלעקטיוו לעבען, אומגעווארפען און אוועקגעווארפען, ארויסגעהענדיג פון גאנץ פערקעהרטע הנחות. דערויף אבער כאפט זיך די פערוואונדערטע מענשהייט, אז גאט, מעהר בע-וואפענט ווי אמאל, טרעט אראפ אויף דער ערד-יוען די אמאליגע ארמייען, וואס האבען געדינט דער אימפעריאליסטישער, דינאסטישער, קאבינעט-אדער נאציאנאלער פאליטיק, האבען געצעהלט אויף די הונדערטער טויזענדער — ווערען איצט מיל-יאנען-ארמייען בעוואפענט צום קריג. גאנצע פעל-קער ווערען געבראכט אין בעוועגונג אין נאמען פון נייע גייסטיגע קאנצעפציעס, אין נאמען פון וועלט-רעוואלוציע, באלשעוויזם אדער אפילו אין נאמען פון דער לאזונג, וואס ווערט אנ'אפגאט: „קיינמאל מעהר נישט מלחמה".

מיר זענען נישט פעראנטווארטליך דערפאר, וואס די זאך האט אנגענומען אזא ווענדונג. ווייל עס איז נישט געווען אין אונזער קראפט, אין דער צייט ווען מען האט אונז מאלטרעטירט, וואס מיר האבען איבערגעטראגען, שוצלאז און גערעמטיגט — צו געבען דער וועלט נייע אידעען אדער אנצעווארפען געזעצען פון לעבען. דאס האבען געטאן יענע, וואס האבען רעגירט, די מעכטיגע פון דער וועלט. דייטש-לאנד האט אין משך פון 15 יאר געהערט צו די וואס ווערען רעגירט. דער פאקט, וואס אין דער צייט איז די גאנצע וועלט אריין אין עפאכע פון פסחדיגע שפאנונגען און לאנגדויערנדע קריזיסען — דארף מען צושרייבען דעם מאנגעל פון פערשטאנד און דערקענטניש, וואס א בעווייז דערפון האט מען גע-געבען ביים בעגראבען די אינטערנאציאנאלע פראב-בלעמען און אין דער שטעלונג, וואס מען האט לגבי זיי אנגענומען. א אויסגאנגספונקט פון דער דאזי-גער עוואלוציע איז אבער געווען דער דאזיגער אום-גליקלעכער טראקטאט, וועלכער דארף איביג בלייבען אין דער געשיכטע אלס ווארנונגס-ביישפיל, ווי אזוי מען דארף נישט ענדיגען קיין מלחמה, אויב מען וויל אויף די פעלקער נישט אראפברענגען נייע ערשיטערונגען. דער גייסט פון דאזיגען טראקטאט האט בעלאסטעט די פעלקער-ליגע און האט זי גע-מאכט פאר ווערטלאז. אין דאזיגען טראקטאט שעפט זיין מקור די איינטיילונג פון דער וועלט אויף בע-זיגטע ד. ה. אונטערכטעטע און זיגער, ד. ה. די, וואס האבען רעכט און א דאנק די פרינציפען פון דער פעלקער-ליגע ווערען זיי בעטראכט פאר פרייע און גלייכע פעלקער.

קריטיקירענדיג ווייטער די פאליטיק פון די מערב מלוכות, האט היטלער געזאגט: עס איז געווען א אונ-זין צוליב דעם אויב עס האנדעלט זיך וועגען דייטש-לאנד. מען האט ביים 65 מיליאנענדיג דייטשען פאלק אפגעשניטען אלע לעבענס-מעגליכקייטען, צו-גענומענדיג ביי איהם אלע ווירטשאפטליכע בעזי-צונגען, קאנפיסקירט אלע אויסלענדישע קאפיטא-לען, פערניכטעט זיין האנדעל, בעלאסטעט מיט אסטראנאמישע ציפערן די חובות און ענדליך געגע-בען איהם קרעדיט בכדי איהם שפעטער צו פרא-צענטירען. מען האט איהם פערמויערט די אפזאץ-מערק און אזוי ארום ארייגעטריבען דאס דאזיגע פאלק אין דער שרעקליכסטער ארימקייט און שפע-טער בעשולדיגט אין א שלעכטען ווילען.

איך וואלט געוואלט, אז דאס דייטשע פאלק זאל פערשטעהן די אינערליכע מאטיוען פון דער נא-ציאנאל-סאציאליסטישער אויסערליכער פאליטיק, וועלכע פיהלט אויך זעהר שמערצליך, אז דער צו-טריט פון א 33 מיליאנענדיג פאלק צום ים פיהרט דורך א טעריטאריום, וואס האט אמאל געהערט צו דייטשלאנד. איך וואלט געוואלט, אז עס זאל אונער-קענען פאר אומפערמיידליך, ווייל ס'איז פשוט אומ-מעגליך דאס אפזאגען אזא גרויסער מלוכה דעם צו-גאנג צום ים. עס קען נישט האבען קיין זין און ציל פון א פוילישטענדיגע אויסערליכע פאליטיק צו דער-פיהרען צו א צושטאנד וואס וואלטען תיכף געפא-דערט אנ'ענדערונג.

די דייטשע פראגע פליסט ארויס פון פאקט צו דער איבערבעפעלקערונג פון דייטשלאנד. די לייזונג פון דער דאזיגער פראגע געהט איבער צום דייטשען פאלק און די וועלט וואלט זיך נישט געדארפט דער-

(ווייטער זעה 4-טע זייט)

אונזער ווארט

די אמת'ע סיבה

אונאפהענגיג דערפון, ווי עס וועט אויספאלן דער ענדגילטיגער רעזולטאט פון דער העצע ארום דער יודישער שחיטה, דארף פעסטגעשטעלט ווערן איין זאך: די איניציאטארען פון דער גאנצער אנטי-שחיטה אקציע האנדעלט עס זיך נישט אין דעם צער פון בעלי חיים, נישט אין דעם הומאניטארען מאמענט און נישט אפילו אין דעם עקאנאמישען מאמענט. דער גאנצער אומגליקליכער פלאן איז פערטראכט און רעזשיסירט געווארען צוליב א גאנץ אנדערען מאטיו, א מאטיוו וועלכער — אלץ מעהר מען דערנעהנטערט זיך צו דער ענט-שיידונג — ווערט ער אלץ מעהר דורכזיכטיגער און בולט'ער.

שוין דער פאקט אליין, וואס דער פראיעקט איז ארויסגערוקט געווארען דורך דעם רעגירונגס-לאגער אין א צייט, ווען די רעכטע אפאזיציע, די ענדעקעס, האבען ענטוויקעלט אין לאנד א מורא'-דיגע אנטי-יודישע אגיטאציע און פערפלייצט פוי-לען מיט א ריזיגער כוואליע פון אונערהערטער יודען-שנאה, ווארפט שוין א קלאהר ליכט אויף דעם גאנצען פלאן.

ווי אייל אויף די רעדער, איז דער אנטי-שחיטה-פראיעקט געקומען פאר דער ענדעקישער וואקכאנאליע, און עס שטעלט זיך דעריבער די פראגע:

— ווער איז געווען פעראינטערעסירט, אז דוקא איצט — אין דער צייט ווען די רעגירונג זאגט אן א קאמף דער ענדעקישער הפקרות — זאל ארראנזשירט ווערען א העצע געגען אנ'עיקר-יסוד פון דער יודישער רעליגיע און דערמיט נאך מעהר צו צופלאקערן דאס פייער פון שנאה געגען יודען?

און אויב מען וויל פעסטשטעלען די אמת'ע סיבה פון דער פערביסענקייט געגען דער יודישער שחיטה, דארף מען זיך נאר דערמאהנען אין שכנישן לאנד, וואו די שחיטה איז שוין זייט צוויי יאהר פערבאטען. נישט דער הומאניטאריזם, נישט ווירט-שאפטליכע מאטייוען זענען געווען די טרייב-קראפט וואס האבען בעוואויגען די פרוי פריסטאר און איהרע העלפער צו איהר אקציע. ס'איז איינציג און אליין — די ברוינע פעסט, וואס איז צו אונז פערשלעפט געווארען פון שכנישן לאנד...

ב.

טאג-טעגליך

ווידער געשעהענע פאקטען

דאס וואס מען האט ערווארט איז געשעהן. ...ן האט פון פריהער אויס געוואוסט, אז דער דיי...ער קאנצלער וועט נישט אדורכלאזען אזא גע...גנהייט. ווי עס איז געווען די ראטיפיקאציע ...פראנצויזיש-סאוויעטישען "פ"א", בכדי אדורכ...ההרען א ווייטערדיגען שריט אויף דעם וועג צוגרייטען דעם רעוואנזש.

די קינדיגונג פון דעם לאקארנא'ער אפמאך ...די מיליטערישע בעזעצונג פון דער דעמיליטא-...ירטער ספערע, קען פערגליכען ווערען צו די ...גליכע ווילקירליכע אקטען. וואס זענען שוין ...די היטלער-רעזשים אראפ געלאטיג. דאס איינ-...פירען מיליטער-דינסט אין דייטשלאנד האט איי-...נטליך בשעתו אויך ארויסגערופען א געוואל-...טען רעש, און דאך זענען די מערב-מלוכות ארי-...בערגעגאנגען איבער דעם צו דער טאג-ארדנונג. ...ס איז דעריבער נישט קיין וואונדער, אז היט-...לער האט אויך דאס מאל געפרובט זיין גליק, גלוי-...בענדיג, דאס פראנקרייך און ענגלאנד וועלען זיך ...ווי געוועהנליך, בעגנוגענען נאר מיט בלויזע פראָ-...טעסטען און היטלערס טאקטיק פון שטעלען פאר ...געשעהענע פאקטען, וועט אויך דאס מאל בלייבען ...אומבעשטראפט.

דער רושם אבער אין פראנקרייך, ענגלאנד ...און בעלגיען איז אויסערגעוועהנליך. עס קומען ...פאר לעבהאפטע בעראטונגען פון די פעראינטערע-...סירטע מלוכות. שוין אין די נאהענטסטע טעג וועט ...מען ווארשיינליך קומען אנ'אויפקלערונג פון דער לאַ-...גע. עס איז אבער א גרויסער ספק, צי דאס מאל ...וועלען די מלוכות אננעהמען אנ'ענטשידענע שטע-...לונג. הגם די לאגע איז איצט אנ'אנדערע, ווי דאן, ...ווען דייטשלאנד האט צום ערשטען מאל געבראכען ...דעם ווערסיילער טראקטאט. עס הערשט איצט א ...ענגליש-פראנצויזישע פערשטענדיגונג און ביי א ...ענערגישער האנדלונג וואלט געקענט נויטיג גע-...ווען א מיליטערישע געגען - אקציע. פראקלאמירען ...סאנקציעס בעגען דעם געשוואוירענעם שונא פון ...שלום, וואלטען גאנץ זיכער געצוואונגען דעם נאצי-...ראשים זיך מעהר צו רעכענען מיט קאלעקטי-...ווע ווילען פון די פעלקער, וואס שטרעבען צו שלום.

ש.

כרמל כרמל
דאס בעסטע שלח מנות

כרמל כרמל

די איינציגע יודישע ליקיער- און קאניאק-פאבריק אין לאדז

„BACHUS"

אזוי ווי יעדעס יאהר, האט די פירמע אויך דאס יאהר ארויסגעגעבן **ספעציעל אויף פורים אנ'עכט קרישטאל-קאראפקע** מיט דעם פיינסטען ליקיער 36% פון די בעסטע פרוכט,

וואס וועט זיין א ציהרונג אויף דעם טיש **לכבוד פורים** און גלייכצייטיג די שענסטע **מתנה אויף שלח-מנות**

צו בעקומען אין די פאלגענדע וויין- און ליקיער-געשעפטען:

E. Szykler, ul. Północna 1.	Ch. M. Brystowski, Brzezińska 9.	Bar „Gutman" Plac Wolności 11.	R. Bursztyn, Zielony Rynek 3.
J. M. Guter, „ Nowomiejska 19.	F. Hercberg, ul. 6-go Sierpnia 43.	E. M. Sawicki, ul. Brzezińska 21.	A. Krell, ul. Łagiewnicka 7.
M. Bornsztajn, ul. Nowomiejska 30.	S. Herszlikowicz, Piotrkowska 45.	S. Frajman, „ Zawadzka 6.	A. Kuszynski, ul. Lutomierska 18.
H. Liberman, „ Północna 10.	„Viktual", ul. Piotrkowska 64.	S. Szajnbajn, ul. Nowomiejska 27.	R. Wołkowicz, „ Piłsudskiego 49,
M. Lipskier, „ Cegielniana 5.	M. Alter, „ Zawadzka 10.	J. Rubinsztajn, ul. Południowa 32.	G. Lipel, Stary Rynek 8.
M. Landau, „ Zgierska 64.	M. Grundman, „ Zgierska 10.	J. Bełchatowski, Narutowicza 31.	Hercberg, Zielony Rynek 6.

BROWAR I FABRYKA KWASU WĘGLOWEGO

SUKCESORÓW K. ANSTADTA

Spółka Akcyjna

tel 122-31

Łódź, Pomorska 34/36.

Jasne-wyborowe

עמפפעהלט אויף **פורים** איהרע פיינע קוואליטעטס-**ביירען:**

אין ביירעריש, דונקעלע זיס ביער

בעמערקונג: מיר בעטען די ג' קונדשאפט, אז זיי זאלען ביים איינקויף אכטונג געבען אויף אונזער פירמע. אלע אונזערע פעסלעך ביר זענען מיט אונזער איינגעברענטע פירמע בעצייכנט.

א בשורה טובה פאר אלע לאדזשער יודען, חתנים און כלות!

א רייכען אויסוואהל פון די שענסטע און עלעגאנטסטע **שלח-מנות-קערבער**

פון די בעסטע פאלעסטינער פרוכטען, אויסלענדישע און אינלענדישע. איז צו בעקומען אין דעם סאלידען **פרוכטען-געשעפט**

„ITALJA"

שרודמיעסקא [illegible]

טעל. 188 01

בעמ.: שעהנע שלח-מנות-קערב[illegible]

פון 8 זל. און [illegible]

קוסט און איבערצייגט [illegible]

שפארט געלד

דורכקויפען רעעלע סחורה צו די ביליגסטע פרייזען

לאזט זיך נור ביי דער פירמע

„בארווין"

לאדז, נאוואמיעסקא 30 טעל. 58־[illegible]

וועלכע איז די איינציגע ביליגע און רעעלע קוועלע פון גוטען קידוש-וויין

אין די געשמאקסטע פאלעסטינע, אונגארוויינען, ווי אויך אלע סארטען ליקער, בראנפען'ס און מעהר

טארטען אויף פורים

ווי אויך אלערליי קאנדיטאריי = אויסארבייטונגען

עמפפעהלט די בעקאנטע צוקערניע

נ. וויינבערג,

38 פיעטריקאווער 38

— טעל. 148־82 —

נידריגע פרייזען!

CUKIERNIA

„ŹRÓDŁO"

PRZEJAZD 1. TEL.: 209-87 i 133-72.

poleca na PURYM

wyborowe TORTY

CENY PRZYSTĘPNE.

אכטונג! געדענקט, אז פורים פאלט אויס היינט,

דעריבער ביטע זיך פריהער צו בעזארגען

מיט די גוטע און ביליגע געטראנקען

ביי דער בעקאנטער פירמע

ע. שיקיער

אינה.: ישראל שיקיער.

לאדז, פולנאצנא 1,

טעל. 107־84

Dr. med.

H. ROZANER

ספעציאליסט פאר הויט, וענערישע און סעקסועלע קראנקה.

Narutowicza 9

tel. 128-98

נעמט אן פון 1–9

פארמ. און פון 9–5

שפירט של פסח

ווי אויך אלע ליקערן, ווינען, כרמל-ווינען און ווארשאווער ווינען ווי ליבערמאן און שולדענרייך אלע סארטען **קאניאקען**

צו ביליגע פרייזען **נארוטאוויטשא 31**

טעל. 190־08. אינה.: בעלכאטאווסקי.

געדענקט, שטשענשליווי

ביי

א גרויסער אויסוואהל פון אריגינעלע בילעצער און טאמאשאווער סחורות

אויף אנציגער און פאלטענס

פון די בעסטע קוואליטעטען ווי אויך פערשידענע רעשטען

מיט 30% ביליגער

קומט און איבערצייגט אייך!

R. Szczęśliwy

לאדז, 5 נאוואמיעסקא 5

טעל. 156־09.

געדענקט פראנט II שטאק

קמח של פסח

תחת השגחת הראבינאט דפה לאדז!

שוין ווערט די איינציגע מיהל אויף לאדז גע'כשר'ט אונטער דער שטרענגער אויפזיכט פון היגען ראבינאט. אונזערע ג. קונדען וועלען זיך ווידער איבערצייגען, אז דאס שענסטע און בעסטע זעקעל מעהל אויף מצות בעקומט מען נאר ביי דער פירמע

„עלעקטראמלין"

לאדז, זאקאנטנא 47, טעל. 147־40

וועלכע איז פעראנטווארטליך פאר די רעעלע און פינקטליכע ליפערונג. פערקוקט אייך נישט אויף די פראווינצער מציאות, וואס שטעלען אייך צו מעהלען, וואס אויף חמץ קען עס נישט גילטען פאר גריזען-מעהל און פאר דעם גראשען ביליגער ביים איינקויף דערלעגט איהר מעהר ביי דעם מצות-פערקויף. נאר קומט שוין און בעשטעלט פערזענליך אדער דורך טעל. 147-40.

בעמערקונג: די ליפערונג פאר דער פראווינץ קומען מיר נאך די פערלאנגען פון קויפער. מיט אכטונג

Firma **„Elektromłyn"**

Łódź, Zakątna 47, tel. 147 40.

אכטונג, בעקער- און מעהל-סוחרים!

דערמיט מאך איך בעקאנט, דער ג: קונדשאפט, אז אזוי ווי יעדעס יאהר בעזיץ איך שוין אויף לאגער דאס מעהל אונטער דער מארקע

CH. NOWAK, Kalisz פון דער מיהל **„Złoty Medal"**

כשר לחג הפסח

און געפינט זיך אונטער דער שטרענגער השגחה פון קאלישער ראבינאט און ווערט אפגענומען פון לאדזער ראבינאט. דאס מעהל איז פון דער בעסטער קוואליטעט און אויך גוטע בעדינונגען צו געוויסע מיהל-פרייזען.

מיט בעשטעלונגען זיך ווענדען צום רעפרעזענטאנט פאר לאדז און פראווינץ

I. SOŁOWIEJCZYK

Kilińskiego 104, tel. 241-96.

בעמערקונג: יעדעס קוואנטום ווערט פינקטליך צוגעשטעלט.

מיניסטער פלאנדען ענטפערט היטלער'ן

פאריז, 7 (ספ. טעל.)

צווישען די מיניסטעריאלע בעראטונגען האט ...ין, פלאנדען אויף א פרעסע-קאנפערענץ אפגעגע... א דעקלאראציע אין וועלכען ער פרעציזירט ... פראנצויזישע שטעלונג לגבי די איינזייטיגע ...ערקלערונג פון קאנצלער היטלער.

זייט א יאהר צייט האט מען זיך געווענדעט ... דער דייטשער רעגירונג מיט פערשידענע פאר-...לאגען. צווישען אנדערען האט מען פארגעלייגט ...טערטען צו אונטערהאנדלען וועגען א לופט ...פאקט, די דייטשע רעגירונג האט אבער כסדר ...פגעשלעפט די דיסקוסיע.

דעם 29 פעברואר האט דער פראנצויזישער ...מבאסאדאר אין בערלין בעקומען א פאראָרדענונג ... ער זאל זיך ווענדען וועגען אן אודיענץ צום ...קאנצלער היטלער בכדי זיך צו אינפארמירען וועגען די יסודות, אויף וועלכע קאנצלער היטלער וואלט געוואלט שטיצען די פראנצויזיש-דייטשע דערנעהנטערונג.

דעם 2-טען מערץ האט קאנצלער היטלער אויפגענומען דעם פראנצויזישען אמבאסאדאר.

דער אמבאסאדאר האט געבעטען גענוי צו פרעציזירען די פארשלאגען. מען האט איהם גע ענטפערט, אז די דייטשע רעגירונג וועט שפעטער ענטפערן, זי וויל אבער, אז דערווייל זאל דער ענין בלייבען בסוד.

היינט אינדערפריה האט דער פראנצויזישער אמבאסאדאר בעקומען דעם דייטשען מעמאראנדום וועגען דער קינדיגונג פון לאקארנער אפמאך. דער אמבאסאדאר האט זיך געפרעגט, צי דאס איז דער ענטפער אויף זיין פראגע, וועגען די יסודות פון די דייטש-פראנצויזישע פערשטענדיגונג. מ'האט איהם געענטפערט, אז יא.

פלוצלינג צוזאמענגערופען דעם רייכסטאג

בערלין, 7 (ספ. טעל.)

פרייטאג אין אווענד האט דאס דייטשע אינ-...פארמאציע-ביורא פערעפענטליכט א קאמוניקאט, אז ...נאכט 12 א זייגער ווערט צוזאמענגערופען דער ...רייכסטאג.

אויף דער טאג-ארדנונג האט זיך געפינען נאר איין פונקט: אויסהערען די רעגירונגס-דעקלא-ראציע. דער פאקט פון דעם פלוצלונגען בעשלוס צוזאמענצורופען דעם פארלאמענט איז באלד שטארק קאמענטירט געווארען אין די פאליטישע קרייזען פון בערלין.

געעפענט דעם צוזאמענפאהר פון די רעכטע פועלי-ציון אין ווארשא

ווארשא, 7 (טעלעפאניש)

היינט איז פארגעקומען די ערעפנונג פון צוזאמענפאהר פון די רעכטע פועלי-ציון. די ערעפנונג איז פארגעקומען אין טעאטער „נאוואשטשי", עס ...איז געקומען א גרויסע צאהל דעלעגאטען. געעפענט ...דעם צוזאמענפאהר האט ביאלאפאלסקי. אין נאמען ...פון „התאחדות" האט דעם צוזאמענפאהר בע-...גריסט ד"ר טארטאקאווער. דאן האט אין נאמען פון ...פ.פ.ס. געהאלטען א גרעסערע בעגריסונגס - רעדע ...טשאפינסקי, וועלכער שטעלט זיך בעזונדערס אפ אויף דער איצטיגער אנטיסעמיטישער אגיטאציע אין פוילען. טשאפינסקי ווייזט אן, אז דער אנטיסעמי-טיזם האט זיך אריינגעכאפט אויך אין קרייזען, וואס זענען ביז איצט געווען פריי פון אנטיסעמיטיזם. טשאפינסקי האט פערזיכערט, אז די פוילישע אר-ביטער פערשטעהען גוט דאס שטרעבען פון די יודישע ארבייטער אין א אייגען פאטערלאנד.

אין נאמען פון „טור" האט בעגריסט פיאטראוו-סקי, וועלכער האט ערקלערט, אז מען דארף מאכען א רעוואלוציע אין די מוחות. מען דארף ברענגען קולטור פאר די יודישע און פוילישע ארבייטער.

אינזש. גאס האט אין פויליש געענטפערט אויף די בעגריסונגען. ער האט געדאנקט טשאפינסקי'ן און פיאטראווסקי'ן און ערקלערט, אז אויב די יו-דישע ארבייטער ווילען צוזאמענארבייטען מיט די פוילישע ארבייטער איז עס נישט דערפאר, וואס זיי ווילען זוכען אונטערשטיצונג ביי די פוילישע ארבייטער געגען דעם אנטיסעמיטיזם. אויב עס וועט נויטיג זיין וועלען זיך די יודישע ארבייטער אליין פער-טיידיגען, אזוי ווי דאס איז געווען אין 1906. די יודישע ארבייטער ווילען אבער פיהרען א קאמף פאר בעפרייאונג צוזאמען מיט'ן פוילישען ארבייטער.

דער צוזאמענפאהר וועט געדויערן ביז דינסטאג.

געשאסען אין פארלאמענט דעם יוגאסלאווישען פרעמיער

בעלגראד, 7 (ספ. טעל.)

אויף דער היינטיגער זיצונג פון דער סקופ-טשינא, בעת דער רעדע פון פרעמיער סטאיאדי-נאוויטש, האט דער אפאזיציע-דעפוטאט דאמיאן ארנאוטאוויטש דריי מאל אויסגעשאסען פון א רע-וואלווער אויפן פרעמיער; ער האט נישט געטראפען, נאר פערוואונדעט איינעם פון די דעפוטאטען. ארנאוטאוויטש איז ארעסטירט, ער געהערט צו דער אפאזיציאנעלער גרופע פון געוועז. פרעמיער יעפטיטש.

די בעפעלהערונג פון אדיס-אבעבא
האט בעקומען א פעראָרדענונג זיך בעהאלטען אין היילען

לאנדאן, 7 (ספ. טעל.)

פון אדיס אבעבא מעלדען מען, אז די בעפעלקערונג פון דער הויפטשטאט, אונטער'ן איינדרוק פון דעם איטאליענישען באמבען אורא פלאן, וואס האט זיך נעכטען בעוויזען איבער דער שטאט, האט היינט אינדערפריה אנגעהויבען זיך צוצוגרייטען צו עוואקואירען די שטאט.

פון שעה צו שעה ווערט ערווארט א לופט-אנגריף אויף דער שטאט. די מאכט האט אונטער-גענומען די ווייטגעהענדסטע פארזיכטס מיטלען די איינוואוינער פון דער שטאט האט מען געבעטען זיך צו בעהאלטען אין די היילען.

Togal
רעאומאטיזם, ארטרעטיזם, פאדאגרע, גריפע, פער-קיהלונגען מאטערן ווינטער כמעט אלע מענשען. ביי דיעזע שמערצליכע ליידען בענוצט מען טאגאל-טאבלעטקעס. פרייז 1.50 זל.
ברענגט א פערלייכטערונג

שלח מנות שיקט נור פרוכטען-קערבער
Owocarnia „FYFFES"
פיעטריקאווער 50 טעל. 83-203.
...קומט מען נור אין ...טסטען אויסוואהל ...ן דער בעקאנטער
פון די בעסטע אויסלענדישע און אינלענדישע •פרוכטען•
בעמערק.: זונטאג פורים איז מיר אוואצארביע אפן

אונזערע חשוב'ע סעקרעטארען די
ברידער פינעס און פאמיליע
צוליב טויט פון זייער אונפערגעסליכע שוועסטער
נ"ע שרה גאמבינסקא
דריקען מיר אויס דעם טיפסטען מיטגעפיהל.
זייט געטרייסט מיט המקום ינחם אתכם בתוך שארי אבלי ציון וירושלים.
די פערוואלטונג פון שעכטער-הורטאווניקעס און סעלבער-שעכטער-פעראיין אין לאדז
פאדזשעטשנא 10.

OGŁOSZENIE.
Dyrekcja Kolei Elektrycznej Łódzkiej Sp.Akc. podaje do wiadomości, że począwszy od dnia 10 marca 1936 r. wprowadzone zostają nowe bilety abonamentowe normalne 100-przejazdowe w cenie Zł. 20.—
Bilet składa się z 5-ciu kart i okładki i stanowi niepodzielną całość. Wyrwane oddzielnie karty są nieważne.
Posiadacz biletu obowiązany jest zaraz po wejściu do wozu przedstawić bilet do przecięcia, jak również na każde żądanie obsługi pociągu i kontroli.
Bilety uszkodzone są nieważne.
Za bilety niezużyte w całości lub w części pieniędzy się nie zwraca.
Z biletu tego mogą korzystać jednocześnie najwyżej 3 osoby.
Bilety są do nabycia:
1) w Eksped. Wydz. Ruchu przy ul. Tramwajowej 6
2) w Eksped. Wydz. Ruchu przy ul. Kilińskiego 245
3) na posterunku K. E. Ł. – Plac Wolności 12
4) „ „ „ – ul. Główna 1
5) u wszystkich kontrolerów K. E. Ł.

א הערצליכען מזל-טוב ווינשען מיר אונזער פערוואלטונגס - מיטגליד
ה' משה קופפער און פרוי
צו דער חתונה פון זייער זוהן
יעזשי מיט פרל. זשעני ברוסקא
וועלכע איז פארגעקומען זונטאג, דעם 1 מערץ
די פערוואלטונג און ראט פון דער האנדווערקער-באנק
פיעטריקאווער 20.

...נטונג שטעפער-מייסטער! פון איינען לעדער
צוליב דער געשאפענער לאגע אין צוזאמענהאנג מיט'ן ...שטיגען שטרייק אין אונזער פאך און צוליב דעם דרוק פון ...מאכט-ארגאנען, מוזען מיר אלע ווי איינער פערטיידיגען ...אונזער עקזיסטענץ. צו דעם צוועק רופען מיר אייך אונבע-...דינגט צו קומען אויף דער
פערזאמלונג
...וועלכע קומט פאר היינט זונטאג, דעם 8-טן מערץ 1936 ...פינקטליך 10 פריה אין לאקאל פילסודסקיעגא 69.
די ארגאניזיר-קאמיסיע.

Dr. med.
J. Nadel
ספעציאליס פון אקושעריע- און פרויען-קראנקהייטען
אנדזשעיא 4, טעל. 228-20
נעמט אן פון 10—12 און פון 5—7 אוו

בעלוינונג 20 זל.
איך בעט נאכצומאל דעם געפינער פון פאס אויפן נאמען
Szmuel Lachowicki, Warszawa, Grochowska 119
אפגעבען אין לעדער-געשעפט פון מילער לאדז, נאוואמיעסקא 3. וואו מען וועט אויסצאהלען אייך די 20 זל.

אוירען, נאז און האלז קליניק
מיט בעטען פון Dr.
Z. Rakowski
פיעטריקאווער 67. טעל. 127-81
נעהמט אן ישטענדיגע קראנקע (צוועג אפעראציע א. אז. וו. ווי אויך אמבולאטא-רישעס פון 9-2 און פון 4-8 אווענט ביי דער קליניק איז טעטיג
ארענטגען-גאבינעט
פאר ד... כלייכטונגען און ...ערליך פאטאגראפי

Dr.
Wajnsztok
powrócił.
Cegielniana 30, tel 102-02.

Dr. med.
G. GERSZTAJN
ספעציאליסט פאר אויגען קראנקהייטען
Traugutta 12, tel. 175-10
נעהמט אן פון 11-2 און פון 5 ביז 8.30 אוו. אונבעמיטעלטע— לעטשניצע פרייזען.

Mag. Praw.
Ludwik Goldkorn
Tłumacz Przysięgły
dla języków:
niemieckiego, hebrajskiego i żydowskiego
Al. I Maja 9, tel. 114-50
przyjmuje od 4–7 popoł.

לעכער
ווערען אויסגענעהט ביליג ביי ג. נארדמאן
שרודמיעסקא 8

פריוואטע רעטונגס-פאגאטאווע
פלאץ וואלנאשטשי 10
טעל. 2222-6
אין סעטיג אהן איבעררייס בייטאג און ביינאכט. פאכטליכע הילף אין אלע ספעציאליטעטען.

סכנה פון א סאוועטיש-יאפאנישער מלחמה

מאָסקווא, 7 (ספ. טעל.)
די „ראַ" אגענטור ברענגט דעם טעקסט פון סטאַלינ'ס געשפרעך מיט אַ אַמעריקאַנישן זשור־נאַליסט ה' האָוואַרד וועגן דער מעגליכקייט פון אַ סאָוועטיש־יאַפּאַנישער מלחמה. דאָס געשפרעך האָט געהאַט פאָלגענדן פערלויף:

האָוואַרד: וואָס וועלען, לויט אייער מיינונג, זיין די קאָנסעקווענצן פון די לעצטע געשעהענישן אין יאַפּאַן פאַר דער לאַגע אויפ'ן ווייטן מזרח?

סטאַלין: דערווייל איז שווער עס צו זאָגן. מיר האָבן ווייניג מאַטעריאַל. דאָס בילד איז נישט גענוג קלאָר.

האָוואַרד: וואָס וועט זיין די פּאָזיציע פון ראַטן־פערבאַנד אין פאַל ווען יאַפּאַן וועט זיך דעצידירען אויף אַ ערנסטן אַנגריף אויף דער מאָנגאָלישער פאָלקס־רעפּובליק?

סטאַלין: אין פאַל ווען יאַפּאַן וועט זיך דעצי־דירען זיך צו וואַרפען אויף דער מאָנגאָלישער פאָלקס־רעפּובליק בעדראָהענדיג איהר אומאָפּ־הענגיגקייט, וועלען מיר זיין געצוואונגען צו העלפען דער מאָנגאָלישער פאָלקס־רעפּובליק. ליטווינאָוו'ס פערטרעטער סטאָמאָניאַקאָוו האָט שוין מיט אַ צייט צוריק ערקלערט דעם יאַפּאַנישן פאַרשטעהער אין מאָסקווא אַנווייזענדיג אויף דער אומפערענדערליכער פערטיידיגונג וואָס ראַטן־פערבאַנד האָט מיט דער מאָנגאָלישער פאָלקס־רעפּובליק זייט 1931. מיר וועלען העלפען דער רעפּובליק אַזוי ווי מיר האָבן איהר געהאָלפען אין 1921.

האָוואַרד: צי אין אַזאַ פאַל וועט די יאַפּאַנישע פּראָבע צו אָקופּירען אולאַן באַטאָר דערפיהרען צו אַ פּאָזיטיווער אַקציע פון ראַטענפערבאַנד?

סטאַלין: יאָ, זי וועט דערפיהרען.

לויה פון ראַגאַטשאָווער גאון אין וויען

וויען (יט"א) דער ראַגאַטשאָווער גאון וועט געבראַכט ווערען צו קבורה אין דווינסק, וואו ער איז געווען זייט 45 יאָהר רב־העדה. די לוי' צום ווינער באַהנהויף, איז פאָרגעקומען שבת־צונאַכטס. פרייטאָג איז פאָרגעקומען די טהרה. אין לאָקאַל פון דער ווינער אגודת ישראל, וואו דער בר־מנן ליגט שטראָמען כסדר גרויסע מענשען מאַסען. אויפן אָרט זענען פערזאַמעלט אַלע רביים און רבנים, וואָס געפינען זיך אין וויען, און לערנען משניות. אויפן אָרט זענען אויך פערזאַמעלט הונדערטער יודען.

200 פּליטים פון דייטשלאַנד אנגעקומען קיין אַמעריקאַ

ניו־יאָרק, 7 (יט"א טעלעגראַפיש) היינט זענען געקומען קיין אַמעריקאַ 200 פליטים פון דייטשלאַנד, וועלכע האָבן בעקומען נאָרמאַלע וויזעס.

דייטש מיליטער בעזעצט איבער-רהיין

(ענדע פון דער 1־טער זייט)

מיט פערנעהמען. די „דייטשע פראַגע", דאָס איז דער פאַקט, אַז די דייטשען ווילען נישט האָבן קיין ערגערע שאַנסען צום לעבען ווי אַנדערע. דער ווער־ סיילער טראַקטאַט האָט אָבער געריסען די „דייטשע פראַגע". די לעזונג פון דער דאָזיגער פראַגע האָט דער דייטשער קאַנצלער אונטערגענומען נישט בכדי צו שעדיגען פראַנקרייך, נאָר בכדי צו בעפרייען דאָס דייטשע פאָלק.

ווייטער האָט היטלער געשילדערט די געשיכטע פון די נאָך־מלחמה'דיגע דייטשע בעציהונגען אָנ־ ווייזענדיג אויף ריאַפּטע פּרובען, וואָס ער האָט אין משך פון די לעצטע יאָהרען אונטערגענומען איבער־ צוואַרפען אַ בריק קיין פראַנקרייך. די פּראָיעקטען זענען אָבער דורך דעם אַנדערן צד בפירוש איגנאָרירט געוואָרען.

דער פראַנצויזיש־סאָוועטישער אָפּמאַך שטעהט אין אַ סתירה צו לאָקאַרנאָ. עס קאָן נישט זיין אין אָרדנונג, אַז פראַנקרייך און די סאָוועטען זאָלען אומאָפּהענגיג פון דער רעזאָלוציע פון דער פעלקער־ ליגע ענטשיידען די פראַגע פון שולד און ענטשליסען וועגן דער פליכט צו קומען מיט הילף. פראַנקרייך האָט געשלאָסען אָפּמאַכען אויך מיט פּוילען און טשעכאָסלאָוואַקיען, נאָך פאַר'ן רהיינער אָפּמאַך, אָבער דייטשלאַנד איז געגען דעם נישט אַרויסגעטרעטען. ערשטענס ווייל די אָפּמאַכען זענען געווען אונ־ טערגעוואָרפען די בעשלוסען פון דער פעלקער־ליגע און צווייטענס, ווייל דאָס דעמאָלסדיגע טשעכאָסלאָ־ וואַקיען און פּוילען האָבען געפיהרט נאָר אַ פּאָליטיק פון פערטיידיגען די אייגענע נאַציאָנאַלע אינטערע־ סען. דייטשלאַנד וויל די דאָזיגע מלוכות נישט אַטאַ־ קירען און גלויבט נישט, אַז אין די אינטערעסען פון די דאָזיגע מלוכות זאָל זיין נאָר צו אַטאַקירען דייטשלאַנד. עס בלייבט אַ פאַקט קודם כל, אַז פּויס־ לען וועט בלייבען פּוילען, פראַנקרייך — פראַנקרייך ראַטען־פערבאַנד דאַגעגען איז אַ מלוכה'יש אָר־ גאַניזירטע עקספּאָזיטור פון רעוואָלוציאָנערע וועלט־ אַנשויאונג. עס לאָזט זיך נישט פעסטשטעלען צי מאָרגען וועט אויך אין פראַנקרייך נישט זיגען די דאָזיגע וועלט־אַנשויאונג. דאַן מוז זיך דערמיט רעכענען אַ דייטשער מלוכה־מאַן. עס איז זיכער, אַז די נייע באָלשעוויסטישע מלוכה וועט ווערען אַ סעק־ ציע פון באָלשעוויסטישען אינטערנאַציאָנאַל. אַנ'אָרט פון וואו עס וואָלטען געקומען דירעקטיוון וואָלטן דאַן געווען נישט מאָסקווא, נאָר פּאַריז. דייטשלאַנד וואָלט נישט געקענט אַטאַקירען רוסלאַנד, בעת רוס־ לאַנד וואָלט דאָס געקענט טון דורך איהרע עקספּאָ־ נענטען. אונטערהאַלטענדיג ווייטער די גרייטקייט צו די־ נען דער זאַך פון דער פראַנצויזיש־דייטשער פער־ שטענדיגונג, ערקלערט דער קאַנצלער, אַז צוליב דער ראַטיפיקאַציע פון אָפּמאַך מאָסקווא — פּאַריז איז ער געצוואונגען צו רעווידירען זיין שטעלונג און צו ציהען קאָנסעקווענצען. ער בעדויערט עס, אָבער ער איז געצוואונגען צו בעריקזיכטיגען די אינטערעסען פון דייטשען פאָלק. מיט'ן מאָמענט ווען דער פּאַרטנער שאַצט נישט אָפּ די קרבנות, וואָס דייטשלאַנד האָט געבראַכט, ווערען זיי אַנ'אינזייטיגע בעלאַסטונג.

דאָ דערמאָנט דער קאַנצלער זיין ערקלערונג פון מאַי 1933 אין רייכסטאַג, אַז דייטשלאַנד וועט גיכער אויף זיך נעמען די גרעסטע קרבנות, איידער אָפּטרעטען פון דער אייגענער עהרע און שטרעבונג צו פרייהייט.

אין לעצטען מאָמענט האָט דער קאַנצלער זיך נישט אָפּגעזאָגט אַרויסצוטרעטען מיט קאָנ־ קרעטע פאָרשלאָגען, וואָס זאָלען ענטשפּרעכען די געפיהלען פון דייטשען פאָלק. און גאַראַנטירען די זיכערקייט פון אייראָפּאַ. דאָ האָט דער קאַנצלער פאָרגעלייענט דעם טעקסט פון אַ מעמאָראַנדום, וואָס ער האָט היינט איבערגעגעבען די אַמבאַסאַ־ דאָרען פון די מלוכות, וואָס זענען פעראינטערעסירט אין לאָקאַרנער אָפּמאַך.

צום סוף האָט דער קאַנצלער אַפּעלירט צום דייטשען פאָלק, אַז אין דעם היסטאָרישען מאָמענט זאָל עס זיך פעראייניגען אין דער שבועה, אַז עס וועט נישט צוריקטרעטען פאַר קיין שום געוואַלד און וועט גיכער זיך אויסשטעלען אויף דעם שווער־ סטען פּרוב. איידער לעגען דאָס געוועהר, ווייטער וועט דאָס דייטשע פאָלק אַרויסטרעטען מיט דער גרעסטער ענערגיע צו שוץ פון אַ פערשטענדיגונג פון די אייראָפּעאישע פעלקער און בעזונדערס פון דייטשלאַנד מיט די מערב־שכנים. דעם היינטיגען טאָג האַלט דער קאַנצלער אַלס די פערענדיגונג פון קאַמף פאַר דער דייטשער גלייכבערעכטיגונג. דערמיט פאַלט אויך אָפּ די הויפּט־סיבה צוליב וועלכער דייטשלאַנד איז בשעתו אַרויסגעטרעטען פון דער פעלקער־ליגע.

מיר ווייסען, אַז אַלע שפּאַנונגען, וואָס פלי־ סען אַרויס פון די פאַלש־טעריטאָריאַלע בעשטימונ־ גען אָדער פון דער נישט־גלייכהייט פון דעם עק־ זיסטירענדען שטאַנד צווישען דער בעפעלקערונגס־ צאָהל און דעם שטח, וואָס זיי פערנעהמען, קענען נישט געלעזט ווערען דורך אַ מלחמה. מיר האָפען אָבער, אַז דער מענשליכער פערשטאַנד וועט גורם זיין צו מילדערען די שמערצליכע זייט פון די דאָזיגע בעציהונגען און צו בעזייטיגען די שפּאַ־ נונגען אויפ'ן וועג פון פרייער ענטוויקלונג פון דער פרידליכער צוזאַמענאַרבייט. קודם־כל אָבער פיהלען מיר היינט נאָך מעהר די נויטווענדיגקייט צו ערפילען די פליכטען, וואָס עס לייגט אויף אונז אַרויף דאָס צוריקגעווינען די עהרע און נאַציאָנאַלע פרייהייט, אַ פליכט נישט נאָר לגבי אונזער פאָלק נאָר אויך לגבי די איבריגע איירעפּעאישע מלוכות.

אויב די מוטער־מילך
איז נישט גענוג,
גיט מען דעם זויגלינג
אלס צוגאָהרונג
האָבער־שליים
Knorr
האָבער־מעהל
ענטהאַלט אַלע צום אויפבוי
נויטווענדיגע נאָהרונגס־שטאָפען

לעצטע דעפּעשען

ניו־יאָרק, 7 (יט"א. טעלעגראַפיש)
דער אַנטי־דייטשער באָיקאָט־קאָמיטעט [illegible] אָרגאַניזירט פיקעטען פאַר די געשעפטען, [illegible] פערקויפען דייטשע סחורות. נישט־קוקענדיג [illegible] דער געפאַהר אַרעסטירט צו ווערען, זענען די [illegible] קעטען נישט אָפּגעטרעטען.

לאָנדאָן, 7 (יט"א טעלעגראַפיש)
ווי יט"א דערוואוסט זיך, איז דער קאַמ[illegible] אויף אַ מיליאָן פונט פאַר די דייטשע יודן, [illegible] קלאַמירט געוואָרען אויפ'ן 15־טען ד.ח. אין [illegible] דאָן. מיט אַ גרויסער רעדע וועט אַרויסטרעטן [illegible] פרעז. חיים ווייצמאַן.

וואַרשא, 7 ((טעלעפאָניש)
אין צוג, וואָס איז געגאַנגען פון [illegible] וואַרשא, איז אין מיטען גאַנג אַרויסגעשפרונגען [illegible] באַנדיט אין אַ וואַגאָן, אין וועלכען עס איז [illegible] אַ אינקאַסענט פון דער גראָדזיסקער שפּריט־[illegible] מאָנאָפּאָליע יעקב זעלמאַן. דער באַנדיט האָט [illegible] 15 טויזענד זל. ווען זעלמאַן האָט [illegible] אַ ווידערשטאַנד. האָט דער באַנדיט איהם [illegible] צום טויט און איז אַרויסגעשפרונגען פון צוג.

ראַדיאָ־פּראָגראַם

זונטאָג, ד. 8־טען מערץ
9 צייט־סיגנאַל, 9.15 פליטען, 9.40 ידיעות, [illegible] מענדעלזאָנ'ס שאַפונגען (פליטען) 11.57 צייט־סיגנאַל, 12.03 ראַדיאָ פאַר אַרבייטער, 12.15 מוזיק, [illegible] (בעת דער פויזען 1 פּאָרם. הערשפּיל, 2.20 [illegible] זשוטשען", 3.20 מוזיק (פליטען), 3.45 [illegible] איך לאָדז?" — פעליעטאָן, 4 שמועס פאַר קונדע, [illegible] מאַטראָזען - אָרקעסטער, 4.50 אַקטועלער [illegible] בער שמועס, 5 רעקלאַמע - קאָנצערט, 5.15 [illegible] פרעהליכע מוזיק, 5.30 לייכטע מוזיק, 7.45 [illegible] מען?" 8 סאָליסטען - קאָנצערט, 8.45 פון [illegible] סודסקי'ס שריפטען, 8.50 אָוונד - ידיעות, 9 [illegible] לעמבערגער פרעהליכע בוואַליעס", 9.30 ריזיע־[illegible] 9.45 טראַנסמיסיע פון אינטערנאַציאָנאַלן [illegible] וואַרשא—בריסעל, 10.05 ספּאָרט־ידיעות, 10.10 [illegible] צערט, 10.50 טאַנץ־מוזיק, 11 ידיעות, קאָמוניקאַטן.

ספּעציעל פאַר יודישע געזעלשאַפטן
ניצט אוים די געלעגנהייט!
פאַר 8 זל. [illegible]
קאָן מען זיך אויסלערנען אַ [illegible]
פון די נייעסטע טענץ אין [illegible]
טאַנץ־שולע פון [illegible]
ליבאָוויטש, זאַבאַדניאַ [illegible]
די לעקציעס קומען פאַר פון 11 [illegible]
ביז 10 ביינאַכט.

Dr. med.
DATYNER
אוראָלאָג
ספּעצ. פאַר נירען בלאָז און [illegible]
[illegible] 59a. tel. 148-95
נעמט אָן פון 9-11 און פון 5-6

Dr. med.
ŻADZIEWICZ
ספּעציאַליסט פאַר אויערן, נאָז, האַלז
און קעהלקאָפּף־קראַנקהייטען
Piotrkowska 164, tel. 125-26.
נעמט אָן פון 5–8 אָוונט.

Dr.
Wajnberg
ספּעציאַליסט פאַר לונגען, [illegible]
סקלעראָז קראַנקהייטען
פּיעטריקאָווער 145
טעל. 126-02.
נעמט אָן פון 9־10 פריה, [illegible]

Dr. med.
[illegible] Familier
אינערליכע און קינדער [illegible]
שערפּיגע 6 37 [illegible]
נעהמט אָן פון 5—7

קויפט פון דער ערשטער קוועלע!
קינדער־
וועגעלעך
מעבעל־
בעטען

אין פאַבריקס־לאַגער
„DOBROPOL"
Piotrkowska 73 אין הויף

וויכטיג פאַר לאָדז און פּראָווינץ!
קאָמיסיאָנס־לאַגער
פון פערשידענע מאָדערנע
מעבעל
נייע און גענוצטע, ווי אויך היגיענישע
מאַטראַצן, קאָנסאָלעס, ... [illegible]
אין דער ... [illegible]
צו די ביליגסטע פּרייזען נור ביי
א. ווייצמאַן,
שענקיעוויטשאַ 6, טעל. 191-00.
בעמ.: איך קויף אויך פערשידענע גענוצטע מעבעל, דיוואַנעס, נייַ־מאַשינען, שרייב־מאַשינען, פעלצען א.ז.וו.

Dr. med.
Jerzy Sudya
ספּעצ. פאַר עקזעמע און פרויען־
קראַנקהייטען.
LEGJONÓW 11, tel. 124-54
נעמט אָן פון 4–8 אָוונט. (זשעלאַזנאַ).

עלטסטער פעלדשער
ש. דערעש
לוטאָמירסקאַ 4, טעל. 184-78.
נעמט אָן פון 8-10 פריה, פון 1.30–4 נ"מ
און פון 6–7 אָוונט.

דעם הערציגסטען מזל־טוב ווינש איך
די עלטערען
ה' יאָסעל ווייס און פרוי
צו דער חתונה פון זייער זוהן
אהרן מיט פרל. בלומאַ אייזען
איך ווינש דעם יונגען פּאָר
אַ גליקליך צוזאַמענלעבען
עקיבה גרינבוים.

אַ הערצליכען מזל־טוב ווינשען מיר
אונזער קוזין יעקב יצחק פעדער
און פאַמיליע צו דער חתונה פון
זייער ליבע טאָכטער נעלע מיט
ה' חיים ראָזענבערג
איהר זאָלט דערלעבען פון זיי פיל נחת
יוסף וועלניצקי און פאַמיליע,
אהרן גלייכגעוויכט און פאַמיליע,
מאיר פערעלשטיין און פאַמיליע.

Uwadze Panów Gospodarzy domów, fabryk, sklepów żelaza i farb!
Tel. 194-33
CMENTARNA 9
Nasze składy zaopatrzone są stale w dużych ilościach świeżego transportu Wapna, cementu, gipsu, maty trzcinowej, kredy w kawałach (dla celów fabr. i chem. papę, smołę, cegłę (ręczn. i pras.) carbolineum oraz WĘGIEL po zł. 4.25 koks i drzewo
Przyjmujemy zleceniowe zamówień również telefonicznie
Cmentarna 9, tel. 194-33

אַכטונג! ווער ס'וויל האָבען עלעגאַנטע הי־ טען, אויך יודישע בעסערע היטלעך, אַלע שי־ לער קינדער־היטלעך נאָר אין דער בעוואוסטער פירמע „שערלאַנגס", פּעטריקאָווער 10. קומט און איבערצייגט אייך! שבת איז מיין געשעפט געשלאָסען.

ליקווידאַציע־פערקויף!
זעלטענע אייַנקויפס־געלעגנהייט!
זעלטענע געלעגנהייט!
צוליב ליקווידאַציע
פערקויפט אוים דאָס בעקאַנטע מוד־ און קאַרט־געשעפט פון
H. WŁOSKI
לאָדז, 3 נאַוואָמיעסקאַ 3
טעל. 92-114, פראָנט, 2-טער שטאָק
צום אייַנקויפן פריהלינג און זומער־סעזאָן די בעסטע הערן און דאַמען־ שטאָפען אויף פּאַלטאָנס און אַנציגער פון ביליצער, טאָמאַשאָווער און אַנדערע פאַבריקען
קומט און איבערצייגט אייך
צו ליקווידאַציע־פּרייזען!
נוצט אויס די געלעגנהייט!

א פּאַסענד שלח־מנות
איז אַ שעהן קונסט־בילד
איינגעקויפט אין דער בעקאַנטער פירמע
צווייליך 11 נאַרוטאָוויטשאַ 11
וואו איהר בעקומט אויך פערשידענע
ראַהמען צו בילדער
פון אייגענער אויסאַרבייטונג!

פאַר גאַרד.
ביזשוטעריע
און לאָמבאַרד־קוויטעס
צאָהלט די העכסטע פּרייזען
אַליזאַר פּיאַלקאַ
פּיעטריקאָווער 7.

Dr. med.
A. STILLER
אינערליכע קראַנקהייטען
נעהמט אָן פון 4–8
פּילסודסקיעגאָ 15,
טעל. 75-206. פראָנט, 1-ער שטאָק

פאַר בעלײדיגען די יודישע רעליגיע

קלאַגט אַן „אגודת-הרבנים" גלח טשעטשאַק אין געריכט

ער װערט געשטעמפּעלט פאַר אַ'ן עם-הארץ אין דער רעליגיעזער יודישער ליטעראַטור

װאַרשאַ, 7 (יט"א טעלעפּאָניש)
די פֿאַרװאַלטונג פֿון „אגודת הרבנים" האָט, ...בעקענען זיך מיט'ן אינהאַלט פֿון דער בראָ... „די ריטועלע שחיטה אין ליכט פֿון ביבעל ...תלמוד", װאָס איז אַרױסגעגעבן געװאָרען ...גלח טשעטשאַק, װי אױך מיט זײן „עקספּערטיזע" ...דער יודישער שחיטה אױף דער לעצטער ...פֿון דער סיים-קאָמיסיע, בעשלאָסען צו ...דעם גלח טשעטשאַק אלס עם-הארץ אין רעליגיעזע יודישע ענינים.

די פֿאַרװאַלטונג פֿון „אגודת הרבנים" ערקלערט, אַז דער גלח טשעטשאַק קאָמענטירט פֿאַלש די רעליגיעזע יודישע פֿראַגען און מ'זעהט בעשײנפּערליך, אַז ער קען נישט די העברעאישע און אַראַמעאישע שפּראַכען. קען נישט לעזען אין אָרי־גינאַל קײן שום טעקסט פֿון דער תורה און תלמוד.

די פֿאַרװאַלטונג פֿון „אגודת הרבנים" איז איבערצײגט, אַז נאָך דער דאָזיגער ערקלערונג װעט דער גלח טשעטשאַק צוציהען די אגודת הרבנים צו געריכטליכער פֿעראַנטװאָרטליכקײט. די פֿאַרװאַלטונג איז גרײט פֿאַר'ן געריכט צו בעװײזען דעם גלח טשעטשאַק'ס עם־הארצות אין דער רעליגיעזער יודישער ליטעראַטור.

גלײכצײטיג האָט די פֿאַרװאַלטונג פֿון „אגודת הרבנים" בעשלאָסען אַנצוקלאָגען דעם גלח טשעטשאַק אין געריכט פֿאַר בעלײדיגען די יודישע רעליגיע.

הונדערטער פּראָטעסט-בריף פֿון אױסלאַנד

געגען אַטענטאַט אױף דער יודישער שחיטה

װאַרשאַ, 7 (טעלעפּאָניש)
דער שפּױזהר-קאָמיטעט האָט בעקומען הונ־דערטער בריף פֿון אױסלאַנד, אין װעלכע עס װערט אױסגעדריקט פּראָטעסט געגען אַטענטאַט אױף דער יודישער שחיטה.

שװערע שטימונג בײ די װאַרשאַװער יודען

בראַצלאַװער חסידים זענען זיך משמח

װאַרשאַ, 7 (טעלעפּאָניש)
אין אַלע שוהלען, שטיבלעך, בתי־מדרשים, איז נעכטען, שבת, שטאַרק קאָמענטירט געװאָרען דער לעצטער אַטענטאַט אױף דער יודישער שחיטה. עס איז איבעראַל געקומען אַ גרױסער עולם מתפללים עס זענען געקומען מענשען, װאָס מ'זעהט זײ זעלטען אין שוהלען. די שטימונג איז בײם עולם געװען װי ערב יום־כיפּור, הגם מ'האָט ערב פּורים.

אין די בראַצלאַװער שטיבלעך אין װאַרשאַ האָט מען נעכטען אַ גאַנצען טאָג שטאַרק געטאַנצט און זיך משמח געװען, װײל די בראַצלאַװער חסידים האַלטען, אַז װאָס ערגער עס איז, אַלץ בעסער װעט זײן. אויב עס איז אַזױ שלעכט, האָבען זײ געטענהיט, איז אַ סימן, אַז משיח װעט קומען. אין די בראַצלאַװער שטיבלעך זענען געװען אױסגעהאָנגען גרױסע אױפשריפטען: „געװאַלד יודען! זײט זיך משמח, משיח . קומט!".

קאַראַימער און מאַכמעדאַנער װענדען זיך צו דער רעגירונג

נישט צו פאַרװעהרען די יודישע שחיטה

װאַרשאַ, 7 (טעלעפּאָניש)
די קאַראַימער און מאַכמעדאַנער האָבען פֿאָרגעהאַלטען אַ בעראַטונג און בעשלאָסען זיך צו װענדען צו דער רעגירונג, אַז מען זאָל נישט פֿאַרװעהרען די יודישע שחיטה, װײל אױב די יודישע שחיטה װעט פֿאַרבאָטען װערען װעט אױך פֿאַר זײ אונמעגליך זײן צו עסען פֿלײש.

א פאָרשלאָג צו פאַרװעהרען די יאַגד

טראָגען אַרײן די יודישע פּאַרלאַ־מענטאַריער אין סיים

װאַרשאַ, 7 (טעלעפּאָניש)
װי מען גיט איבער האָבען די יודישע פּאַרלאַ־מענטאַרישע פֿאַרשטעהער צוזאַמען מיט די אוקראַי־נער און אַ גרופּע ליבעראַלע פּױלישע דעפּוטאַטען בדעה אַרײנצוטראָגען אין סיים אַ פֿאָרשלאָג צו פֿער־װעהרען די יאַגד, װײל ס'איז אַנטי־הומאַניטאַריש צו שיסען אױף אונשולדיגע חיות.

צוזאַמענפאָהר פון יודישע מיטעלשול-לעהרער אין װאַרשא

װאַרשאַ, 7 (טעלעפּאָניש)
הײנט איז דאָ בעשטימט געװאָרען דער צוזאַמענ־פֿאָהר פֿון די יודישע מיטעל־שול לעהרער. דער צו־זאַמענפֿאָהר איז געעפֿענט געװאָרען אין אײגענעם לאָקאַל אױף פּזשעיאַזד 11. אין פּרעזידיום איז אױך געװען פֿערטרעטען פֿון לאָדז זשמיגראָד. עס איז אָנ־געװיזען געװאָרען אױף דער שװערער לאַגע פֿון דער יודישער בעפֿעלקערונג אין פּױלען און עס איז פּראָ־טעסטירט געװאָרען געגען די אַנטיסעמיטישע אַרױס־טרעטונגען געגען די יודישע סטודענטען אױף די אוניװערזיטעטען.

Dr. med. L. Berman
צעגעלניאַנאַ 15, טעל. 149-07
ספּעציעל־אַרצט פֿאַר מענער - שװעכע-בע האַנדלונג און סעקסועלע בעראַטונג
נעמט אָן פֿון 8—11 און פֿון 4—8 אָװענט.
זונטאָג פֿון 9—1 פֿאַרמיטאָג
פֿאַר אונבעמיטעלטע לינטשניצע - פּרײזען

Dr. med. H. LUBICZ
ספּעציאַליסט פֿאַר הױט, װענערישע און געשלעכטס-קראַנקהײטען
צעגעלניאַנאַ 7 (פֿריהער 43). טעלעפֿאָן 141-32
עמפּפאַנגס-שעה'ן 8-10, 12-2 און 5-8 אָװענט

יודישע פאַרלאַמענטאַריער (לויט נעמען) בײם פּערלאָזען די זיצונג

פֿון רעכטס צו לינקס: דעפּ. הרב רובינשטײן, דעפּ. זאָמערשטײן, דעפּ. מינצבערג, סענ. טראָקענהײם.

אינערן-מיניסטער האָט נישט בעשטעטיגט אפּצוגעבענע דערקלערונגען אין נאָמען פון רעגירונג װעגען שחיטה

גרױסע קאָמפּראָמיטאַציע פון דעפּ. דוד

װאַרשאַ, 7 (טעלעפּאַניש)
פֿון פּריװאַט'ע ... סיים-בעריכט האָבען די לע... ...טועהן, אַז דער פּאַרזיצער פֿון דער אַרמינים־...ציע - קאָמיסיע פֿון סיים דעפּ. דוד, האָט געהערט ...די פֿיהרענדסטע אָנהענגער פֿון שחיטה־פֿערבאָט ...משך פֿון דער גאַנצער זיצונג פֿון דער דערמאָנטער ...מיסיע האָט ער נישט אױפֿגעהערט צוזאַמענזיצען אייל ...פֿיער, װאָס מאַדאַם פּריסטאָר האָט פֿונאַנדערגע־...פּלאַקערט מיט איהר אַנטיסעמיטישען געזעץ־פּראָ־...יעקט.

װי די לעזער דערמאָנען זיך, האָט דעפּ. דוד זיך ...שטאַרק געפֿײזערט אױף יענע אײנצעלנע מיטגלידער ...פֿון דער קאָמיסיע, װעלכע האָבען געצװײפֿעלט, צי ...מען דאַרף זיך אַזױ אײלען מיט אָקצעפּטירען דעם ...פּראָיעקט פֿון מאַדאַם פּריסטאָר, קוים װיצע־ביל־...דונגס־מיניסטער זשאַנגאָלאָװיטש דערקלערט, אַז ...אין זײן איצטיגער רעדאַקציע איז דער פּראָיעקט אין ...ענדע, צו די קאָנסטיטוציאָנעל - גאַראַנטירטע רע־...ליגיעזע פֿרײהײטען.

דעם דעפּ. דראַטװאַ האָט דער פּאַרזיצער דער־...קלערט, אַז מען קען שטימען געגען דער מײנונג פֿון ...דער רעגירונג. װאָס שייך דעם װיצע־מיניסטער ...זשאַנגאָלאָװיטש האָט ער דערקלערט, אַז דער לעצ־...טער האָט נישט קײן מאַנדאַט פֿון דער רעגירונג, ...דער אינערן־מיניסטער האָט איהם, דעם דעפּ. ...דוד, דערקלערט, אַז די רעגירונג „מישט זיך נישט". ...איצט װײזט זיך אַרױס, אַז דעפּ. דוד האָט שױן ...פֿערנעכאַפּט די מאָס — קײנער האָט איהם נישט ...בעפֿולמעכטיגט אָפּצוגעבען אַזעלכע דערקלערונגען ...ער האָט נעכטען אַלײן זיך געמוזט אַפּשמײסען. ...װאָסערע געשפּרעכען ס'זענען פֿאָרגעקומען אַרום ...דעפּ. דוד'ס דערקלערונגען אױף דער דאָנערשטאָג־דיגער זיצונג פֿון דער סיים־קאָמיסיע — איז נישט בעװאוסט. צו דער נעקסטיגער זיצונג פֿון דער קאָמי־סיע איז געקומען דער סעקרעטאַר פֿון אינערן־מי־ניסטער און באַלד נאָכ'ן עפֿענען די זיצונג (מען האָט דאָרט בעטראַכט צװײט־ראַנגיגע פֿראַגען) האָט דער פּאַרזיצער דעפּ. דוד אָפּגעגעבען פֿאָלגענדע ער־קלערונג:

— כ'האָב נעכטען דערקלערט אין נאָמען פֿון אינערן־מיניסטער, אַז די רעגירונג פֿערנעמט נישט קײן שום שטעלונג אין דער פֿראַגע װעגען דער שחיטה. נאָכ'ן אױספֿאָרשען דעם ענין האָט זיך אַרױסגעװיזען, אַז ס'איז פֿאָרגעקומען אַ מיספֿער־שטענדניש. מינ. ראַטשקעװיטש האָט מיט מיר גע־רעדט בלױז אַלס אינערן־מיניסטער און אַלס אַזעל־כער האָט ער מיר ערקלערט, אַז ער האָט נאָך נישט גענומען קײן שטעלונג צום ענין. די מיספֿערשטענד־ניש נעמט זיך דערפֿון, װאָס איך האָב געזאָגט אין סעקרעטאַריאַט פֿון מיניסטער, אַז כ'װיל רעדען מיט דעם לעצטען, כּדי אַרױסצובעקומען פֿון איהם זײן מײנונג װעגען דער שחיטה־פֿראַגע. דער סעקרעטאַר יאַט האָט אָבער נישט געמעלדעט דעם מיניסטער דעם ציל פֿון מײן װיזיט און איך האָב בעת'ן גע־שפּרעך שפּעטער געמײנט, אַז דאָס רעדט דער מי־ניסטער אין נאָמען פֿון דער רעגירונג. אין סך־הכּל שטעל איך פֿעסט, אַז די רעגירונג האָט מיר אַלס פּאַרזיצער פֿון דער קאָמיסיע נישט מיטגעטײלט איר שטעלונג װעגען דער פֿראַגע.

מען דאַרף נישט זײן קײן גרױסער דיפּלאָמאַט, כּדי אַרױסצושײלען פֿון הױפֿען פֿראַזען דעפּ. דוב'ס קאָמפּראָמיטאַציע. פֿון אײן זײט שטעלט ער פֿעסט, אַז לכתּחילה האָט ער געפּרובט רעדען מיט'ן מי־ניסטער ראַטשקעװיטש אַלס מיט'ן אינערן־מיניס־טער און נישט װי מיט'ן רעפּרעזענטאַנט פֿון דער גאַנצער רעגירונג. אין אַ װײלע אַרום גיט ער אָבער צו, אַז ער האָט אױפֿגעפֿאַסט די רײד פֿון מי־ניסטער אַלס אַ... רעגירונגס - דעקלאַראַציע. פֿאַר װאָס האָט ער אַזױ געטראַכט? יאָגט ער דאָך אַלײן, אַז דער מיניסטער האָט איהם בפֿירוש דערקלערט, אַז ער, דער מיניסטער, האָט נאָך נישט פֿערנומען קײן שטעלונג?

אין די סיים־קולואַרען האָט מען מאַקי נעכטען נישט װענינג זיך געװיצעלט אױפ'ן חשבון פֿון דעפּ. דוד.

גלח טשעטשאַק בעת דער זיצונג פֿון דער קאָמיסיע

שאַרפע אויפפאָדערונג אין לאָרדען-הויז

נישט צו פּראָקלאַמירען דעם לעגיסלאַטיװ-ראַט אין ארץ-ישראל

לאָרד פּלימוט חזרט איבער דעם נישט-געענדערטען בעשלוס פון דער רעגירונג

לאָנדאָן (יט"א) דער געװ. װיצעפּאַרזיצער ...אין אונטערן־הױז, לאָרד ראַנקילאָר האָט אױף דער ...נעכטיגער זיצונג פֿון לאָרדען־הױז אַרײנגעטראָגען ...אַ אױפֿפֿאָדערונג צו דער רעגירונג, אַז דער לעגיס־...לאַטיװראַט אין א"י, זאָל נישט פּראָקלאַמירט װער־...דען, אײדער דער ענין װעט נישט דעבאַטירט װערען ...אין ענגלישען פּאַרלאַמענט. לאָרד ראַנקילאָר פֿרעגט ...מיט דער רעגירונג, מיט װעלכע רעכט האַנדעלט זי ...אױף אַזאַ אופֿן אין א"י. עס איז אַן'אָנגענומענער ...אין דער בריטישער אימפּעריע, האָט לאָרד ...ראַנקילאָר ערקלערט, אַז קאָנסטיטוציאָנעלע שנױים ...קענען דורכגעפֿיהרט װערען בלױז מיט דער צו־...שטימונג פֿון פּאַרלאַמענט. לאָרד ראַנקילאָר האַלט, ...אין דעם פֿאַל קאָן מען זיך נישט שטיצען אױף ...„פּרעמדען יוריסדיקציע־אַקט" פֿון יאָהר 1890, ...װעלכען עס בערופֿט זיך דער קאָלאָניען־מי־...ניסטער.

לאָרד ראַנקילאָר שטרײכט אונטער, אַז דער פּראָ־...יעקט פֿון לעגיסלאַטיװראַט מוז אַרױסרופֿען ערנס־...טע ספֿקות און בײמיגט זיך אין אַן'אַלזײטיגער אונ־...טערזוכונג. ער האַלט די שװעריגקײטען, מיט װעל־כע עס איז פֿערבונדען דער לעגיסלאַטיװראַט פֿאַר זעהר קאָמפּליצירט און אונבעװיזען. די פֿראַגע פֿון לעגיסלאַטיװראַט אין א"י איז װײט נישט קײן לאָ־קאַלע פּאַלעסטינער פֿראַגע נאָר איז אַ װעלט־פֿראַגע. נישט אָנרוהרענדיג דעם כּבוד פֿון הױך־קאָמיסאַר פֿון א"י — האָט ערקלערט לאָרד ראַנקילאָר — האַלט איך אָבער פֿאַר אונדענקבאַר, אַז אַן'ענין פֿון אַזאַ פֿערנעהם זאָל איבערגעלאָזט װערען דעם אײנ־זעהן פֿון דעם הױך־קאָמיסאַר אָנשטאָט דעם ענגלי־שען פּאַרלאַמענט. אויב די רעגירונג האָט בדעה צו פּראָקלאַמירען דעם לעגיסלאַטיװ־ראַט אין א"י אױפ'ן סמך פֿון אַ פֿעראָרדנונג פֿון רעגירונגס־ראַט, דאַרף זי דאָך נישט טון אָהן אַ פֿריהערדיגען בע־שלוס פֿון פּאַרלאַמענט.

אױף דער רעדע פֿון לאָרד ראַנקילאָר האָט געענט־פֿערט דער אונטערשטאַט - סעקרעטאַר און קאָלאָ־ניען־מיניסטעריום לאָרד פּלימוט, װעלכער האָט ער־קלערט, אַז דער לעגיסלאַטיװראַט קאָן יאָ פּראָקלאַ־מירט װערען אױפ'ן סמך פֿון „פּרעמדען יוריסדיק־ציע־אַקט" פֿון יאָהר 1890. לאָרד פּלימוט פֿער־טײדיגט דעם שטאַנדפּונקט, אַז די רעגירונג איז נישט פֿערפּליכטעט צו מאַכען אָפּהענגיג דעם פּראָ־יעקט פֿון אַ פֿריהערדיגער צושטימונג פֿון פּאַרלאַ־מענט, דער ענין װעט געבראַכט װערען אין פּאַרלאַ־מענט אָבער ערשט נאָכ'ן פּראָקלאַמירען דעם לע־גיסלאַטיװ־ראַט אין א"י. דאַן װעט דער פּאַרלאַ־מענט האָבען די מעגליכקײט צו דעבאַטירען און אָננעמען אַ שטעלונג צו דעם גאַנצען פּראָגען־קאָמ־פּלעקס.

Dr. med.
HALTRECHT
ספּעציעל-אַרצט פֿאַר הױט. - געשלעכטס-קראַנקהײטען און מענער-שװעכע
פּעטריקאַװער 10, טעל. 245-21
נעהמט אָן פֿון 8 פֿריה ביז 3 מיטאָג און פֿון 7 ביז 9 אָװ.
זונטאָג פֿון 10—1 בײטאָג. אַלע אַרט אַנאַליזען
פֿאַר אונבעמיטעלטע לעטשניצע-פּרײזען
אַ ספּעציעלער װאַרטע-זאַל פֿאַר פֿרױען

הרב אליעזר יצחק מייזל

פּראַנייטיס און גלח טשעטשאַ...

פֿון אייביגע צייטן קומט דעם שקר אָן לייכ-
טער צוצוציהען די ברייטע פֿאָלקס-מאַסען צו זיך
אונפֿערגלייכליך לייכטער ווי דעם איינפֿאַכען נאַ-
קעטען אמת.

עס ליגט שוין אין דער פּסיכאָלאָגיע פֿון די
מאַסען נישט אַריינצולאָזען זיך אין טיפֿערע חקירות,
נאָכצוקאָנטראָלירען וויפֿיל אמת ס'געפֿינט זיך אין
אַלע די שעהנע פֿראַזען און וועלכע ס'הילט זיך
געוועהנליך תמיד איין דער „הייליגער שקר".

עס איז כאַראַקטעריסטיש וואָס שטענדיג שרייט
און שרייבט דער שקר אין נאָמען פֿון אמת און
יושר און גערעכטיגקייט און אַלס אַזעלכער רייצט
ער אויף די סענסאַציע-דורשטיגע פֿאָלקס-געפֿיהלען
און דאָס פֿאָלק, וואָס לאָזט זיך זעהר לייכט „איבער
צייגען", און קעמפֿט פֿאַר'ן שקר, מיינענדיג, אַז
עס ערפֿילט זיין הייליגען פֿליכט לגבי דעם מאַ-
יעסטעט דעם אמת.

דאָס יודענטום, אַלס מינדערהייט ווערט שוין
זעהר, זעהר לאַנג פֿערפֿאָלגט דורך די אומזיסטע
שונאים אונזערע, צי איז עס דערפֿאַר ווייל מיר
זענען צו שוואַך אַליין זיך צו שיצען, צי מחמת
אונזער רעליגיע, עטיק און עסטעטיק זענען פֿאַר
זיי נישט פֿערשטענדליך, אַ פֿאַקט איז, אַז ווען און
אַז ס'מאַכט זיך נאָר אַ גינסטיגער מאָמענט פֿער-
פֿאָלגט מען אונז.

אָהן אַ שיעור שוואַרצע בלעטלעך אין אונזער
מערטירער-געשיכטע האָט אין משך פֿון לאַנגע יאָה-
רען אַריינגעשריבען דאָס טרויעריגע קאַפּיטעל פֿון
דעם שרעקליכען בלבול „עלילת דם", וואָס האָט
צעהנדליגער טויזענדער יודען אומגעבראַכט אויף
קדוש השם.

הונדערטער יאָהרען לאַנג האָבען אונזערע
אומזיסטע שונאים זיך באַנוצט מיט דעם שענדליכען
פֿאַלשען בלבול אַלס מאָטיוו און געוועהר צו זייער
שמוציגען העץ-ציל.

דאָס איז געוועזען זייער לייכטער מיטעל מיט
וואָס אויפֿצורייצען די אונוויסענדע נישט יודישע
בעפֿעלקערונג געגען אונז, איין פֿאַל פֿון דעם גאַנ-
צען בינטעל, און דוקא פֿון די סאַמע לעצטע צייט-
טען, דעם ביילים-פּראָצעס אין קיעוו בעניגט שוין
אויפֿצווייזען, וואָס ס'זענען אויסען געוועזען די חיות
טורפֿות אין מענשען-געשטאַלט, וועלכע האָבען נאָך
די אונפֿערשעהמטע חוצפּה געהאַט אַרויסצוטרעטען
אַלס בעשיצער און אַלס פֿערטיידיגער פֿון „גע-
רעכטיגקייט" און הומאַניטעט.

בשעת דעם ביילים-פּראָצעס אין צאַרישען רוס-
לאַנד איז אַלס פּאַטענטירטער זאַכקענער פֿון דער
יודישער רעליגיע און גאָר וואַזשנער „תלמוד חכם"
אַרויסגעטרעטען פֿאַר „עלילת הדם", דער טרוי-
עריגער גייסטליכער פּראַנייטיס, אָט דער דאָזיגער
„גייסטליכער", וועלכער האָט אין דער ווירקליכ-
קייט נישט געהאַט די מינדסטע אַהנונג אין ענייני
יהדות און קיינמאָל נישט געזעהען דעם תלמוד אין
אָריגינאַל פֿאַר זיינע אויגען, האָט עס געזאָלט
פֿאַר דער גאַנצער וועלט בעווייזען, וואָס פֿאַר אַ
באַרבאַריש פֿאָלק יודען זענען, דאַ זיי קענען נישט
אָהן קריסטליך בלוט פּראַווען זייער פּסח...

אָבער אין דער דעמאָלסדיגער עת-צרה איז
וויניגסטענס געווען די סאַטיספֿאַקציע, וואָס אַ חוץ
דער ריינער אונפּאַרטייאישקייט מצד די ריכטער,
האָט זיך דערהערט אַ דרייסטע און מעכטיגע פּראָ-
טעסט-שטימע מצד די גרעסטע רוסישע געלעהרטע
פּראָפֿעסאָרען און ליבעראַלע פֿיהרער; היינט דאַ-
געגען, ווען אונזער הימעל האָט זיך ווידער אַמאָל
בעדעקט מיט פֿינסטערע וואָלקענס, ווען אַ נייער
מאָדערנער פֿערפֿאָלגונגס-בלבול האָט זיך אַראָפּ-
געלאָזט אויף אונז, פּראָבירט שוין ווידער דער ני-
דעריגער שקר צו טריומפֿירען איבער ישראל סבא,
אויך היינט האָט זיך בעוויזען אַ נייער פּראַנייטיס
עליך ישראל, טשעטשאַק שמו. אַ נייער זאַכקענער
זיך אויסגעפֿינען, וואָס וויל אויך אַזוי ווי פּראַנייטיס
דורך זיינע עם-הארצישע לומדות איינשמועסען
די וועלט, אַז מיר יודען, מיט אונזער ריטועלען
שחיטה-סיסטעם זענען גאָר באַרבאַרען, אַז אונזער
רעליגיע איז אַ רוצח'ישע און אַז אמת'ע הומאַניסטען
און מאָדערנע קולטור-מענשען זענען עס גאָר די
קיילערס בעוואָפֿענט מיט רעוואָלווערען און העק,
וועלכע וואַרפֿען זיך מיט ווילדער רציחה אויפ'ן
בעל חי...

עס איז שוין אגב וועגען דעם ענין שחיטה
אין משך פֿון די לעצטע פּאָר וואָכען אַ גאַנצע
ליטעראַטור ביי אונז אָנגעשריבען געוואָרען. דאָס
אָבער, וואָס איך מיין איצט צו בעריהרען איז די
אייז-קאַלטע שטילקייט, וואָס עס הערשט אין
גאַנצער פּוילישער געלעהרטער געזעלשאַפֿט
דעם שרעקליכען אַטענטאַט אויף אונזער רעלי...
וואו זענען עס אונזערע בעריהמטע פּוילישע ...
לעהרטע און זאַכקענער, פֿאַרוואָס הערט מען ני...
זייער מעכטיגע וויסענשאַפֿטליכע שטימע, ווען ...
איגנאָראַנט מיט זיין חוצפּה'דיגען אַרויסטריט ...
געגען אונז די אונוויסענדע בעפֿעלקערונג, ...
אויסגעטראַכטע ליגענס, און וויל בעראַ...
דאָס רעכט פֿון געוויסענס-פֿרייהייט, אַז ...
נישט קענען אָפּהיטען אונזער רעליגיע?!

אונזער שטאַרקער בטחון אין דער ...
קייט, וועלכע האָט אונז שטענדיג געגעבען ...
כח איבערצוהאַלטען די שווערסטע אַנגרי...
אונזערע שונאים געגען אונזער רעליגיע, ...
כערט אויך איצט, אַז דער אַלמעכטיגער ...
אויך בעשיצען און העלפֿען פֿון אונזערע ...

טאַיאַמאַ — דער „אָפּיציעלער" יאַפּאַנישער טעראָריסטען-פֿיהרער

די פּאָליטישע מאָרדען זענען אין יאַפּאַן אַ גאַנץ
אָפּטע, כמעט געוועהנליכע ערשיינונג. אָנגעהויבען
האָבען זיי זיך מיט דער ערמאָרדונג, צום סוף פֿון די
אַכציגער יאָהרען פֿון פֿערגאַנגענעם יאָהרהונדערט,
פֿון דעם אַנגלאָפֿילישען בילדונגס-מיניסטער, וועל-
כער האָט אַנשטאָט די יאַפּאַנישע הערגליפֿען גע-
וואָלט איינפֿיהרען דעם לאַטיינישען אַלפֿאַבעט. שפּע-
טער זענען שוין די אַטענטאַטען געוואָרען אַלץ אָפֿ-
טער. עס איז ערמאָרדעט געוואָרען דער פֿירשט
איטאָ, אָהן שום ספֿק דער גרעסטער יאַפּאַנישער
מלוכהמאַן; פֿון אַ מערדערישער קויל איז אויך
געפֿאַלען אין יאָהר 1921 דער פּרעמיער האַראַ
און אין 1930 דער פּרעמיער האַמאַגוטשי און דער
פּרעמיער לאַנאַקאַ איז וואַהרשיינליך פֿערסמט גע-
וואָרען. אין אָנהויב 1932 זענען ערמאָרדעט גע-
וואָרען פֿינאַנץ-מיניסטער אינואיע און דער גרויסער
פֿינאַנסיסט באַראָן טאַקומאַ דאַן, ענדליך אין די
שחיטה פֿון 15 מאַי 1932 געוועזען אַ גענויער מוס-
טער פֿון דער שחיטה פֿון 25 פֿעברואַר 1936. דאַן
פֿונקט אַזוי ווי איצט זענען די מערדערייען אויס
געפֿיהרט געוואָרען דורך מונדירטע אָפֿיצערען. מען
האָט נאָר נישט אַזוי גוט געטראָפֿען. דאַן איז
פֿון די קוילען געפֿאַלען נאָר דער פּרעמיער אינוקאַי,
עס זענען דאַן לעבען געבליבען דורך אַ נס גראַף
מאַקינאַ, דער פֿינאַנץ מיניסטער טאַנקאַהאַשי, וואָס
איז איצט ערמאָרדעט געוואָרען, עס איז לעבען
געבליבען דער ערשטער אַדיוטאַנט פֿון קייזער
גענעראַל סוזוקי, וואָס איז איצט ערמאָרדעט גע
וואָרען. עס איז דאַן געפֿאַלען אַדמיראַל האַראַ,
פֿונקט אַזוי ווי דאַן איז פֿאָרגעקומען אַ אָנפֿאַל אויפ'ן
פּאָליציי-בנין, ד'וס געפֿינט זיך נישט ווייט פֿון
קייזערליכען פּאַלאַץ.

נאָך דער מלחמה זענען אין יאַפּאַן דער'הרג'ט
געוואָרען יעדער צווייטער פּרעמיער און פֿינאַנץ
מיניסטער און די וואָס זענען לעבען געבליבען איז
עס אויך בדרך נס, ווייל אויך אויף זיי זענען אויס-
געפֿיהרט געוואָרען אַטענטאַטען.

די אַטענטאַטען אין יאַפּאַן טראַגען נישט דעם
כאַראַקטער, וואָס אין אייראָפּאַ, צו קיין אונרוהען
קומט נישט, די אַטענטעטער געבען זיך אַליין אי-
בער אין די הענד פֿון דער מאַכט. און זיי פֿער-
זיכערן, דאָס זיי זענען די טרייעסטע אונטערטאַנען
פֿון קייזער, דאָס איז אַ טעראָריסטישע דעמאָנסטראַ-
ציע און נישט קיין רעוואָלוציע.

אָבער ווער פֿיהרט זיי אויס און אין נאָמען
פֿון וואָס פֿאַר אַ אידעאַלען?

געהיימע רעאַקציאָנערע געזעלשאַפֿטען ...
זיך אין יאַפּאַן אַנ'ערך 600. די וויכטיגסטע ...
געפֿעהרליכסטע אַזוי צו זאָגען אָפּיציעלע ...
„געזעלשאַפֿט פֿון שוואַרצען שלאַנג" וואָס ...
טירט שוין 50 יאָהר און מיט איהרע ...
שטעקט זי זעהר טיף אין דער יאַפּאַנישער ...
געגנהייט. אין דער שפּיץ פֿון „שוואַרצען ...
שטעהט זייט אַ רייהע יאָהרען שוין היינט 80 ...
גער מיטסורו טאַיאַמאַ און זיין פֿערטרעטער ...
אוכידאַ, קיינער אין יאַפּאַן צווייפֿעלט ניש...
זיי זענען געווען די איניציאַטאָרען פֿון ...
פּאָליטישע מאָרדען פֿון די לעצטע 30 יאָ...
יאַפּאַן. און דאַן האָט מען זיך קיינמאָל ניש...
וואָגט צו אַרעסטירען דעם אַלטען טאַיאַמאַ ...
וועמענס הויז אין צענטער פֿון טאָקיאָ ...
זאַמלען זיך אַלע פֿאַנאַטיקער, באַך מעהר ...
טאַיאַמאַ האָט קיינמאָל נישט פֿערנומען קיין ...
אָפֿיציעלען אַמט איז דאָך דער ער האָט אַמאָל ...
ווילינגט זיך עפֿנטליך צו בעווייזען אין ...
אויף דער פֿייערונג פֿון זיין 75-יעהריגען ...
טאָג, זענען אַלע געוועזענע יאַפּאַנישע פּרעמ...
געקומען איהם אָפּגעבען כבוד און איי...
אַפֿילו בעהאַלטען רעדעס, די יאַפּאַנער ...
נישט ליב צו רעדען וועגען טאַיאַמאַן. אַ ...
בעדייטענדער יאַפּאַנישער פּאָליטיקער האָט ...
אַמאָל אויף אַ פֿראַגע געענטפֿערט: „אין ...
איז פֿאַרהאַן עפּעס איבערמענשליכעס".

אויב מען זאָל אַננעהמען וואָס איז ...
שיינליך, אַז דער רעזשיסער פֿון די לעצטע ...
געשעהעניש איז די „שוואַרצע שלאַנג", ...
מען פֿעסטשטעלען, אַז די געשעהענישן ...
פֿעברואַר האָבען נאָר אַ לויזען צוזאַמענהאַנג ...
דער אויסלענדישער פּאָליטיק. עס פֿערשטעה...
אַז טאַיאַמאַ איז אַ נאַציאָנאַליסט, אימפּעריאַ...
און מיליטאַריסט, אָבער ער איז אַ שונא ...
כינע, סיי פֿון סאָוויעטען, אַמעריקאַ, ווי ...
די ענגלענדער. עס איז אָבער בעוואוסט, ...
אַגיטאַציע פֿון „שוואַרצען שלאַנג" בעציהט ...
הויפּטזעכליך אויף דער אינערליכער און ...
אויסערליכער פּאָליטיק.

די „שוואַרצע שלאַנג" וואָלט געוואָלט ...
מ'זאָל זיך צוריקקעהרען צו די צייטען ...
1868, ווען די יאַפּאַנישע קולטור איז ...
„פֿעראוגרייניגט" געוואָרען דורך דער ...
ציוויליזאַציע. ער קעמפֿט געגען פּאַרלאַ...
מיט דער פֿינאַנסאַריע, מיט די פּאַרטייען, ...
מיט דער מאָדערניזאַציע פֿון יאַפּאַן, ...
גערן געשלאָסען די פֿאַבריקען, אַרויסגע...
די ווייסע, אונמעגליך געמאַכט אַ קאָנטאַקט ...
פֿאַן מיט דער אויסערליכער וועלט. ער ...
צו דער צוריקשטעלונג פֿון אַ אַבסאָלוט...
נאַרכיע, געשטיצט אויפֿ'ן פֿאָלק, ...
דיצע, אַלטע מנהגים און גלויבונגען. טאַיאַמ...
דעפֿינירט זיין פּראָגראַם אַלס „יאַפּאַניזם".

דער טעראָריזם אין יאַפּאַן האָט אַ ...
אַרבייט, ווייל געוועהנליך ווערען די אַטענ...
נישט בעשטראָפֿט, מען האָט בעפֿרייט ...
דער פֿון האַראַ און דעם מערדער פֿון האַמאַ...
פֿונקט אַזוי איז אויך קיין שום שלעכטס ניש...
שעהען די מערדער פֿון אינוקאַי.

וואָס פֿאַר אַ פֿאָלגען וועט האָבען דער ...
אויף דער אינערליכער פּאָליטיק? דער ...
מאַכט אונמעגליך דאָס צוריקקעהרען ...
פּאַרטיי-פּאַרלאַמענטאַרישע רעגירונג, ...
סאַיאָני וויל, לויט דעם ענגלישען מוסטער ...
פֿיהרען אין יאַפּאַן. עס וועט מסתמא בלייבען ...
אַלטען, מעגליך אַז די רעגירונג וועט ...
בענויגט זיך צו פֿערנעהמען מיטן ...
פּראָלעטאַריאַט, בעזונדערס אויפ'ן דאָרף, ...
פֿינט זיך אין אַ פֿיל ערגערע לאַגע ...
שטעט און פֿון צווישען וועלכע עס ...
זיך דאָס רוב אָפֿיצירען און מיטגלידער ...
געהיימע פֿערבאַנדען.

———*———

נאַפט רעגירט מיט דער וועלט

אין דער צייט ווען די עווענטועלע אָנווענדונג
פֿון די נאַפֿט-סאַנקציעס געגען איטאַליען רופֿט
אַרויס דאָס געשפּענסט פֿון אַ וועלט-מלחמה, האָט אַ
רעפּאָרטער פֿון דער אַמעריקאַנישער, פֿראַנצוי-
זישער, ענגלישער און דייטשער פּרעסע, אַנטאָן
זישקע, פֿערעפֿענטליכט אַ בוך אונטערן נאָמען נאַפֿט
רעגירט מיט דער וועלט". דאָס בוך איז אָנגעשריבען
גלייכצייטיג אין דריי שפּראַכען ענגליש, פֿראַנצויזיש
און דייטש, און האָט אַרויסגערופֿען אַ סענסאַציע
אין אַמעריקאַ און אייראָפּאַ. נאַפֿט איז ווי בוואוסט
בעוואָרען איינס פֿון די וויכטיגסטע אַרטיקלען און
אפֿשר טאַקע דאָס וויכטיגסטע צוליב וועלכען עס
קען אַ ליאַדע מינוט אויסברעכען אַ מלחמה. לויט
די ווערטער פֿון אַ ענגלישען זשורנאַליסט געפֿינט
זיך שוין איצט נישט אייראָפּאַ אויף אַ פֿעסטער
פֿוליווער, נאָר אויף אַ פֿאַס נאַפֿט, וואָס קען יעדען
מינוט אויפֿרייסען און אַרומנעהמען מיט די פֿלאַ-
מען די גאַנצע וועלט. דער העכסטער פּונקט פֿון
דער דאָזיגער סכנה וועט, לויט דער השערה פֿון
אויטאָר זיין דאָס יאָהר 1940, ווען עס וועט לויט
די מיינונגען פֿון די געלאָגען, פֿאָרקומען די
פֿולשטענדיגע אויסשעפּונג פֿון די גרעסטע ביזאיצט
נאַפֿט-קוואַלען פֿון אַמעריקאַ.

אין ערשטען קאַפּיטעל רעכענט זישקע אויס
די אייגענטליכע אויטאָרען פֿון דער דאָזיגער בלוּ-
טיגער דראַמע, וועלכע זענען גלייכצייטיג די הויפּט
העלדען: אינזשיניער נאָט ד'אַרסי, אַ אויסטראַל-
יער, וועלכער האָט געפֿינען די ריזיגע פּערסישע
נאַפֿט-קוואַלען. סידנעי רעילי, וועלכער האָט פֿער-
קליידעט אַלס מיסיאָנער אויסגענאַרט פֿון ד'אַרסי;
דעם טייערען דאָקומענט פֿון שאַך נאַסער-עד-דימאַ;
סידנעי רעילי איז געווען איינער פֿון די טיכטיג-
סטע אַגענטען פֿון דער ענגלישער „אינטעלידזשענס
סערוויס" טשערטשילס שפּעטערדיגער פֿערטרוי-
ענס מענש און שעף פֿון דער ענגלישער שפּיאָנען
אָרגאַניזאַציעס אין רוסלאַנד. געטרודאַ בעל אַ טאָכ-
טער פֿון אַ ענגלישען לאָרד, אַ סטודענטקע פֿון
אָקספֿאָרדער אוניווערזיטעט, וועלכע רעדענדיג פֿלי-
סיג אויף אַלע אַראַבישע דיאַלעקטען, האָט זי ערא-
בערט פֿאַר ענגלאַנד מעסאָפּאָטאַמיען און געמאַכט
פֿייזולין פֿאַר'ן קעניג פֿון איראַק, העגרי דעלערדינג,
אַמאָל בעשיידענער בעאַמטער אין אַ האָלענד. קאָ-
לאָניע און דער היינטיגער „נאַפֿט נאַפּאָלעאָן".
זיין שותף מאַרקוס סעמיועל, אַ אָרימער יוד, וועל-
כער איז בעבוירען געוואָרען אין לאָנדאָנער געטאָ
און אין 40 יאָהר אַרום איז ער אַלס לאָרד בערסטעד
בעוועזען דער לאָרד-מאַיאָר פֿון לאָנדאָן, דער הער
פֿון נאַפֿט קאָנצערן „שעל" און דערמיט איינער פֿון
די הערען פֿון דער וועלט. קאַלוסט סאַרקיס גולבענ-
קיאַן, אַ אַרמענער, דעלערדינגס אַ מיטאַרבייטער
און שפּעטער זיין פֿערביסענסטער שונא. ראָקפֿעלער
און זיינע פֿריינד, וואָס הערשען אין די פֿעראייניגטע
שטאַטען, סער באַזיל זאַכאַראָוו, די געהיימניש-
פֿולע געשטאַלט פֿון אייראָפּאַ, דער הערשער פֿון
„פּלוצלונגען טויט" וועלכע העצט אויף די גריכען
געגען די טערקען, בכדי צו ערגאָבערען די נאַפֿט
קוואַלען אין מאָסול, סינקלער, וועלכער איז דריי
מאָל געווען מיליאָנער און דריי מאָל געבליבען
אָהן אַ גראָשען און ענדליך צוריק געוואָרען מיליאָ-
נער אַ דאַנק דעם נאַפֿט. איינהאָרן, דער „רוסישער
פֿולקאַווניק לאָורענס", — דער שעף פֿון סאָוויע-
טישען אויסשפּיר-אַמט, דער פֿריינד פֿון ריהזאַ
קהאַן, דעם פּערסישען שאַך; איינהאָרן — דערוועלב-
בער, וואָס וויל פֿערניכטען דעטערדינגס מאַכט און
אַרויסטרייבען דעם ענגליש-פּערסישען קאָנצערן פֿון
פּערסיען און דערפֿיהרט צו אַ פֿערשטענדיגונג צווי-
שען וואַשינגטאָן און מאָסקווע.

וועגען די וועלט רעזערוען פֿון נאַפֿט קעמפֿען
צווישען זיך צוויי גרויסע טרעסטען: דער אַמערי-
קאַנישער ראָקפֿעלער טרעסט „סטאַנדאַרד אויל"
און דער ענגליש-האָלענדישער דעטערדינגס טרעסט
„ראָיאַל דעטש שעל", עס קעמפֿען צוויי מעכטיגע
כחות: די פֿעראייניגטע שטאַטען און ענגלאַנד,
וועלכע העצען געגען זיך כסדר די קלענערע מלו-
כות (פּאַראַגוויי און באָליוויען) אָדער צינדען אונ-
טער מיט זייערע קאַפּיטאַלען פֿערשידענע רעוואָ-
לוציעס אין דרום אַמעריקא און בלוטיגע אונרוהען
אויפ'ן נאָהענטען מזרח, ענטוועדער צו געווינען
נייע נאַפֿט-קוואַלען אָדער נייע אָפּזאַץ - מערק.
אין דאָזיגען קאָנקורענץ קאַמף צווישען ענגלאַנד
און די פֿעראייניגטע שטאַטען זעהט דער אויטאָר
די כסדרדיגע און וויכטיגסטע סיבה פֿון אַלע דיפּלאָ-
מאַטישע קאָנפֿליקטען און מלחמות. איין מאָמענט
איז נאָר געווען, בעת וועלכען די דאָזיגע צוויי
כחות האָבען צווישען זיך געשלאָסען אַן אויפֿריכ-
טיגען בונד. דאָס איז געווען בעת דער וועלט-
מלחמה, ווען ביידע צדדים האָבען געהאַט גענוג
קליענטען. „אַ טראָפּען נאַפֿט איז ווערט אַ טראָפּען
בלוט!" האָט קלעמאַנסאָ אין 1918 טעלעגראַפֿירט
קיין וואַשינגטאָן.

איצט איז דער קאַמף אַריין אין דעם ענטשיי-
דענעם סטאַדיום. צוליב דער לייכטזיניגער ווירט-
שאַפֿט פֿון ראָקפֿעלער-קאָנצערן און דער ספּעציע-
לער רויב-ווירטשאַפֿט, וואָס עס פֿיהרט אויף איהרע
נאַפֿט-קוואַלען אויף דעם אַמעריקאַנישען געביט
דער ענגליש-האָלענדישער טרעסט „ראָיאַל דעטש
שעל". ס'דערנעהנטערט זיך דער מאָמענט, ווען די
פֿעראייניגטע שטאַטען, וואָס פֿערברויכען 70 פּראָ-
צענט פֿון דער וועלט-נאַפֿט-פּראָדוקציע, וועלען אויף
זייערע געביטען נישט געפֿינען קיין איין טראָפּען
נאַפֿט. אין משך פֿון די נאָהענטסטע 4—5 יאָהר
וועלען זייערע קוואַלען זיין פֿולשטענדיג אויסגע-
שעפּט. דערפֿון בעהמט זיך דער פֿערביטערטער קאַמף
אַרום די נאַפֿט-געביטען אין די אַנדערע וועלט-טיי-
לען, בעזונדערס אין רוסלאַנד, וועלכע אַ דאַנק די
ניי-ענטדעקטע ריזיגע נאַפֿט-קוואַלען און מאָדער-
נעם סיסטעם פֿון עקספּלאָאַטאַציע, קען שוין היינט
אין משך פֿון יאָהר ליפֿערען אַנדערהאַלבען מיליאַרד
טאָן נאַפֿט, ד.ה. 8 טויזענד מאָל אַזוי פֿיל וויפֿיל
עס האָט בעטראָפֿען די גאַנצע וועלט-נאַפֿט-פּראָ-
דוקציע אין יאָהר 1932.

היינט — ווי היינט. אָבער אַמשפּעטסטענס
אין הונדערט יאָהר אַרום, ווי עס פֿערזיכערען די
געאָלאָגען און אַלע פֿאַכמענער, וועט שוין בכלל
נישט זיין קיין נאַפֿט אויף דער וועלט... און דע-
ריבער איז אין דעם גאַנצען מורא'דיגען קאַמף
אַרום דעם נאַפֿט דאָס שרעקליכסטע דאָס, וואָס ער
איז ציזעקלאָז. אַז די מיליאָנען, די צענדליגער מיל-
יאָנען קרבנות, וואָס עס האָט ביז איצט פֿער-
שלונגען דער קאַמף, זענען געפֿאַלען נאָר צוליב
דעם, אַז די גענעראַל-שטאַבען פֿון איינע אָדער
צוויי נאָהענטסטע מלוכות — זאָל נישט פֿערפֿעה-
לען קיין ברען-שטאָף צו די אַעראָפּלאַנען און
טאַנקס...

BANK HANDLOWY w ŁODZI
Spółka Akcyjna
Al. Tadeusza Kościuszki 15
ma jeszcze do wynajęcia SAFES
na dogodnych warunkach, poczynając od 4 złotych miesięcznie
WYJEZDZAJĄC, nie zostawiai w domu papierów
wartościowych, złota, srebra i t. p., lecz zanieś je do SAFE'u!

אַ גענעראַל־גובערנאַטאָר און אַ המן־טאַש

(מעשה שהיה)

מעשה שהיה, כך היה.

אין צאַר'ס צייטען, האָבען אין סיביר געוואוינט נאָר די יודען, וועלכע זענען פאַרשיקט געוואָרען פאַר פאַרברעכענס אין קאַטאָרגע אָדער אין יאָלנע פּאָסעלעניע.

בכלל זענען די יודען אין סיביר געווען כמעט אַסימילירטע; פון אַנטיסעמיטיזם האָט מען דאָרט ווייניג דאָס געהערט. אָפטמאָל, האָט מען אין סיביר געקענט בעגעגענען יודען נישט נאָר מיט רוסישע פנימער, מיט אַ קאַצאַפּסקער שפּראַך נאָר אויך מיט עכטע קאַצאַפּסקע פאַמיליעס: למשל: „רובניקאָוו", „באַראַדאָווקין", „דיענטיאַראָוו", „שאַנקאַנאַגאָוו", וכדומה.

און נישט־קוקענדיג אויף זייער אַסימילאַציע, זענען די סיבירער יודען געווען פרום. זעלטען־ווען אַ סיבירער יוד האָט דאָרט געהאַלטען אָפען די קראָם שבת און יום־טוב; כשרות האָבען זיי אָפּגעהיט אויף דעם העכסטען גראַד. אַ קהלה אין אַ דאָרף פון 10 — 15 יודישע פאַמיליעס, האָט שוין געהאַט אין זיך אַן אייגענעם שוחט און אַ מנין...

גרעסערע קהלות האָבען שוין אויסגעהאַלטען אַ רב אויך.

איבערהויפּט האָט אַ סיבירער ליב געהאַט און שטאַרק געהאַלטען פון די פריילעכע יום־טובים ...ל—פורים, האָט מען טאַקע ביי אַ סיבירער געקענט טרינקען אַ גלעזעלע משקה מיט אַלע מינים: אַלטע, שטאַרקע, פאַרשידענע סאָרטען און אַ סך.

און אַ המן־טאַש פלעגט אַ סיביריאַטשקע באַקען טאַקע גרויס ווי המן, און געשמאַק, כאָטש אַ מלך אַליין צו דערלאַנגען...

אין יענער צייט, ווען עס האָט פּאַסירט די היגע מעשה, האָט די ממשלה איבער גאַנץ מערב־סיביר געהאַלטען אין יד אַ בעוואוסטער אַנטי־סעמיטישער גענעראַל — „שמיט", אַ דייטש... זיין רעזידענץ איז געווען — אָמסק... פאַר דער גאַנצער צייט פון זיין ממשלה, האָט אַ יוד נישט געטאָרט אַריינטרעטען אין אָמסק און אין די אַרומיגע שטעטלעך. ווען דער פּאָליצמייסטער פלעגט קומען צו איהם מיט'ן טעגליכען ראַפּאָרט, פלעגט ער איהם בעגעגענען מיט פאָלגענדע ווערטער:

— איך האָב די נאַכט שלעכט געשלאָפען! עפּעס „זשידעס" האָבען זיך אומעטום מיינע פיס געפּלאָנטערט. דערביי פלעגט דער סאַטראַפּ דונערן: — געדענק! וועל איך זיך נאָר דערוויסען, אַז קיין אָמסק קומען יודישע וואָיאַזשאָרען, וועסטו מיר פאַראַנטוואָרטען מיט דיינע עפּאָלעטען! אין פיר און צוואַנציג שעה וועסטו מוזען דיין פּאָסטען פערלאָזען!...

ויהי בימי, אין אַ טאָג פאַר פורים, בעקומט דער איספּראַווניק פון שטעטעל אישים, טאָבאָלסקער גובערניע אַ דעפּעשע, אַז מאָרגען, פורים, מיטאָג־צייט וועט אַדורכפאָהרען דורך דעם שטעטעל דער גענעראַל־גובערנאַטאָר שמיט מיט זיין סוויטע און וועט זיך דאָ אָפּשטעלען איבערשפּאַנען די פערד און אָפּרוהען... די דאָזיגע ידיעה האָט דער סאַטראַפּ געמאַכט מיט פערד ביי אַ גוטען שליט־וועג פון אָמסק ביז פּאָקראָווסקאָיע צום בעוואוסטען אין יענער צייט, ראַספּוטינען, וועלכער דעמאָלס געוואוינט אין דעם דאָרף...

זעלבסטפערשטענדליך, איז אין שטעטעל געוואָרען אַ גרויסער טומעל. דער איספּראַווניק, די אוראַדניקעס, זענען אַרומגעלאָפען איבער'ן שטעטעל מיט אַ טרעוואָגע; עפּעס אַ קלייניגקייט — זיבען טראָיקעס פערד האָט מען געדאַרפט צוגרייטען אויף מאָרגען. דעם וועג דאַרף מען אויסגלייכען, וויפיל אַרבייטער מען דאַרף דערויף!

די דוכאָוויענסטוואָ האָט ווידער געזאָרגט דעם סאָבאָר אין אָרדנונג צו ברענגען, דער פרומער גענעראַל וועט געוויס קומען אַ תפלה מאַכען; עס מוז דער גרויסער פּאָסט געווען.

די שטעטעלשע כלל־טוער האָבען זיך פערזאַמעלט אויסצואַרבייטען אַ צערעמאָניאַל ווי אַזוי צו בעגעגענען דעם גענעראַל־גובערנאַטאָר.

ביז שפּעט אין דערנאַכט האָבען געדויערט אַלע פאָרבערייטונגען צו דעם מאָרגענדיגען יום־טוב. עס איז אויסגעקליבען געוואָרען אַ דעפּוטאַציע צו בעגעגענען דעם סאַטראַפּ מיט ברויט און זאַלץ. ווי דער סדר איז. אין דער דעפּוטאַציע זענען געווען צוויי קריסטען און איין יוד.

און אָט, אַז מען האָט זיך שוין געוואָלט פונאַנדערגיין אַהיים, האָט זיך דער איספּראַווניק געכאַפּט־געטון: — סטייטש! מיר האָבען דאָך קיין פּיראָג נישט!? און ווער וועט איהם אַזוי שפּעט אויסבאַקען? קיין בעקעריי אָדער קאָנדיטאָריי איז אין שטעטעל נישט געווען?! אַלע זענען געבליבען שטיין אין פערלעגענהייט. וואָס טוט מען דאָ? עס איז דאָך אוממעגליך צו בעגעגענען נאַטשאַלסטוואָ אָן אַ פּיראָג.

פּלוצים טוט דער איספּראַווניק אַ שפּרונג פון זיין אָרט, און שרייט אויס מיט אַ שמחה:

— מאָרגען איז דאָך ביי יודען דער יום־טוב, ווען זיי באַקען אַזעלכע געשמאַקע פּיראָגען. מיר האָבען פאַראייאָהרען געגעסען ביי „יעליזאַוועטאַ סעמיאָנאָוונאַ" (דאָס איז דעם יודישען דעפּוטאַט'ס ווייב), אַזעלכע געשמאַקע פּיראָגען, וועלכע איך האָב נאָך היינט נישט פערגעסען. געוויס באַקט זי היינט אויך. קומט גיכער! מיר וועלען זי נאָך טרעפען ביי דער אַרבייט. אויף די קני וועלען מיר פאַלען און זי בעטען, אַז זי זאָל אונז העלפען אין דיזער עת־צרה.

געזאָגט און געטון. אַלע האָבען זיך אַ לאָז געטון צום יודישען דעפּוטאַט אין הויז און דאָרטען האָבען זיי טאַקע געטראָפען די בעקעריי אין פולען גאַנג. פון דעם טייג, פון דעם האָניג און דעם איינגעמאַכץ מיט אַלע אַנדערע געווירצען, האָט געשמעקט אַ ריח גן־עדן...

יעליזאַוועטאַ סעמיאָנאָוונאַ, אויסהערענדיג ...ען וואָס דאָ האַנדעלט זיך, האָט זיך נישט גלאָזט לאַנג בעטען. זי האָט נאָר פאַרלאַנגט, אַז מען זאָל זיך איצט פונאַנדערגיין, מען זאָל זיך נישט פּלאָנטערן אַרום איהר היינט, אָבער אויף מאָרגען האָט זי זיי אַלעמען איינגעלאַדענט צו דער רעכטער סעודה. טער אַרבייט.

אַז אַלע זענען אַוועקגעגאַנגען, האָט זיך ערשט יעליזאַוועטאַ סעמיאָנאָוונאַ גענומען צו דער רעכטער צייט.

און פורים פרימאָרגען האָבען די שטעטעלשע כלל־טוער דערזעהן אַזאַ „דרייעקיגען פּיראָג" וואָס האָט געפּאַסט פאַר'ן מלך אַליין צוצוטראָגען. מען האָט מיט גרויס שווערינקייטען געפונען פאַר איהם אַ טאַץ אין שטעטעל. אַזוי גרויס איז ער געווען דער פּיראָג.

כמעט אַלע שטעטעלשע איינוואוינער האָבען זיך פערזאַמעלט אויפ'ן פּלאַץ ביים סאָבאָר. אויף די טרעפּ איז געשטאַנען דער אַרכיריי, מיט דער גאַנצער שטעטעלשער דוכאָוויענסטוואָ, ...טען ביי די טרעפּ איז געשטאַנען די דעפּוטאַציע מיט'ן „וואונדערבאַרען פּיראָג". מען האָט געוואַרט אויף דער נאַטשאַלסטוואָ.

און אָט האָט זיך דערהערט אַ קלינגעריי פון שליטען־גלעקלעך. עס האָט זיך בעוויזען דער איספּראַווניק רייטענדיג און אָט זענען צוגעפאָהרען צום סאָבאָר זעקס שליטענס.

פון ערשטען שליטען, אַ געשפּאַנטען מיט דריי פאַר פערד, איז קוים אַרויסגעקראָכען דער סאַטראַפּ אַליין... צוויי פוטערס האָט מען פון איהם אַראָפּגעשלעפּט, ביז מען האָט דערזעהן דעם שינעל מיט רויטע אונטערשלאַק. פון די איבעריגע שליטענס, געשפּאַנטע מיט דריי פערד, זענען אַרויסגעקראָכען די סוויטע און אַלע זענען אַריין אין סאָבאָר... עס האָט געדויערט אַ האַלבע שעה און דער גענעראַל האָט זיך בעוויזען אויף די טרעפּ פון סאָבאָר. הינטער איהם זיין סוויטע און דער איספּראַווניק...

לויט אַ סיגנאַל האָט דער איספּראַווניק צוגעפירט צום גענעראַל די דעפּוטאַציע מיט'ן „פּיראָג" און פאָרשטעלענדיג די דעפּוטאַטען, האָט ער הויך אויסגערופען זייערע פאַמיליעס:

„יעפים איוואַנאָוויטש ראַדיאָנאָוו"!

„איגנאַטי סאַוועליעוויטש פּערמינאָוו"!

„סעמיאָן באָריסאָוויטש דיענטיאַנאָוו". (דאָס איז געווען דער יוד.)

שטייענדיג הינטער'ן גענעראַל האָט די סוויטע דערזעהן דעם וואונדערבאַרען פּיראָג, וועלכען דער גענעראַל האָט שוין געהאַט צוגענומען ביי דער דעפּוטאַציע און איבערגעגעבן זיין אַדיוטאַנט...

איינער פון די דוכאָוויענסטוואָ, וואָס האָט געוויס געוואוסט די בעדייטונג פון אַ המן־טאַש, האָט עפּעס אַ שושקע געטון אויפ'ן אויער איינעם פון דער סוויטע און עס איז געווען צו בעמערקן, אַז זיי האַלטען זיך קוים איין פון אַרויסצושיסען מיט אַ געלעכטער...

דאָס האָט אויך בעמערקט דער סאַטראַפּ. ער האָט בעמערקט, ווי אַלעמענס אויגען זענען אויסגעשטרעקט אויפ'ן פּיראָג און האָט אַליין אויך אַ וואָרף געטון מיט די אויגען אין יענעם אָרט, וואו דער אַדיוטאַנט איז געשטאַנען מיט'ן פּיראָג. קענטיג געווען, אַז דער פּיראָג האָט איהם עפּעס דערמאָנט... אַ מאָמענט... און די גאַנצע פערזאַמלונג איז פערגליווערט געוואָרען אויפ'ן אָרט. דער סאַטראַפּ האָט געדונערט:

— איספּראַווניק און דעפּוטאַטען! עס וואונדערט מיך זעהר, אַז אין אַ רוסישער סיבירער שטעטעל, וואו אַ זשיד טאָר נישט אַריינשמעקן, קומט פאָר אַזוינס, וואָס איז שווער צו פערשטיין?! — אַ קריסטליכע דעפּוטאַציע פון עכטע פּראַוואָסלאַווניע רוסען בעגעגענט אַ רוסישען גענעראַל און רוסישע נאַטשאַלסטוואָ מיט אַ „זשידאָווסקיי פּיראָג"! — דערקלערט מיר, וואָס דאָ קומט פאָר?

— — — — — — — — — — —

דער סוף איז געווען, אַז דער סאַטראַפּ האָט אַ דונער געטון מיט אַ שטימע פון אַ ווילדער חיה:

מען האָט זיך אַ וואָרף געטון שפּאַנען די טראָיקעס פערד. דער סאַטראַפּ האָט זיך מיט קיינעם נישט געזעגענט. ער האָט איבערגעלאָזט דעם „פּיראָג" און דאָס מיטאָג, וואָס מען האָט פאַר איהם מיט זיין סוויטע פאַרטיג געמאַכט און איז פערשוואונדען געוואָרען.

א. קערער

ויהי בימי...

פון י. י. סיגאַל

ויהי בימי... און עס איז געווען אין די טעג פון... און דאָס יודישע ווערטעל טייטשט גלייך אויס, אוי, וואו אַ ויהי, דאָרט איז אַ צרה. עס איז אָבער אַ טרייסט, וואָס מיר קענען אונזערע מגילות לייענען נאָכדעם ווען עס איז שוין געוועזן. מיר פערצייכענען זיי אין אונזער געשיכטע די המנ'ס און פיהרען אַ חשבון פון זייער צאָהל. לייענען לייענען מיר נאָר איין מגילה, בלויז וועגען איין איינציגען המן. ער איז אָבער אַן'אייביגער סימבאָל פאַר און פון אַלע המנ'ס, וועלכע מיר האָבען איבערגעלעבט. איהר מעגט זיי נעמען פערזענליכען, איהר קענט נעמען וועלכען המן איהר ווילט נאָר אַליין, פון וועלכען לאַנד און צייט עס וועט אייך געפעלען און איהר וועט באַלד דערזעהן, אַז ער האָט זיין טאַטען — אין אונזער מגילה. דערפאַר אפשר איז פורים אַ יום טוב וואָס וועט נישט בטל ווערען, פשוט ווייל אַ שטיק אייביגע קונסט. אַ טיפער פּסיכאָלאָגישער גרונד איז פערפעסטיגט געוואָרען מיט'ן אוניווערסאַלען המן־טיפּ פונם פעלק־המגילה. קורצע עטליכע שטריכען שטעלען איהם פאַר אונז אוועק אין זיין גאַנצער גרויסער כאַראַקטעריסטישער נישטיגקייט. מיט אַלע הינטערפּרטים וואָס בעלייטען אַזאַ געשיכטליכען „החאַנג", וואַקסט ער אויס אין זיין כמעט מאָהרענער געשטאַלט.

פורים פרייען מיר זיך. מיר פרייען זיך דערמיט, וואָס מיר האָבען ביז איצט געקאָנט בעוויזען דעם וואונדער אויסצוהאַלטען אונזער קיום בייטענדיג המן אויף המן און דאָך בלייבען אין דער גרויסער וועלט אין אונזער גרויסער עקשנות. יעדער המן איז אַן'אויסדרוק פונם סאַמע שוואַרצסטען אָפּפאַל וואָס רייסט זיך אַרויס פון די אונטערשטע שיכטען אין דער וועלט און וועהרט זיך אַנטקעגען אונז. מיר וואָלטען אפשר נישט געווען קיין ביין אין האַלז די פעלקער מיט אונזער אויסזעהן, ס'איז נאָר אַ פּרימיטיווע סיבה פאַר דער שנאה צו אונז. די הויפּט־אורזאַך פון דער פיינטשאַפט איז דער יודיש־עטישער געדאַנק, די אידעע, וואָס געהט מיט אונז אויף מעטום. אפילו אינם געשטאַלט פון איהר געטליכען „זוהן" איז פערקרימפּערט געוואָרען דאָס יודישע. זיי האָבען עס אָנגענומען ערשט נאָכדעם ווען ס'איז צו זיי געקומען דורך טויט און וואַנדערן. אין גוטען מוט איז זיי שווער דאָס אָפּצונעמען.

און איך טראַכט אָפטמאָל, ווי־גוט וואָלט געווען ווען מיר זאָלען, כאָטש איינמאָל אין אַ פורים קאָנען צונויפנעהמען אַרום זיך די פעלקער און פאַר זיי לייענען אונזער מגילה. ס'איז אפשר דאָס בשותפות'דיגע בוך צווישען אונז און זיי. אין אונזער גאַנצער געשיכטע זענען מיר „געקניפּט און געבונדען" מיט זייערע גרענעצען און תקופות, אין דער מגילה, אין דעם ספר „אסתר" שטייען מיר פּנים אל פּנים און אויג אויף אויג, און דאָרטען, אונטער'ן געוואָרפענעם גורל פון המנ'ען איבער אונזערע קעפּ, טרעט אַרויס אונזער גורל אין זיין אייביגען טראַגישען ליכט. לייענט שורה נאָך שורה און עס וועט זיך אייך אַנטהויבען דאָרטען, אַז יעדער וואָרט, יעדער זאַץ איז אַ רמז אויף היינט און אויף — מאָרגען. ווייל אין דער מגילה איז נישט נאָר פערצייכענט געוואָרען דער אומגליק, וואָס לויערט איבער אונז וואו נאָר מיר שטעלען אַ פוס, נאָר אויך דאָס גרויסע העררליכע, וואָס שטעהט פון יענער זייט שלעכטער וועלט און פליגעדע צייטען. וליהודים היתה אורה —

ווי אַלע גרויסע ספרים פון תנ"ך איז אויך דער ספר אסתר פול מיט גרויסע סימבאָלען. סאָציאַלע אַללעגאָריעם, אָנצוהערענישען אויף אַ גרויסער ברייטער וועלט פון שפּעטערדיגע צייטען. די פערגאַנגענהייט שפּיגעלט זיך אין דער צוקונפט. כאָטש נישט אַלע זענען ראוי צו דערזעהן פאַר זיך דעם דאָזיגען שפּיגעל ליגענט זיך אַריין טיפער אין די מעשיות פון חומש און אויך וועהט אַזוי היימלעך דאָרטען, איהר דערשפּירט דעם אוניווערסאַלען „רעאַליזם", וואָס יעדער וואָרט טראָגט אַזוי וואָגיג אין זיך קינדער, לערנענדיג חומש, לעבען עס דורך עכט און אונמיטעלבאַר, עס ווערט זייער וועלט פון היינט און מאָרגען, דערפאַר אַזאַ ביבלישער איינפלוס אויף די סאַמע וויכטיגסטע ווערק פון אונזער נייליטעראַטור, סיי אויף אַש'ן סיי אויף בערגעלסאָן רוהט די דאָזיגע ווייטער נאָהענטע שכינה, ווייל יודישע טראַדיציע הויבט זיך נישט אָן בלויז מיט דער סביבה פון אונזער אָרט וואו מיר האָבען אונזער קינדהייט אויסגעלעבט, נאָר זי רינט אין די אָדערען פון אונזער ירושה־בלוט, אַן'אָנהויב וואָס ליגט ערגעץ אין די ווייט־ווייטע גרעניצען פון יעדען פאָלק, פון דער גאַנצער וועלט אומאַל.

וויפיל דורות עס ווערען אָפּגעציילט פון אברהמ'ן ביז משה'ן — דער חומש פיהרט זיין אַלטע בעוווּנדערמין „סטאַטיסטיק" און — תמיד לאָזט עס איבער אויף מיר דעם איינדרוק פון איין גרויסער משפּחה, וואָס איז זיך פאַנאַנדערגעגאַנגען אויף פאַרשידענע וועגען און ריכטונגען, פריהער שבטים, גרופּעס, קליינע שטאַמען, אָפּזונדערונגען פון קליינע פעלקער אויף בערג־שפּיצען און אין טאָלען, לעבען טייכען, ביי טרוקענע מדבר־ברונען, דער חותם פון קלימאַט אויף די שטערנס און אין די אויגען, אַזויפיל זיך דאָ צוצוקוקען צו וואונדער פון דער נאַטורס אויספאָרמירען געשטאַלטען פון מענש און מענש־גרופּע און ווי וואונדערליך די ביבעל האָט זיך געשפּיגעלט און אַזוי ווי דורך ניסים, געטליכען וואונדער. אַריינגענומען אַדורך אַלע קרעאַציע פּראָצעסען, אין דעם געשליפענעם קרישטאַל — דעם סטיל פון תנ"ך שפּיגלען זיך די קאָלירען פון דער אייביגקייט, עס שפּילען דאָרט יענע פאַרבען וואָס מיר זעהען אין דער וועלט און אין דער נאַטור, וואו נאָר מיר שלאָגען זיך אָן מיט אונזערע לעבעדיגע חושים. און אַזוי ווי מיר פילען פון דאָרט אַרויס דאָס גאַנצע, דאָס משפּחה'דיגע פון די מענשען וואָס האָבען שוין הינטער זיך אַ קין און מבול ערפאַהרונג, אַזוי פיהלען מיר אויך אַחוץ דאָס גאַנצע פון דער נאַטור און דער וועלט, עס איז נישט צוטיילט אין גרעניצען, די וועלט איז אַלעמענס לאַנד, די ערד איז אַלעמענס וועלט. און אויך דערפאַר איז דער פאָלקאָמענער מענש טיף אַזוי אייביג אין די פאָר לאַקאָניש־שאַרפע שטריכען פונם ביבעל־סטיל.

און — דאָס געשטאַלט פון המן איז אויך אַ גאַנצער. נישט טיפּוס. — קיינער פון די אַלע המנים וואָס זיינען הייטיגע קלייניגקייטען. די „מענשלעך שוואַכע", נישט נאָר די מיסטאָגרישע און געשיכטליך־פונקציאָנעלע, זענען אַזוי אייביג־פּלאַסטיש אין דעם אַלטען המן פון פּרס, היטלער מעג נעהמען צוהילף אפילו ניטשעס אויבערמענש פילאָזאָפיע, ער וועט צו זיין המניזם גאָרנישט צוגעבען, אויב ער וויל זיך ריכטיג אָנקוקען, וועט ער מוזען אַריינקוקען אין שפּיגעל פון דער מגילה. דאָרטען וועט ער אפילו דערוויסען זיך זיין צוקונפט. אמת, ער וועט זיך נישט איבערשרעקען: ס'איז דאָך נאָר אַ מעשה, ער וועט אָבער וועלען פערזעהען און פערהערען, אַז די דאָזיגע מעשה איז געבליבען פאַר אונז פּונקט אַזוי גוט ווי פאַר איהם. דאָס איז אונזער פורים יום־טוב מיט די המנ'ס.

מיר פיהלען אַנ'עקעל פאַרן נאַציזם

און מ'טאָר זיך נישט בעטייליגן אין דער בערלינער אָלימפּיאַדע

אָפענער בריף אין „טיימס" וועגען דער אָלימפּיאַדע אין בערלין.

לאָנדאָן, (יט"א). אין „טיימס" איז פערעפענטליכט געוואָרען אַן אָפענער בריף וואָס הייסט אויף די הינטער־קוליסען פון דער אָרגאַניזאַציע פון די אינטערנאַציאָנאַלע אָלימפּישע שפּילען אין בערלין.

די אָלימפּיאַדע — ווערט געזאָגט אין דעם בריף — ווערט אין דייטשלאַנד אויסגענוצט נישט פאַר דער פּראָפּאַגאַנדע פון נאָבעלען געדאַנק פון ספּאָרט פערמעסטונגען, נאָר צו גאַנץ אַנדערע צוועקען, אָט וואָס פיהרענדע נאַצי־פערזענליכקייטען שרייבען וועגען ספּאָרט:

„דייטשע ספּאָרטלער מוז מען אָפּגעוואוינען פון דער פערניכטיגער אידעע וועגען ספּאָרט לשם ספּאָרט. אַנ'אידעע, וואָס פּאַסט זיך באַקיין אופן נישט אַריין אין דער נאַציאָנאַל סאָציאַליסטישער פילאָזאָפיע". אָדער: „אונפּאָליטישע ספּאָרטסלייט זענען נישט דענקבאַר". דערפון איז קלאָר אַז די אָלימפּישע שפּילען ווערען אויסגענוצט אין דייטשלאַנד פאַר דער מיליטאַריזאַציע פון דער דייטשער יוגנט.

דייטשלאַנד — שרייבט ווייטער דער אויטאָר פון בריף — מאַכט ריזיגע פאָרבערייטונגען צו דער אָלימפּיאַדע, עס ווערט געבויט אַ ריזיגער פערזאַמלונגס פּלאַץ פאַר אַ פערטעל מיליאָן מענשען, אַ נייער סטאַדיאָן מיט בעקוועמליכקייטען פאַר 100 טויזענד מאַן, אַ נייער שווים באַסיין מיט זיץ פּלעצער פאַר 12 טויזענד מאַן. נייע אַרענעס פאַר ציקליסטען, גייען און טעניס שפּיל, מיט פּלעצער פאַר 15 טויזענד צושויער אַ נייער אַמפיטעאַטער פאַר 35 טויזענד צושויער, צו גימנאַסטישע שפּילען, האָקיי פעלד, פּאָלאָ־גרונד, רעגאַטען־געוועטען, אַנ'אָלימפּיש דאָרף און פיל אַנדערע ריזיגע ספּאָרט אַנשטאַלטען, ווער זאָל פאַר דעם אַלע מען בעצאָהלען? נאַטירליך, דער טוריסט.

חוץ דעם זענען אַלע הכנות וואָס האָבען נישט זייער גלייכען אין דער געשיכטע, פון ספּאָרט, זענען אַ טייל פון דעם פּלאַן פאַר עפענטליכע אַרבייטען, וואָס פון זיין ערפאָלג איז אין אַ בעדייטענדער מאָס אָפּהענגיג די ווידעראויפריכטונג פון דער דייטשער אינדוסטריע, און דערמיט אויך — דייטשלאַנדס קרעדיט־געוויסקייט. מען קען אָפען זאָגען אַז די אָלימפּישע שפּילען זענען איין גרויס רעקלאַמע ווערק פאַר נאַציאָנאַל סאָציאַליזם, וואָס האָט דעם ציל צו אונטערדריקען די מינדערהייטען און אין לעצטען סך הכל מיט דער הילף פון קראַפט, צו בעקומען די איבערהערשאַפט איבער אייראָפּעאישען קאָנטינענט.

לסוף נאָך — פיהרט אויס דער אויטאָר פון בריף אין „טיימס" — מוז פעסטגעשטעלט ווערען, אַז מחמת דער נירנבערגער געזעצגעבונג קענען זיך באַקיין אופן אין די שפּילען נישט בעטייליגן די 435 טויזענד יודען וואָס וואוינען נאָך אין דייטשלאַנד, נישט רעדענדיג וועגען דער גרויסער מאַסע „נישט־אַריער" און דערמיט ווערט געבראָכען דער גרויסער פּרינציפּ פון די אָלימפּישע שפּילען, וועלכע דאַרפען „זאַמלען אַרום זיך אויף גלייכע רעכט די ספּאָרט־אַמאַטאָרען פון אַלע פעלקער".

עס שיינט צו זיין צוויפעלהאַפט — פערענדיגט דער שרייבער פון בריף אין „טיימס" — צי מיר וועלען גוט דינען די בריטישע טראַדיציעס פון ספּאָרט און פער־פּלעי, אויב מיר וועלען שיקען אונזער מאַנשאַפט צו די אָלימפּישע שפּילען און דערמיט אויסדריקען אונזער פערצייהונג פאַר די צילען פון נאַציאָנאַל סאָציאַליזם, וועלכע ערוועקען אין אונז אַנ'עקעל געפיהל.

אויסער דעם גרויסען פורים זענען פערהאַן אסך קליינע פורים'לעך

פון י. שטעגער

אומעטום, וואו יודען געפינען זיך, פייערט מען יעדען יאָהר דעם יום־טוב „פורים", צום אָנדענק פון דעם גרויסען נס, וואָס איז געשעהן מיט די יודען פון פרס ומדי, אונטער דער הערשאַפט פון קעניג אחשורוש און זיין אַנטיסעמיטישען פּרעמיער־מיניסטער המן־הרשע.

אָבער עס זענען פאַראַן ביי יודען אַנדערע יום־טובים, וועלכע טראָגען אויך דעם נאָמען „פורים", כאָטש זיי ווערען נישט געפייערט פון אַלע יודען, און צו די מייסטע יודען זענען זיי אינגאַנצען אומבעקאַנט. זיי ווערען אָבער געפייערט אַמאָל אין אַ געוויסער קהלה, אָדער אַפילו אין גאַנצע געגענדען.

די יודען פון נאַרבאָן

אין פראַנקרייך, האָבען געפייערט זייער לאָקאַלען פורים דעם 21־טען אדר, צום אָנדענק פון דער פאַל־גענדער פּאַסירונג:

אין יאָהר 1236 האָט אַ דאָרטיגער יוד זיך צו־קריגט מיט אַ קריסטליכען פישער. אַ וואָרט פאַר אַ וואָרט — אין בײדע האָבען זיך אָנגעהויבען צו שלאָגען. דער יוד איז געווען דער שטאַרקערער און מיט איין גוטען זעץ האָט ער זיין קריסטליכען געגנער אַוועקגעלייגט אַ טויטען אויפ'ן אָרט.

די קריסטען האָבען ליב געהאַט צו פּאָגראָמירען און טויטען יודען, אָבער זיי האָבען נישט געקענט פערטראָגען, אַז די יודען זאָלען זיך אַנטקעגענשטעלען. דער טויט פון דעם פישער האָט דעריבער אַריינגעבראַכט אין צאָרן אַלע קריסטליכע איינוואוינער פון נאַרבאָן. זיי זענען באַפאַלען דעם טייל שטאָט, וואו עס האָבען געוואוינט די יודען און דאָרט גע־מאַכט אַנ'אמת'דיגען פּאָגראָם. בעזונדערס האָבען זיי צופּלינדערט די וואוינונג פון נאַרבאָנער רב — רבי מאיר בן ר' יצחק. עס האָט אויך געהאַלטען דערביי, אַז מען זאָל אויסקוילענען אַלע יודען.

צום גליק איז אָנגעקומען דאַן אַמעריק, דער הערשער פון נאַרבאָן און אומגעגענד, און מיט זיינע סאָלדאַטען האָט ער צוטריבען דעם בלוטדורשטיגען מאָב. די פּלינדערער האָט ער געצוואונגען צוריקצו־געבען אַלע אָנגערויבטע זאַכען. דער נאַרבאָנער רב האָט וועגען דער גאַנצער פּאַסירונג אָנגעשריבען אַ מגילה, וואָס איז פאָרגעלייענט געוואָרען אין די אָר־טיגע שוהלען יעדען 21־טען טאָג פון חודש אדר צום אָנדענק פון דעם נס, וואָס עס איז מיט זיי גע־שעהן.

דער לאָקאַלער פורים

פון דער שטאָט סאַראַגאָסאַ,

שפּאַניען, איז געפייערט געוואָרען דעם 1־טען און 18־טען שבט; דעם ערשטען טאָג האָט מען געפאַסט און דעם צווייטען האָט מען זיך געפרייט. דער דאָזי־גער פורים איז ענטשטאַנען צוליב דעם פאָלגענדען „נס":

עס איז געווען איינגעפיהרט, אַז אַלעמאָל, ווען דער קעניג איז אַרויסגעריטען אויף פאַראַד, זענען איהם די יודען אַנטקעגען געגאַנגען מיט ספר תורה'ס, וועלכע זענען געלעגען אין די ארון־קודש'ס. די יו־דען האָבען אָבער געפיהלט, אַז עס איז אַ פערשוועכונג פאַר די הייליגע ספרים, אַז מען זאָל זיי שלעפּען אַלע מאָל ווען דער קעניג פאַראַדירט, און דעריבער באַשלאָסען געוואָרען מען זאָל די תורה'ס אַרויס־נעמען און פאַראַדירען בלויז מיט די ליידיגע קאַס־טענס. און אַזוי האָט מען טאַקע עטליכע מאָל געטון.

האָט זיך פון דעם דערוואוסט דער משומד מאַר־קוס, וועלכער האָט זיך געוואָלט איינקויפען ביי די קריסטליכע מאַכטהאָבער, און ער האָט אונטערגע־טראָגען די מסירה, אַז די יודען פאַלשעווען ווען זיי באַגעגענען דעם קעניג. דער קעניג האָט גלייך אַרויס־געגעבען אַ געהיימען בעפעהל, אַז ביים קומענדי־גען פאַראַד זאָל מען אומדערוואַרטעט פאַר די יודען עפענען די קאַסטענס און זעהן צו דעם משומד'ס בעהויפטונגען זענען ריכטיגע.

עס האָט זיך דערנעהענטערט דער טאָג פאַר אַ פרישען פאַראַד. די יודען פון סאַראַגאָסאַ האָבען גאָר נישט פערדעכטיגט, זיי האָבען אַרויסגענומען די ספר תורה'ס פון די קאַסטענס און זיך געגרייט צום מאַרש. דער משומד מאַרקוס האָט זיך געריבען די הענט פון נחת טראַכטענדיג וועגען די צרות, וואָס ער וועט ברענגען זיינע געוועזענע ברידער דורך זיין מסירה.

דער משומד האָט זיך אָבער צופריה געפרייט. אליהו הנביא האָט איהם אָפּגעטאָן אויף טערקיש. אין דער נאַכט פאַר'ן פאַראַד איז ער געקומען צו הלום אַלעצוועלף שמשים פון סאַראַגאָסאַ און זיי דערציילט וועגען מאַרקוס'עס מסירה. די שמשים האָבען נאָכ'ן חלום זיך גלייך אויפגעכאַפּט, אַוועקגעלאָפען אין די שוהלען און אַריינגעשטעלט די הייליגע ספרים אין די קאַסטענס.

ווען דער פאַראַד איז מאָרגעקומען, זענען דעם קעניג'ס סאָלדאַטען פּלוצים צוגעלאָפען צו די מאַר־שירענדע יודען און די קאַסטענס געעפענט. זיי האָבען די תורות געפונען אינווייניג.

דער קעניג האָט זיך אַזוי אַרום איבערצייגט, אַז די יודען פון סאַראַגאָסאַ זענען איהם געטריי און אַז דער משומד האָט אויף זיי אויסגעטראַכט אַ בלבול. מאַרקוס איז גלייך אַרעסטירט געוואָרען און מען האָט איהם אויפגעהאָנגען.

יאָהרען שפּעטער, נאָכדעם ווי מען האָט זיי גע־האַט אַרויסגעטריבען פון שפּאַניען, האָבען די איי־ניקלעך פון די סאַראַגאָסער יודען געפייערט דעם דאָזיגען פורים אין די שטעט פון זייער פערשפּריי־טונג, אין ירושלים, קאָנסטאַנטינאָפּאָל, סמירנאַ, סאַ־לאָניקי און אַנדערע אָריענטאַלישע שטעט.

אין קאַאירא

עגיפּטען, האָבען די יודען געפייערט זייער לאָקאַ־לען פורים יעדען 28־טען טאָג פון אדר, אין אָנ־דענק פון דער פאָלגענדער פּאַסירונג:

דער גובערנאַטאָר פון עגיפּטען, אַכמעד שאַיטאַן פּאַשאַ, האָט אין 1524 רעוואָלטירט נעגען דעם סול־טאַן סולימאַן דעם הערליכען, ווייל דער לעצטער האָט אויף די מטבעות בעפוילען אויסצוקריצען זיין בילד. איינע פון די ערשטע זאַכען, וואָס דער גו־בערנאַטאָר האָט געטון אין אָנהויב פון זיין רעוואָלט איז געווען דער אַרעסט פון צוועלף פּראָמינענטע יודען פון קאַאירא, צווישען זיי דעם רב רבי דוד איבן אבי זימרא.

אַלע איינוואוינער פון שטאָט האָט ער בעהאַנ־דעלט מיט דער שרעקליכסטער גרויזאַמקייט, אָבער מען האָט מורא געהאַט זיך אַנטקעגענצושטעלען. בעזונדער האָבען געליטען די יודען.

איינמאָל האָט אַכמעד שאַיטאַן פּאַשאַ געלאָזט אויסרופען אין שטאָט, אַז מאָרגען, נאָכדעם ווי ער וועט זיך האָבען אָפּגעבאָדען, וועט ער אַרויסגע־בען אַ בעפעהל אויסצוקוילענען אַלע יודען פון קאַאירא. אַלע יודישע איינוואוינער האָבען אָפּגע־זאָגט וידוי און זיך גרייט געמאַכט צו דער שחיטה. אין אָבער געשעהן אַ גרויסער נס. ווען דער גובער־נאַטאָר האָט זיך געהאַלטען אין באָדען, איז צו איהם צו אויינער פון זיינע סאָלדאַטען און דעם גרויזאַמען מענש דערשטאָכען אויף טויט.

די יודען זענען אַפּגעראַטעוועט געוואָרען און אַ ספּעציעלער קאַירא־פורים איז פּראָקלאַמירט געוואָ־רען צו פייערן יעדען יאָהר, דעם 28־טען אדר, אין יעם טאָג ווען דאָס גרויסע וואונדער האָט פּאַסירט.

די יודען פון מאַראָקאָ

האָבען אַ ספּעציעלען פורים־יום־טוב, וואָס טראָגט דעם נאָמען „פורים פון די קריסטען" און ער ווערט געפייערט דעם 11־טען טאָג אין אלול. דער קריסטען פורים איז ענטשטאַנען צוליב דער פאָלגענ־דער פּאַסירונג:

אין 1578 האָט דער קעניג סאַבאַסטיאַן פון פּאָר־טוגאַל געלאַנדעט מיט זיינע אַרמעען אין מאַראָקאָ, זיין ציל איז געווען אַרויפצוזעצען אויפ'ן טראָהן פון מאַראָקאָ מולאי האַמאַר, וועמעס הערשאַפט עס וואָלט געמיינט די פאַקטישע איבערגעבענהייט פון מאַראָקאָ צו פּאָרטוגאַל.

בעת יענעם קריג זענען די יודען געווען אין גרויס געפאַהר, ווייל סיי פּאָרטוגאַל סיי מולאי האַמאַח און זיינע אַרויסהעלפער האָבען זיך אַרויסגעצייגט מיט גרויס פיינדשאַפט צום יודישען פאָלק. דער קריג האָט זיך אָבער אויסגעלאָזט ווי די יודען האָבען געוואָלט און זיי זענען געראַטעוועט געוואָרען פון פּאָגראָמען און טויט.

וועגען דער גאַנצער פּאַסירונג איז אָנגעשריבען גע־וואָרען אַ מגילה, וואָס ווערט געלייענט אין די שוה־לען פון אַ רייה מאַראָקאַנישע שטעט דעם 11־טען טאָג אין אלול, ספּעציעל אין מעטואַן און אין טאַנזשיר.

די יודען פון אַנקאָנאַ

אַנ'איטאַליענישער פּאָרט און הויפּט־שטאָט פון אַ פּראָווינץ מיט דעמזעלבען נאָמען האָבען זיך אָפּגעראַטעוועט פון אַ גרויסער ערד־ציטערניש וואָס איז דאָרט פאָרגעקומען דעם 29־טען דעצעמבער 1690. די ערד ציטערניש איז געווען אַזאַ גרויסע אַז די אַנ־קאָנער יודען האָבען עס טאַקע בעטראַכט פאַר אַ נס פון הימעל, וואָס זיי זענען געבליבען לעבען. דער 21־טער טאָג אין טבת איז בעשטימט געוואָרען אַלס „פורים אַנקאָנאַ" אַ טאָג פריהער איז געווען אַ „תענית", ווען אַלע דערוואַקסענע האָבען געדאַרפט פאַסטען און דעם צווייטען טאָג האָט מען זיך משמח געווען. ביידע טעג האָט מען אין די דאָרטיגע שוה־לען געזאָגט ספּעציעלע תפילות צום אָנדענק פון יע־נער פּאַסירונג.

די יודען פון טריפּאָלי

אין אַפריקע, פייערן אויך צוויי לאָקאַלע פורים יום־טובים.

דער ערשטער „פורים־שעריף" איז ...
צוליב דעם, וואָס אין 1705 איז טריפּאָלי ...
געוואָרען פון אַ פיינדליכער אַרמעי, ...
דעם גובערנאַטאָר פון טוניס. ער האָט ...
די איינוואוינער פון טריפּאָליס אַז אַזוי ...
ער וועט זיגען, וועט ער אויסראָטען די ...
קערונג.

צום גליק האָט אויסגעבראָכען אַ ... אין ...
אַרמעע פון דעם שונא און דער גובערנאַטאָר ...
טוניס האָט געמוזט אויפגעבען זיינע ...
פּלענער.

די יודען האָבען זיך געפרעהט מיט ...
מעהר ווי אַלע ווייל זיי האָבען געוואוסט ...
דען קריג זענען זיי די ערשטע צו ליידען ...
האָבען דאַן איינגעפיהרט דעם „פורים־שעריף" ...
אַנ'אָנדענק אויף אַ דערמאָהנונג פאַר ...
גע דורות, צווישען די יודען אין טריפּאָלי ...
דעם יום טוב אויך „דער פאַלשער פורים" ...
טערשייד'ען איהם פון דעם אַלגעמיינעם ...
ווערט געפייערט פון די יודען אויף ...
דער „פאַלשער פורים" איז בעשטימט ...
דעם 14־טען טאָג אין טבת.

דער צווייטער „פורים־באָהנעל" איז ...
פון אַ שווערער צייט, וואָס די יודען פון טריפּאָלי ...
זאַמען מיט דער אַלגעמיינער בעפעלקערונג ...
איבערגעלעבט מיט 140 יאָהר צוריק.

אין 1793 איז אַ ים־רויבער מיטן נאָמען ...
אָנגעפאַלען מיט זיינע שיפען אויף טריפּאָלי, ...
בען דעם גובערנאַטאָר אַלי פּאַשאַ קראַמאַנלי, ...
איינוואוינער אָנגעטון די שרעקליכסטע צרות ...
יאָהר נאָכאַנאַנד האָט ער געהאַלטען אין ...
דערען, און ספּעציעל האָט ער געפייניגט די ...

דער פערטריבענער קראַמאַנלי האָט ...
זאַמעלט אַ שטאַרקע אַרמעי און דעם ים ...
זיגט נאָך אַ שווערער שלאַכט. געשעהן איז ...
29־טען טאָג אין טבת, לויט דער יודישער ...
נונג, און די חכמים האָבען דעם טאָג בעשטימט ...
אַ ספּעציעלען פורים.

עס זענען פאָרגעקומען לאָקאַלע פורים ...
אויך אין אַנדערע שטעט. אָבער אַ היפּש ...
בעקאַנט

„פורים'ס", וואָס ווערען געפייערט בלויז פון געוויסע משפּחות

וועטען פיר אַזעלכע משפּחה־פורים'ס ...
מיר דאָ ווייטער דערציילען.

אין דער פּראַגער פאַמיליע אַלטש...

ווערט יעדען 22־טען טאָג אין טבת געפייערט ...
„פורים־פאָרהאַנג" אין אָנדענק פון דער ...
דער פּאַסירונג:

פונם פּאַלאַץ פון פּרינץ ליכטענשטיין ...
פּראַג, האָט מען צונעגנבעט זעהר טייערע ...
גען, וואָס האָבען פּעצירט דעם שענסטען ...
זיין הויף, מען האָט חושד געווען אַז ...
די פאָרהאַנגען פערקויפט צו אַ יודישען ...
רודאָלף וואַלדשטיין, פּרינץ ליכטענשטיינס ...
פּערטרעטער האָט דאַן געלאָזט אויסרופען ...
פּראַגער שוהלען אַז ווער עס האָט די ...

(ווייטער זעה 13־טע זייט)

גאָטהאָלד אפרים לעסינג

און וואָס ער האָט געלערנט די דייטשן ווי זיך צו בעציהען צו יודען

צום 155־טען יאָהרצייט פון בעריהמטען דייטשען דיכטער, דענקער און אמת'ען גרויסען מענשען

פון מאָרים מייער

— 2. —

די פריינדשאַפט צווישען גאָטהאָלד אפרים לעסינג און מאָזעס מענדעלסאָהן איז געווען זעהר פּרוכטבאַר אויפ'ן געביט פון אידעען, טהעאָלאָגישע, און ליטעראַרישע קריטישע שאַפונגען. לעסינג איז געווען אַזוי ענגט צוקט פון מענדעלסאָהנען אַז אין זיינעם אַ בריף צו אַנ'אַנדערען פריינד האָט ער וועגען איהם געשריבען: „זיין אויסגעהאַלטענקייט און פילאָזאָפישער גייסט, מאַכען מיך צו ערוואַרטען, אַז ער וועט ווערען אַ צווייטער שפּינאָזאַ". דאָס איז אַפילו געווען אַנ'איבער־שעצונג: מאָזעס מענדעלסאָהן טראָגט זיין גרויסקייט אַלס דענקער האָט נישט בעזעסען נישט דעם קריטי־שען גייסט און נישט די פאַנטאַזיע פון שפּינאָזאַן. ער האָט זיך געהאַלטען מעהר אין שוין אויסגעטראָ־טענע וועגען און דענקען, און כאָטש ער איז געגאַנגען פאָרוועהרטס, האָט ער דאָך נישט געפינען נאָך נייע וועגען און נישט געשאַפען אָדער בעגרינדעט אַ נייע פילאָזאָפיע, אָבער אין יעהען פאַל וויתוט לעסינג'ס דערמאָהנטע ערקלערונג ווי שטאַרק ער האָט געהאַלטען פון מענדעלסאָהנען. און דאָס האָט זיך נאָר גע־נומען דערפון וואָס ער איז בעאיינפלוסט געוואָרען פון זיינע אידעען.

נאָך פאַר דער דאָזיגער פריינדשאַפט האָט לעסינג פערפאַסט אַ פּיעסע „די יודען". אין וועלכער ער האָט, געגען דעם גייסט, וואָס האָט דעמאָלט געהערשט געצייגט דעם יודען אין שעהנע פאַרבען. ער האָט אין דער פּיעסע בעצייכענט די אונפריינדליכע בעציהונג צו די יודען מצד די קריסטען אַלס אַ פאָר־אורטייל, ער האָט געשילדערט ווי דער יוד האַנדעלט אויפריכטיג געגענאיבער דעם קריסט און ער בעהאַנדעלט איהם יושרדיג און מיט טריישאַפט. עס איז גע־ווען די ערשטע פּיעסע אין דייטשלאַנד און אַפשר טאַ־קע אין דער וועלט, דורך וועלכער ס'איז דירעקט גע־פאָדערט געוואָרען טאָלעראַנץ צו יודען, דאָס וואָס לע־סינג האָט געוואָלט צו יענער צייט צו שרייבען און אויך צו לאָזען אויפפיהרען אַזאַ פּיעסע, האָט בעווי־זען, וואָס פאַר אַ מוטיגער קעמפער ער איז געווען פאַר אַ בעסערער בעציהונג צווישען מענשען, זיין פריינדשאַפט מיט מענדעלסאָהנען האָט דעם דאָזיגען מוטיגען און נאָבעלען גייסט זיינעם ווייטער ענטוויי־קעלט.

צו דער פריינדשאַפט פון די דערמאָהנטע צוויי גייסטעס־ריזען צוגעשטאַנען נאָך איינער, אַ פּראַקטי־שער מענש: דער בוכהענדלער פרעדעריך ניקאָלאַי, ער האָט זיי געגעבען די מעגליכקייט אַרויסצוגעבען זייערע שריפטען פון אָט דער דריי איניגער פריינד־שאַפט איז אַרויסגעקומען אַ זשורנאַל פאַר קריטיק „ביך וועגען דער נייעסטער ליטעראַטור", און די „ביבליאָטעק פון די שעהנע וויסענשאַפטען און פון דער פרייער קונסט". דאָס זענען געווען בײמערגע פון קאָלאָסאַלען ווערט פאַר דער דייטשער קריטיק און ליטעראַטור.

ס'איז אויך כדאי צו דערמאָהנען אַז ס'איז געווען לעסינג, וועלכער האָט דער ערשטער פערעפענטליכט אַ ביכעל פון מענדעלסאָהנען, ער האָט דאָס זאָגאַר גע־טון אָהן יענעמס וויסען, מענדעלסאָהן האָט געגעבען דעם מאַנוסקריפּט לעזען לעסינגען, און ער, אָהן וויי־טער נאָכצופרעגען האָט פערעפענטליכט יענעם מאַנו־סקריפּט, אונטער דעם טיטול „פילאָזאָפישע געשפּרע־כע". ער האָט נישט אָנגעגעבען דעם נאָמען פון פער־פאַסער כדי דאָס זאָל נישט שאַטען צו דער פערשפּריי־טונג פון דעם ביכעל צווישען קריסטען, דאָס איז געווען די ערשטע טובה וואָס מאָזעס מענדעלסאָהן האָט אַרויסגעלאָזען פון דער תיבה פון זיינע געדאַנקען; און עס איז געווען לעסינג וועלכער האָט פאַר איהר געעפענט דאָס פענסטער.

לעסינג איז דאַן אַוועקגעפאָהרען קיין ליפּציג, וואו ער האָט פערבראַכט דריי יאָהר צייט, פון 1755 ביז 1758, ער האָט זיך צוריקגעקעהרט קיין בערלין וואו ער האָט אַרויסגעגעבען אין יענער צייט, 1759 זיינע פאַבעלען, און ער האָט אויך פערענדיגט אַ נייע טראַגעדיע „פילאָטאַס" פאַר דער ביהנע.

אין 1760 איז לעסינג געוואָרען סעקרעטאַר פון גענעראַל טאַוענציען, גובערנאַטאָר פון שלעזיען, און ער איז אַוועקגעפאָהרען וואוינען אין יענעמס רעזידענץ שטאָט ברעסלוי, דאָרט האָט ער פערבראַכט פינף יאָהר צייט. אָט אין יענע יאָהרען האָט ער צוגעגרייט זיין גרויס קריטיש ווערק איבער קונסט און פּאָע־זיע „לאַאָקאָן". אָט אונטער דעם נאָמען פון דער אַל־טער גריכישער לעגענדע, וועגען דעם קאַמף פון אַ פּריסטער און זיינע צוויי זיהן מיט שלאַנג, וועגען וועל־כער ס'איז אויך פאַראַן אַ וועלט בעריהמטע סטאַטוע וואָס טראָגט דעם זעלבען נאָמען „לאַאָקאָן" — אָט אונטער דעם נאָמען האָט לעסינג אויסגעדריקט זיי־נע בעגריפען וועגען קונסט און פּאָעזיע, אָנגעצייגט דעם גראַנגעל פון די קינסטלער זיך צו דערהויבען צו די העכסטע שאַפונגען, און די בעשרענקונגען אין וועלכע זיי שלאָגען זיך אָן, דאָס איז געווען דאָס גרע־סטע קריטישע ווערק איבער קונסט און פּאָעזיע אין דער מאָדערנער ליטעראַטור, עס פערשטעהט זיך, אַז עס האָט אויך געהאַט אַ אומגעהויערע גרויסע ווירקונג אויף דער ענטוויקלונג פון קונסט און פּאָעזיע אין דייטשלאַנד.

אַלץ אום יענער צייט האָט ער אַרויסגעגעבען זיין „מינאַ פון באַרנהעלם", אַ קאָמעדיע איבער מאַניע־רען אין די הויכע פענסטער.

לעסינג האָט זיך אויך די גאַנצע צייט בעשעפ־טיגט מיט טעאָלאָגישע פּראָבלעמען, ער האָט אין שייכות צו דער נאָך אין דער ערשטער פּעריאָדע פון זיין שאַפען אַרויסגעגעבען אַ ווערק „רעטונגען", ער האָט דאַן פּאָהטגעזעצט זיין אַרבייט אויף דעם גע־ביט אין פערשידענע פּאָלעמיקעס, לעסינג פּונקט ווי מענדעלסאָהן זענען נישט אוועק אויף אַ וועג פון נע־גאַציע פון אָפּלייקענען די אַלטע טעאָלאָגישע שטאַנד־פּונקטען, און פון וועלען פערניכטען אַלטע בעגריפען

וועגען גאָט, וועלט און מענש, זיי האָבען נאָר ... די דאָזיגע שטאַנדפּונקטען און בעגריפען ... זיי קלאָר מאַכען, זיי צוצופּאַסען צו דער ... מענשליכער פערנונפט, זיי צו רעפאָרמירען ... גען אין איינקלאַנג מיט מאָדערנע ענטוויקלונג ... פערשטעהט זיך אַז ס'איז זיי צוליב ... מען זעהר חיים צו פּאָלעמיזירען מיט ... פון אַלטע שולען.

אָט אַזוי איז לעסינג אָנגעגאַנגען מיט ... טיגער אַרבייט אַלס דיכטער, דענקער, קריטיקער ... דראַמאַטורג, אין 1767 האָט מען איהם ... צו ווערען דירעקטאָר פון דעם נייעם ... אַטער אין האַמבורג, דאָס האָט פאַר איהם ... גאָר אַ גרויסע מעגליכקייט פאַר זיין שאַפונג ... ביהנע. בעת ער האָט דעם אמט פערנומען ... פערפאַסט און אויפגעפיהרט זיין גרויסע ... „עמילי גאַליאַטי". וואָס האָט אַ סאָציאַלען ... גרונד און וואָס איז נאָך „נתן דער חכם" ... פון די איבעריגע ווערק זיינע. אויך צו ... האָט ער אַרויסגעגעבען זיין „דראַמאַטורגי" ... טיש ווערק איבער טעאַטער, אין וועלכען ... ווען זעהר שאַרף און ער האָט דעריבער ... פיל שונאים, ער האָט צוליב אָט דעם ... שען ווערק זיינעם געמוזט פערלאָזען ... גרעסטער קאַמף מיט דער רעאַקציאָנערער ... קייט איז אָבער ערשט נאָכהער געקומען ... אַרויסגעגעבען „נתן דער חכם" וואָס איז ... סטע ווערק וואָס ער האָט געשאַפען.

עס איז אויך כדאי צו פערצייכענען ... 1775 האָט לעסינג בעגלייט דעם הערצאָג ... פאָן בראַונשווייג אויף אַ רייזע קיין איטאַליען ... 1776 האָט לעסינג געהייראַט מיט חוה ... זי איז געשטאָרבען מיט צוויי יאָהר נאָך ... ראַט, לעסינג איז אויך אין יענער צייט ... ביבליאָטעקאַר פון וואָלפענביטעל, וואָס ... לאַנגט צום הערצאָג פון בראַונשווייג ... אין וואָלפענביטעל האָט ער פערפאַסט ... דערמאָהנטע גרעסטע ווערק, אין וועלכען ... געבען די גרעסטע און הומאַניטאַרסטע ... זיין פאָלק.

(סוף — זונטאג).

דער פורים-קונדרס
צוזאַמענגעשטעלט פון אב-נעק

פּיניעלע מזיק
אויסגעסטראַיעט לכבוד פורים.

ני, יאַטן, צ'דערקענט מיעך נישט? דועם בין איעך, פּיניעלע, ענקער פּיניעלע פון שמולן געסל!

יעידן פורים טי איעך אויען דועם גאַניטורל. כ'נעם מיער מאַן כאַוויטורן פין ראַדיגאַש און מ'גייט קאַ ווילקע, און זאַלן די ווילקער יאַלדן פּלאַצן!

צ'מיינט אַז איעך גיי צי די שמאַלץ-באַכער? זאַליך שטאַרבן אַ טויטער! כ'גיי מיט מאַן כאַוויטורן שפּאַנצירן. אין אַ קינעמאַטאָגראַף, אָדער אַף די גילעריע אין יודישן טיאַטער צי כאַשוויירישן.

קאַ לושן עב איעך האַנט כיש געיבן, וואַל ס'איז פּירים אין פּורים מיז מע פריליך זאַן. צ'מיינט עפּטשער, אַז כאַניש וואַעס צי זוגן? כאַשוין יאַ וואַעס. כאַב ענק אפילו גיוואַלט פּאַציילן א וואַזשנע מאַנסע נאַר כ'וויל מיער ניש קאַליע מאַכן דעיעם פּירים. כעב האַנט האַקן די עמיסע סידע. גישמאַלצינע גיטאַפּיל מיט צפּיקל-באַשט. קאַנטלעטן מיט ברויז. פּריטלעך אין אַמיליטן העידינג מיט ציבל. אוי, עב איעך האַנט כמאַלין, אַז די זאַוויאַסעס עלן נאַר אַזוי קנאַקן!

דינויעך עב איעך מיעך מיט מאַן כאַוויטורן פּעשטעלן. אעך עב וואַן א קנאַל-טיער און זי, די כאַוויטורן א גאַביטע — אוי, עט דועם זאַן קומיטשנע!

א קלאַל, יאַטן, אַצ'ץ מיר אַ פּריליכן פּירים אין זאַצ'ץ מיער גיזינט.

אונזער פּורים-כראָניק
פון אַ שכור'ן רעפּאָרטער

אויף דער לעצטער קהלה זיצונג האָט פּרעזעס מינצבערג פּאַרגעלייגט, אַז פּרנס רומקאָווסקי זאָל ווערען פּאָרזיצער פון דער בית-החיים קאָמיסיע.

* * *

אדוואָקאַט וויצמאַן האָט געקויפט א שקל.

* * *

דער קאָנסול מאָקס קאָהן איז געווען אין יודישען טעאַטער אויף „יאָשע קאַלב" — אָהן באַרוכינגען.

* * *

אדוואָקאַט מענקעס האָט אין יודישען קאַמפּאַמאַנטען פּעראיין גערעדט יודיש.

* * *

משה בראָדערזאָן גיט ארויס א באַנד העברעאישע לידער.

* * *

א. וויינבעל איז געווען אויף „יאָשע קאַלב" און מאַריס שוואַרץ איז איהר נישט געקומען צו חלום.

* * *

א יודישער סטודענט איז געווען אויף דער וואַרשאָווער אוניווערזיטעט און איז אהיימגעקומען א לעבעדיגער.

* * *

גראף קאַלי האָט זיך היינטיגען פּורים אָנגעשיכורט און געפלירטעוועט מיט זיין אייגען ווייב.

* * *

יאַנקעל שטערן, האָט זיך אָפּגעזאָגט אלס פּרעזעס פון „לינת הצדק"

* * *

אין פּאַלעסטינא אמת האָט א יוד בעקומען א סערטיפיקאַט.

* * *

אויפן באַלוטער מאַרק האָט מען געטען נישט געשלאָגען קיין יודען.

* * *

אויף דער נאָוואָמיעיסקא גאַס האָט א גוי געקויפט א ניס-קעמעל ביי א יוד.

בעמערקונג פון „קונדרס" - רעדאַקטאָר:

מיר גיבען איבער די כראָניק ידיעות כדי צו וויזען אַז אונזער רעפּאָרטער איז געווען שיכור ווי לוט.

גראף קאלי.

לידער פון דער מגילה

זאָג מיר, זיידע, זאָג פאַר וואָס
פּורים פרעהט מען זיך, אַ מורא,
יודען טרינקען אָהן אַ מאָס,
ס'איז כמעט ווי שמחת תורה...

איז דער רשע אויפגעהאָנגען
מילא זענען מיר צופרידען...
יעדען יאָהר נקמה נעהמען
זאָג, צי פּאַסט עס דען פאַר יודען?..

און דער זיידע ענטפערט איהם:
יעדער דור — פערמאָגט זיין המן
„יודען-קענער" און „געלעהרטע"
און זיין טיפּוש אחשורוש
וועלכער גלויבט אין זיינע ווערטער...

אַזוי לאַנג ווי ס'וועט זיין יודען,
וועט מען דאָך בלבולים טרייבען.
און פון אַלערליי יום טובים
וועט דער פּורים אייביג בלייבען...

המן'ס טאָכטער

המנ'ס טאָכטער, געוואָלד רבותי,
כ'איז די מעשה נישט קיין גלאַטע...
איז דען מעגליך אַז בעהאַנדלען
זאָל אַ קינד אַזוי אַ טאַטע?...

כ'מיין די מעשה מיטן שעפעל
וואָס עס האָט מיט איהר פּאַסירט
בעת מרדכי האָט געריטען
און פאַן המן האָט געפיהרט...

און זי האָט איהם אָפּגעגאָסען
ז'פעס גאָר מיט „מי - רגלים"...
נאָר א סברא, זי אַ מיטגליד
איז געווען אין „צער-בעלי-חיים".

אוים רחמנות אויפן טאַטען
— אָט אַזוי נאָר מוז איך גלויבען,
האָט זי פריהער פאַר דער שחיטה
המנ'ען געוואָלט „פערטויבען"...

לאָדזער פּורים = סוחרים

די מגילה פון א היינטיגען אידעם.

ויהי בימי אחשורוש... און דאָס איז געווען אין די צייטען פון מיין שווער (א פערכאַפּט זאָל ער ווערען) האָט אחשוורוש... אוי איז דאָס אַ אחשוורוש... המולך מהודו ועד כוש... ער האָט געהאַלטען פון החדו און אויך— פון קוש.

בימים ההם... אין די צייטען ווען ער האָט מיך נאָכגעיאָגט... כשבת.. ווען ער האָט מיר געבעטען צו זיצען... האָט ער מיר איינגעשליירט מיין זרש פאַר א ווייב...

עשה משתה... ער האָט געמאַכט א חתונה מיט'ן קנאַק פאַר אַלע זיינע חסידים אָבער קיין נדן האָט ער נישט געגעבען.

להראות.... דאָס האָט ער זיך געמאַכט בעוויזען, אַז ער איז א שיינער יוד, און אין דער אמתן איז ער א גרויסער דבר אחר...

ותמאן... האָב איך בעקומען חרטה. ווייל איך ב געוואָלט כדן...

כדת... איז מען געגאַנגען צום בית-דין און מ'האָט זיך גע'גט כדת וכדין.

קאַצאַפּ.

צווייַ ליבעס - בריוועלעך פון אסתר (עסטושאַ)

(אַמאָל) (היינט)

גרויסער און הויכער המן!

דו ווערסט געבעטען צו קומען מאָרגען, צו מיר אויף א סעודה פון מלך אחשורוש וואו דו ווערסט ערוואַרט

פון

אסתר המלכה

פ.ס. איך בעט צו קומען אליין אָהן דיין אדיוטאַנט.

ד. ז.

טייערינקער און ליבינקער סטאַשעק!

כ'וואָלט זיך זעהר געוואָלט מיט דיר היינט זאַבאַווען. איך בעט דיך צו קומען אין „טאַבאַרין" און בעשטעלען משקה אויף היינט אין אָוונד.

דיין אייביג ליבענדע

עסטושאַ.

פ.ס. מיין מאַן ליגט אויף א גריפּע, טאָ זאָל דיין ווייב אויך כאָליען אין דער היים.

קאַצאַפּ.

פּורים חכמות.

א בעלמער איז געקומען אויף דער פּאָסט אָוועקצושיקען א רעקאָמענדירטען בריף, ווען דער בעאַמטער האָט אָפּגעוואויגען דעם בריף, האָט ער איהם געהייסען צוקלעבען נאָך א מאַרקע, ווייל דער בריף איז צו שווער.

„א חכמה" — וואונדערט זיך דער בעלמער, „דורך דעם, וואָס איך וועל צוקלעפּען נאָך א מאַרקע וועט דער בריף ווערען לייכטער?..."

* * *

— ווייסט, משה, — האָט זיך איין שניידער אָפּגערופען צום צווייטען, — אז ביים היינטיגען קריזיס האָט משיח שוין געמענט קומען.

— און וואָס דענקסטו, בעני, — האָט דער צווייטער געפרעגט, — ווען ער וואָלט געקומען, וואָלט אונזער שניידערישע ארבייט זיך פערבעסערט?

— געוויס! אז משיח וועט קומען וועלען דאָך די טויטע אויפשטעהן נאַקעטע און מיר וועלען דערווייל האָבען ארבייט.

— יאָ, וועלען דאָך אָבער די שניידער ווערען לעבעדיג וועט דאָך ווידער נישט זיין קיין גענוג ארבייט.

— אָך, דו האָסט א גויאישען קאָפּ, — האָט בעני געענטפערט, — די פערשטאָרבענע שניידערס ווייסען דאָך נישט די היינטיגע מאָדעס!

...יינט איז פּורים
מגילה - וויצען

„ועד כוש שבע ועשרים ומאה"

א סברה אַז דעמאָלט אין אחשורוש'ס צייטען, ...האָט מען שוין נישט געצאָהלט קיין וועקסלען, ווייל ...האָט געהייסען קושען 127 מאָל.

* * *

עשרת אלפים ככר כסף אשקל על ידי עושי המלאכה

...שוין דעמאָלט האָט מען געגעבען „זאַפּאָמאָגע", ...האָט געגעבען געלד די, וואָס האָבען געאַרבייט.

* * *

— פון וואַנען איז געדרונגען, אַז המן איז נישט ...קיין פעקעל-כאַפּער?

— ס'שטעהט דאָך: „המן ניט כאַפּ (נדתף).

* * *

ויאמר המלך, האָט חער איטאַליענישער ...געזאָגט לחכמים, צו די מיניסטאָרען, ידעי ...עתים, אַז די צייט איז זעהר שלעכט, אין כסף ...לעשות, וואָס טוט מען? ויאמר ממוכן — האָט ...מאַליני געזאָגט: וכל הנשים יתנו יקר. די פרויען ...לען געבען זייערע „שלוּבנע אָבראַנטשקעס", וועט ...מיט זיי בעצייהרען דעם פּראַנט מיט נייע הרוגים ...מ'וועט זוכה זיין אריינצופיהרען אונזער „קול...ר" אין דעם „באַרבאַרישען" אַביסיניען.

* * *

ובהגיע תור אסתר לא בקשה דבר כי אם אשר יאמר

...אַז אסתר ווערט צייטיג, ווייל זי פון קיין שום ...ר נישט וויסען נאָר מ'זאָל איהר זאָגען — דעם ...י את.

א. איטקין.

המן איז געווען אַן-ענגלענדער.
א ויכוח פאַר דער מגילה.

פאַרן לייענען די מגילה זיצען עטליכע יודען און ...ועסען.

...זאָגט איינער:

— המן איז זיכער געווען א פוילישער יוד.

— ניט אמת — זאָגט א ליטוואַק — ער איז גע... ...אונזערער א זעמליאַק, א ליטוואַק.

— און איך זאָג ענק, אַז המן איז געווען א גאַ...ציאַנער, מעך עם ענק נישט פעררעדן — צ'פאַר...טיט!

— צ'זענט טאַלע בהמות! — האָט זיך ארויסגע...ט א יודעלע מיט א ציגען בערדעלע — המן איז ...ט געווען קיין פּוילישער, נישט קיין ליטוואַק און ...ט קיין גאַליציאַנער. ער איז געווען — אַן'ענג...לענדער!

— אַן'ענגלענדער? פון וואַנען דרינגט איהר ...ס?

— ס'שטעהט בפירוש.

— וואו שטעהט דאָס?

— ער האָט געוואָלט געבען צעהן טויזענד פונט ענגלישע וואַלוטע!..

פּורים צו דער סעודה

...איהר ווייסט, ר' שעפּסעל, —
...כרעם ווי ער האָט
...מאַכט אַ גוט שנאַפּסעל.
...זאָגט א נאַצי צו א יודען האָט, —
...הענגען יודען מיט היינט
...אַמען וועט מען זאַפּאַרט.
...אויב אַזוי — ענטפערט דער יוד, —
...מיר ביידע גלייך אַנטלויפען פון אָרט...

...רצער פרייטאג און שבת הגדול

שבת הגדול: א גוטען פּורים אייך, פאַניע קור...ער פרייטאָג.

קורצער פרייטאָג: א גוט יאָהר פאַניע שבת ...גדול, אַ גאַנץ יאָהר זאָגט איהר וויצען, טאָ זאָגט ...ן היינט, אויך עפּעס אַ חכמה, דער עולם וועט דאָך ...אגען: א גאַנץ יאָהר שיכור און פּורים אין ניכ...טערן!

שבת הגדול: גערעכט. כ'וועל אייך טאַקע ...עפּעס פרעגען:

— פון וואַנען איז געדרונגען, אַז מרדכי איז גע...ען א מיטגליד פון דער פעלקער ליגע?

קורצער פרייטאָג: נו, פון וואַנען?

שבת הגדול: ס'שטעהט דאָך אין דער מגילה: ...בכל יום מרדכי מתהלך לדעת את שלום — טאַפּען ...ש דופק, וואָס הערט זיך וועגען שלום.

א. איטקין.

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבן

נייער פאלקסבלאט

84 טויזענד ארבייטער שטרייקען

מארגען, מאנטאג וועלען שוין שטיין אלע פאבריקען

ערב די לאנפערענצען מיט'ן הויפט-ארבייטס-אינספעקטאר

נעהערנעכטען, פרייטאג, האט זיך דער שטרייק פערשפרייט כמעט אויף אלע לאדזער פאבריקען. ס'האבען פערשטרייקט אויך די ג'ויסע פאבריקען, זוי ווידזעווער מאנופאקטור, שייבלער, בידערמאן און אנד. אין לאדז אליין האט דער שטרייק ארומגענומען ביז 90 טויזענד ארבייטער, צוזאמען מיט דער אומגעגענד האבען געשטרייקט העכער 100,000 ארבייטער.

10 פריה איז פארגעקומען א בעראטונג פון די פאבריק-דעלעגאטען, ס'האבען אנטייל גענומען העכער 300 דעלעגאטען. א בעריכט וועגען שטרייק האט געגעבען ה' וואלטשאק. ס'איז אנגענומען געווארען דער בעשלוס וועגען אלגעמיינעם שטרייק. גלייך נאך דער בעראטונג זענען אלע דעלעגאטען ארויס אין שטאט איבער די פאבריקען נאכקאנטראלירען. די ארבייטער זענען אלע געווען אויף דער גאס. אין שטאט האט מען שטארק געפיהלט דעם שטרייק. די ארבייטער האבען ממש בעהערשט די שטאט.

א שטארקע ארבייט פיהרט די יודישע אפטיילונג פון טעקסטיל-פעראיין. זי האט אפגעשטעלט אלע האנד-וועבער פון באלוט; קיין איין האנד-וועבער האט נישט געארבייט. אויף א גרויסער פערזאמלונג פון האנד- און קראפט-וועבער האט ה' וילבערבערג אפגעגעבען א בעריכט וועגען גאנג פון שטרייק: אין שטרייק בעטייליגען זיך העכער 8 טויזענד יודישע ארבייטער. דער „בונד" האט ארויסגעלאזט א ספעציעלען אויפרוף צו די יודישע טעקסטיל-ארבייטער וועגען שטרייק.

אונטער'ן דראנג פון אלגעמיינעם שטרייק האבען די מאסגעבענדע פאקטארען גענומען ווירקען אין דער ריכטונג פון גיין אויף אונטערהאנדלונגען. מאנטאג קומט פאר אין ארבייטס-אינספעקטאריאט א קאנפערענץ מיט די אונטערנעהמער; צו דער קאנפערענץ קומט פון ווארשע דער הויפט-ארבייטס-אינספעקטאר קלאדט.

* * *

(א) נעכטען זענען אין'ם שטרייק פארגעקומען ווייטערדיגע ענדערונגען, אין דער הינזיכט, וואס פון אינדערפריה זענען אנגעקומען שטרייק-קאמיסיעס פאר די פאבריקען, וועלכע זענען נאך געגאנגען און אויפגעפאדערט די ארבייטער צו ווארפען די ארבייט.

אויף אזא אופן האבען זיך נעכטען אפגעשטעלט אינגאנצען די פאבריקען פון: י.ק. פאזנאנסקי, פאל דעסירמאן, קינדערמאן, עטינגאן, שטיינערט, קאראליעווער מאנופאקטור, וועלכע זענען נאך עהערנעכטען טיילווייז געווען טעטיג.

נעכטען זענען נאך בלויז געגאנגען די גאנץ־אפטיילונג אויף יודזעוו און עטליכע קלענערע פאבריקען.

לויט אויסרעכענונגען פון די פראפעסיאנעלע פעראיינען האט דער שטרייק נעכטען ארומגענומען 96 פראצענט פון דער טעקסטיל-אינדוסטריע, אזוי אז די צאהל שטרייקענדע אין לאדז איז געשטיגען ביז 84 טויזענד מאן.

די פריהמארגען-טראמוואיען, וואס פיהרען ארבייטער, און וואס זענען געוועהנליך „געפראפט", א שפילקע נישט אריינצוווארפען, זענען נעכטען געפאהרען אבסאלוט ליידיגע.

די אויפמערקזאמקייט פון דער ארבייטער-וועלט איז איצט געווענדעט אויף די קאנפערענצען מיט'ן הויפט-ארבייטס-אינספעקטאר קלאדט (דינסטאג — מיט די ארבייטער, און מיטוואך — מיט ביידע צדדים.

אין אלגעמיין רעכענט מען, אז דער ...
וועט אין דער קומענדיגער וואך ליקווידירט ...
נעכטען זענען פארגעקומען איניגע ...
גען און פערזאמלונגען אין שייכות מיטן ...
אויף מארגען, מאנטאג, רעכענט מען ...
לען שוין אלע פאבריקען בלייבען שטיין, ...
ארום וועט דעמאנסטרירט ווערען דאס ...
דער ארבייטערשאפט.

אויף מארגען, דעם 9 ד.ח. אויף 10 ...
פריה האט דער קלאסען-פעראיין ...
א ריזיגען מיטינג פון די טעקסטילארבייטער ...
וועט פארקומען אויף רוג וויסאקא און ...
אויף דעם דאזיגען מיטינג וועלען רעדען: ...
קאיוסקי, וואלטשאק, צערבע, מילמאן א. אנ.

אין רודא-פאביאניץ האט הארקע ...
נעכטען געארבייט. עס זענען אבער ...
ווארען בעמיהונגען, אז מארגען זאל זיך ...
בריק אפשטעלען.

* * *

(א) אין פאביאניץ ארבייט בלויז ...
די פאבריק פון „קרושע און ענדער
אין טאמאשאוו — בלויז פיעש'ס פאבריק ...
צוויי קלענערע.

אין זדונסקא-וואליע, קאנסטאנטינאוו, ...
פעטריקאוו און זגערזש שטרייקט די גאנצע ...
דוסטריע.

אין אזארקאוו שטרייקען 3,600 ארבייטער ...
בסך הכל שטרייקען אויף דער פראווינץ ...
31,0.. ארבייטער, ד. ה. אז צוזאמען מיט ...
שטרייקען 115,000 מאן.

דער שטרייק, חוץ קליינע אינצידענטען, ...
א רוהיגען פערלויף.

מורדיגע טראגעדיע פון אנ'ארבייטסלאזע...

ער שעכט מיט א ראזיר-מעסער זיינע צוויי קינדער און דערנאך זיך אליין

(א) דער פינאל פון א גרויזאמער טראגעדיע, פאר וועלכער דאס בלוט גליווערט אין די אדערען, האט זיך נעכטען אפגעשפילט אויף דער פשעדבורסקא 15 [דואלביאנא 15]

די פארגעשיכטע פון דער שרעקליכער טראגעדיע איז פאלגענדע:

מיט אנ'ערך 9 יאהרען צוריק האט דער דימאלסט 24-יאהריגער ארבייטער חתינה-געהאט מיט דער 19-יאהריגער בראניסלאווא. זיי ה... זיך אריינגעצויגען אין א צימערל אויף פשעדבור... ביאנא 15, און — אין א קאפעו יאהר ארום ... געבוירען געווארען א טעכטער'ל, וויעסלאווא.

ביני לביני האט סטאשיאק פערלוירען ... ארבייט אין דער „דזשענטלמען"-פאבריק, ... איז עס אין יאהר 1929. און זינט דאן ... געווען ארבייטסלאז. קריגענדיג נאר פון ציי... צייט עטוואס צו פערדינען.

די איינענליכע „פערדינערין" אין ... דאס ווייבעל זיינס, וועלכע איז ... וואשען וועש.

אין אויגוסט 1934 האט זי איהם געבוירען א צווייט קינד, א מיידעלע, וועלכע מ'האט נאמען געגעבען אננא.

די צייט, די שווערע, ביטערע צייט ... ווייטער געגאנגען. און דאס יונגע ווייבעל ... אין שווייס געהארעוועט אויף דער גאנצער ...

אין איינעם א טאג האט זי זיך ... שווער פערקיהלט און — ווייל עס איז ... נעווען מיט וואס צו אויסהיילען, האט זי ... באלאפירענדע שווינדזוכט, און איז דעם ... סעפטעמבער 1935 געשטארבען.

סטאשיאק איז געבליבען אנ'אלמן ... קליינע קינדער אויף די הענד, די ... וויעסלאווא און די 1-יאהריגע אננא

געבליבען זענען זיי וואוינען אין ... בפן חרר'ל, ד' על ד' און עס איז נאך ... א סובלאקאטארקע, זיין שוועגערין די 18-... העגריקא גראבאווסקא, זיין ווייבס א ... אויך אנ'ארבייטסלאזע.

ביסלעכווייז, ביסלעכווייז האט מען ... שטוב אויסגעקויפט, אפילו דאס ... בעטגעוואנד.

געשלאפען איז מען אויף א ... שטרוי, און געגעסען האט מען שטיקלעך ... געפונקצו אין וואסער „איינגעריישט" ...

לענגער האט עס סטאשיאק נישט ... אויסהאלטען, האט ער עהערנעכטען ארויס... זיין שוועגערין גראבאווסקא, זי זאל איהם ... דאקומענטען פון דער אפטיילונג פאר ... ליכע שוץ, ווייל-ער האט איהר געזאגט-ער ... פון מאנטאג אן ארבייט, און או ... האט ער מיט א ראזיר-מעסער געשאכטען ... ביידע קינדער זיינע, און דערנאך זיך אליין.

די גראבאווסקי איז צוריקגעקומען ... האט זי די טיר בעשלאסען פערשפארט ... רעכענט, אז סטאשיאק איז אוועק מיט די ... אין שטאט אריין, האט זי איבערגעוואר... ביי די שכנים, און אז ס'איז קיינער נישט ... קומען, האט זי נעכטען אינדערפריה ... שכנים אויסגעבראכען א פענסטער און ... צימער, וואו מ'האט דערזעהן פאר זיך ... ליכע בילד, ווי סטאשיאק א טויטער, ... נער איז געלעגען אויף זיינע ביידע ...

די גרויל-טראגעדיע צוליב ... האט געמאכט א שרעקליכען רושם

טעאטער

„ראזמאיטאשטשי"

ציגעל-גאס 27 — טעל. 112-25

דיר. ר. צעלמייסטער

פערלענגערט אויף נאך 9 פארשטעלונגען!

היינט זונטאג 4 נאכמיטאג (צו רעדוצירטע פרייזען) און 9 אווענד

און מארגען מאנטאג 9 אווענד

מאריס שווארץ'ס קינסטלער-אנסאמבל:

ד. בלומענפעלד, ה. גאטליב, א. גאלדענבערג, וו. גאדיק, ה. הארט, י. טורקאוו, י. אינווענטאזש, נ. ליפמאן, מ. ליפמאן, א. מארעווסקי, ק. סעגאלאוויטש, א. סאמבערג, הערמאן מישער, א. קורץ, ר. קליינלערער, ש. ראזען, ד. שאיעוויטש. ד. שאפירא, א. שטיין א. אנד.

אריגינעלע דעקאראציעס, קאסטיומען און ספעציעלע ליכט-עפעקטען פון אמעריקע.

מאריס שווארץ

אלס ניעשעווער רבי

אין זיין סענסאציאנעלער וועלט-אויפפירונג

יאשע האלב

דראמע אין 2 טיילען, 26 בילדער פון י. י. זינגער.

דראמאטיזירונג און רעזשי:

מאריס שווארץ

מוזיק: לעאן קוצין. טענץ: ליליאן שאפירא.

דעקאראציעס: אלעק טשערטאוו.

בינע-פערוואלטער: בן ציון קאץ.

80 פערזאן אויף דער ביהנע!

בילעטען פון 11 ביז 4 פ"מ, און פון 5 נ"מ ביז אנהייב פארשטעלונג צו בעקומען אין טעאטער-קאסע.

„די שחיטה איז שוין פערבאטען"

אויף צעגלאנא גאס (אין באלוט) געפינט זיך אנ'עופות-שעכט-הויז. פרייטאג האט מען דארט, ווי געוועהנליך, געשאכטען עופות. פלוצלינג האבען זיך אין שעכט-הויז אריינגעריסען א גרופע יונגע כוליגאנעס און מיט א געשריי „די שחיטה איז שוין פערבאטען" האבען זיי זיך געווארפען אויף דעם שוחט, וועלכער האט געשאכטען און אנגעהויבען דעמאלירען אלץ וואס זיי האבען אנגעטראפען. דער שוחט פרידעל איז צושלאגען געווארען.

צוליב דער געפאהר, וועלכע האט געדראהט פאר ווייטערדיגע אנפאלען איז דאס שעכט-הויז געשלאסען געווארען.

זונטאג, 8
ו"ד אדר תרצו

מערץ

זון-אויפגאנג 5.55

זון-אונטערגאנג 5.28

צוגאב פאבאר-קאמיסיע

ווער דארף זיך צו שטעלען

ד. 16 ר. ח. 8 פריה וועט אין לאקאל פעטריקאווער 165 אנהויבען אמטירען די צוגאב-פאבאר-קאמיסיע.

צושטעלען זיך דארפען די פאבאראווצעס פון יאהרגאנג 1914 און עלטערע, וועלכע האבען זיך נאך ביז איצט נישט געשטעלט צו די פאבאר-קאמיסיע. צושטעלען דארפען זיך די פאבאראווצעס, וואס וואוינען אויפ'ן שטח פון די 2, 3, 5, 8, 9 און 11-טע פאליציי - קאמיסאריאטען און האבען דערהאלטען נאמענטליכע אויפפאדערונגען פון דער שטאטישער סטאראסטווע.

שטעמפעל-מארקעס ווערען אויסגעטוישט

אין די שטייער-אמטען ביזן 10 מערץ

דאס פינאנץ-מיניסטעריום האט פונאנדערגעשיקט א צירקולאר וועגען אויסטוישען די שטעמפעל-מארקען, וועלכע זענען געבליבען ביי פערשידענע פערזאנען, צוליב דעם וואס עס איז אפגעשאפען געווארען די פליכט צו קלעבען שטעמפעל-מארקען אויף רעכענונגען.

די מארקעס וועלען אויסגעטוישט ווערען אויף געלד צום נאמינעלען פרייז אין אלע שטייער-אמטען ביזן 10 מערץ.

מ'טאר נישט שיסען „נא-וויוואט"

(א) ווי יעדעס יאהר אין דער צייט, איז אויך היי-יאהר ארויסגעגעבען געווארען א פעראָרדענונג פון דער מאכט, אז עס ווערט פערבאטען ביז'ן 12 אפריל איינשליסלעך צו פערקויפען אויפרייס-מאטעריאלען און צו שיסען לכבוד יום-טוב „נא וויוואט".

די שולדיגע אין שיסען פון פעטארדע, אדער „זשאבקעס", וועלכע וועלען נעכאפט ווערען ביי דער האנד, וועלען צוגעצויגען ווערען צו שטרענגער פעראנטווארטליכקייט. פאר מינדעריעהריגע וועלען זיין פעראנטווארטליך זייערע עלטערען אדער אפיעקונעס.

פאר שטרייק-טעראר

(א) נעכטען זענען, אלס בעשולדיגטע אין טעראריזירען די בעקעריי פון מאיר פילצעוויטש (זאכאדניע 55), בעת'ן בעקער-שטרייק דעם 17 יאנואר 1935, פערמשפט געווארען דורכ'ן קרייז-געריכט: יעקב-מענדעל האפמאן — אויף אנדערט-האלבען יאהר תפיסה; חיים שיסלער — איז פריי-געשפראכען געווארען; משה געלבארט און מלך לאם — צו 6 חדשים תפיסה.

גענויקסען

צום דורכריינינען און גענען עצירות. זענען די פיגולקעס

קאווענא (Cauvin'a)

ריינינט דעם מאגען און די קישקעס.

אין יעדער שאכטעל געפינט זיך 30 פיגולקעס.

פרייז 2.50 זל.

מיר בעטען צו לענקען די אויפמערקזאמקייט אויף די אריג. פאקונג מיט דער אויפשריפט „Cauvin—Paris"

צו בעקומען אין אלע אפטייקען.

קלאנג-קינא-טעאטער

ZACHETA

זגערזשער 26.

היינט און פאלג. טעג!

דער מייסטערס סענסאציאנעלער פילם א.נ.

דער טיגער פון פאציפיק

אין די הויפט-ראלען:

Richard Arlen, Zyta Johan

רייכער אינהאלט.

— II —

אלס אויסער'ן פראגראם ווערט געגעבען די הערליכע קאמעדיע געשאפען אויפ'ן גרונד פון די מאטיוון פון J Strauss

„פרידהלינגס-וואלץ"

אין די הויפט-ראלען:

Szöke Szákall, Adele Kern

אנהויב 4 נאכמ. שבת און זונטאג 12 ב יומאן.

געשעהענישען אין דער האַלע אויף גייערס מאַרק

[...]נדעקישע אַגיטאַטאָרען האָבען פּערטיילט פלוגבלעטער צום באָיקאָט פון יודישע געוועלבער

[...] אין די האַנדעלס-האַלעס אויף פּעטריקאָווער [...] זענען נעכטען פאָרגעקומען שטורמישע גע[...]העענישען, יועלכע האָבען זיך פאַרענדיגט מיט [...] אינטערווענץ פון דער פּאָליציי.

די געשעהענישען זענען ענטשטאַנען צוליב [...] אַגיטאַציע פון די ענדעקעס, יועלכע האָבען [...]רופען צום באָיקאָט פון די יודישע געוועלבער. אין עטליכע ערטער פון די האַלעס האָבען זיך בעווייזען אַגיטאַטאָרען מיט פלוג-בלעטער, וועלכע האָבען גערופען צום קאַמף מיט די יודען דורך דעם יווירטשאַפטליכען באָיקאָט. די אַגיטאַטאָרען האָבען געהאַלטען רעדעס און זיך בעמיהט אָפּ-צוציהען די קונים פון יודישע געוועלבער. אין עט-ליכע ערטער איז געקומען צו געשלעגען און אינצי-דענטען. אויפ'ן אָרט איז אָנגעקומען פוס- און ריי-טער-פּאָליציי.

אין מאָמענט, יוען ס'איז אָנגעקומען די פּאָליציי איז בעהערשט געוואָרען די לאַגע. פינף אַגיטאַ-טאָרען זענען אַרעסטירט געוואָרען. זיי זענען אָפּגע-פיהרט געוואָרען אין דער פּאָליציי. די געשעהע-נישען זענען ליקווידירט געוואָרען. בעת די גע-שעהענישען איז ענטשטאַנען אַ פּאַניק און פיל גע-יועלבער זענען פערמאַכט געוואָרען.

לאָדזער סטאַראָסטע קאָנפערירט

מיט הרב סעגאַל און הרב טרייסטמאַן וועגען מצה-בעקעריי

פרייטאָג, האָט דער סטאַראָסטע ד״ר יוראַנע [...]געלאַדען די רבנים הרב סעגאַל און הרב טרייסט[...]ן, און מ'האָט דאָרט אָפּגעהאַלטען אַ קאָנפערענץ [...]ען מצות-באַקען.

די קאָנפערענץ טשעהט אין צוזאַמענהאַנג מיט [...]לוטטראַציע, יואָס די סאַניטאַר-אָפּטיילונג האָט [...]רכגעפיהרט אין אַ לאַדזער בעקעריי יואו מען [...]קט מצות, און איז צוליב דעם אַנטי-סאַני-[...]רען צושטאַנד געשלאָסען געוואָרען.

דער סטאַראָסטע האָט פערלאַנגט, אַז ביים [...]יסגעבען הכשרים פאַר מצה-בעקערייען, זאַל דער ראַבינאַט זאָרגען דערפאַר, אז דאָס באַקען מצות זאַל פאָרקומען אויף אַ געהעריגען סאַניטאַ-רען אופן.

הרב טרייסטמאַן האָט ערקלערט, אַז דער ראַ-בינאַט האָט נאָך בכלל היי-יאָהר נישט אַרויסגע-געבען קיין הכשרים אויף באַקען מצות, און ממילא שטעהט די דאָזיגע בעקעריי אויסער דער השגחה פון ראַבינאַט. יואָס שייך בכלל דעם אופן פון מצות-באַקען, שטעלט דער יודישער דין די יוייט-געהענדסטע סאַניטאַרע פאָדערונגען אַזוי, אַז דאָס דאָס אַרויסגעבען נייע פאַרשריפטען איז איבעריג.

דער סטאַראָסטע האָט פאָרגעלעגט דער דעלע-גאַציע, אַז ביים אַרויסגעבען הכשרים אויף מצה-בעקערייען, זאָל דער ראַבינאַט פאָדערן פון די בעקעריי-בעזיצער, זיי זאָלען צושטעלען קיואַליפי-קאַציעס פון דער סאַניטאַר-אָפּטיילונג ביים מאַגיסטראַט, אויף יואָס די דעלעגאַציע האָט מסכים געווען.

אין דער קאָנפערענץ האָבען זיך בעטייליגט די דערמאָנטע רבנים הרב סעגאַל און הרב טרייסט-מאַן, ווי אויך דער לייטער מושאַל.

[...]ייטשע ווירטסלייט אין אנדזשעיעוו

בעפאלען און שלאגען יודען מכות-רצח

יודישע לעטניקעס, דארפען דאָס געדענקען

די לעצטע צייט זענען אָנפאַלען אויף יודען [...] אַנדזשעיעיו געוואָרען אַן אָפּטע ערשיינונג. די [...]טיגע יודען ווערען טעראָריזירט און בעפאַלען.

פערגאַנגענעם דאָנערשטאָג, 10 אַזייגער, איז [...]ר אַנדזשעיעיוער איינוואוינער הערש מאָרגענ-[...]טערן בעפאַלען געוואָרען פון דריי כוליגאַנעס, [...]עלכע האָבען מיט שטעקענס און שטיינער איהם [...]שלאָגען מכות-רצח. מאַכענדיג איהם עטליכע [...]אונדען אין קאָפּ און שטאַרק בעשעדיגט אַן'אויג. [...]יף די הילפס-רופען פון דעם בעפאַלענעם, איז [...]געקומען אַ פּאָליציאַנט און אַלע דריי כוליגאַנעס [...]רהאַלטען.

יוי ס'האָט זיך אַרויסגעשטעלט, זענען די אי-[...]רפאַלער זיהן פון די אַנדזשעיעיוער ווירטסלייט: [...]אבעלא, פייקאַ און העטיך. אַלע זענען זיי בעלי-עגלות, יואָס פיהרען זומער די יודישע ליעטניקעס פון דער באַהן. געגען די אָנפאַלער איז צוזאַמענ-געשטעלט געוואָרען אַ פּראָטאָקאָל, און זיי יוערען צוגעצויגען צו געריכטליכער פעראַנטוואָרטליכקייט.

דער געליטענער הערש מאָרגענשטערן קורירט זיך ביים ד״ר ראַקאָיוסקי, יועלכער בעשטעטיגט, אַז מ. יועט זיך לאַנג מוזען קורירען, ביז ער יועט געזונד יוערען.

אַזוי בעגעהען זיך מיט יודען אַנדזשעיעיוער ווירטסלייט, יואָס לעבען און מאַכען פערמעגענס פון יודען. יעדען זומער שטאָפּען זיי זיך אָן די קעשענעס פון די יודישע ליעטניקעס, און ביי דער ערשטער בעסטער געלעגענהייט, שפּאַלטען זיי די קעפּ פון יודען.

די יודישע ליעטניקעס יועלען דאָס געדענקען צום פאָרשטעהענדיגען זומער-סעזאָן!!

א טרויער-טאָג נאָכ'ן בעריהמטען ראָגאַטשאָווער גאון

אָרדענט איין דער היגער ראַבינאַט

אין צוזאַמענהאַנג מיט דער פטירה פון דעם בעריהמטען ראָגאַטשאָווער גאון ר' יוסף ראָזען, האָט דער ראַבינאַט בעשלאָסען איינצואָרדנען א ספּעציעלען טרויער-טאָג, אין וועלכען ס'וועלען געהאַלטען ווערען הספידים אין די שוהלען.

צוליב פּורים איז דער טרויער-טאָג אָפּגעלעגט געוואָרען. וועגען דעם טרויער-טאָג, וועט דער ראַבינאַט מודיע זיין.

צאָהלט אייער חוב!

(אויפרוף)

מיט דעם אויפרוף ווענדען מיר זיך צו יעדען איינעם, וואָס דער אָנדענק און דער נאָמען פונם געעהרטען נפטר חזן משה פּאָלאַקאָווסקי ז״ל איז נאָך ביי זיי געווים אין זכרון, און נאָכמעהר די מאָראַלישע פליכט, וואָס ליגט אויף יעדען איינעם פון זיינע געוועזענע מוקירים אותו בחייו און מכבדים אותו במותו, צאָהלט אייער מאָראַלישען חוב און נעמט אָנטייל אין קויפען און פערשפּרייטען די ביי-לעטען אויף דעם קאָנצערט - ראַוונען, וואָס ווערט איינגעאָרדענט לטובת דער פאַמיליע פונם נפטר, אין וועלכען עס נעמט אָנטייל דער בעליבטער אָבער-קאַנ-טאָר ה' קוסאָוויצקי מיט א ספּעציעל איינשטודיר-טען כאָר. די אַלע פריינד און פערעהרער פונם נפטר וועלען אַזוי אַרום מקיים זיין דעם משלוח מנות איש לרעהו, למי שצריך א. אַז. וו. מיר פערהאָפען דאָס יעדער איינער, איבערהויפּט די אַלע מתפללים פון דער ווילקער שוהל, וועלען נישט פערפעהלען צו נעמען א בילעט פאַר דעם גרויסען צוועק פון דער זאַך און אַנטקעגענצוקומען מיט וויפיל יעדער איז נאַר אומשטאַנד, כדי צו זיכערן דער אַקציע דעם געהעריגען ערפאָלג.

דער קאָמיטעט

בעמערקונג: בילעטען ווערען צוגעשיקט דורך דערפּאָסט און דורך ספּעציעלע שליחים.

די געשפּענדעטע סומען ווערט געבעטען צו שיקען לויט פאָלגענדע אַדרעסען: לאָדז, פּילסודסקיעגאָ 56 ביי ה' יעקב דוד געלבאַרט, ביי ה' גדליהו ראַדאָמסקי זאַכאָדניאַ 51.

אַפּטייקען.

היינטיגע נאַכט - דיזשורען

(א) היינט ביינאַכט דיזשורירען: ה. דושקיע-וויטש (זגערזשער 87), י. האַרטמאַן (בזשעזשינער 24), י. הישפאַנסקי פרייהייטס-פּלאַץ 2), בערעלמאַן (ציגעל-גאַס 32), י. צימער)וואָלטשאַנסקאַ 37, וו. דאַנילעצקי (פּעטריקאָווער 27), פּ. וואָיטשעצקי (נאַפּ יורקאָווסקיעגאָ 27).

שרפה

(א) נעכטען איז, מחמת א שלעכט איינגע-הייצטען אויוען אויסגעבראָכען א שרפה אינ'ם לאָקאַל פון רודאָלף ניימאַן (אויף פּיעטריק. 184 א.) די אַרויסגערופענע פייערלעשער האָבען דאָס פייער אין א האַלבע שעה צייט איינגעלאָשען.

Dr. med. **Trepman**
ספּעציאַליסט פאַר טריפּער, סיפילים און הויט-קראַנקהייטען.
בעהאַנדלונג פון מענער-שוועכע.
זאַוואַדזקאַ 6, טעל. 12-234
נעהמט אָן פון 8–11 פאַרמ. און פון 6–9 אָוונט
ספּעציעלער וואַרטע-זאַל פאַר פרויען.

יודיש טעאַטער אין פילהאַרמאָניע
נאַרוטאָוויטשאַ 20 — טעל. 213-84 —
טראַדיציאָנעלע פּורים-פאָרשטעלונג!
צו ביליגע פּרייזען פון 54 גר.
היינט זונטאָג, 12 ביי טאָג גרויסע פּריהמאָרגען-פאָרשטעלונג
קעניג אחשורוש
ביבלישע היסטאָרישע אָפּערעטע אין 10 בילדער פון א. גאָלדפאַדען.
פּערזאָנען:

אחשורוש	נ. רייכענבערג	התך	י. ביאַלקאָוויטש
אסתר	ז. גאָרליצקאַ	בגתן	ל. לעווקאָוויטש
המן	ד. האַמבורגער	ותרש	ס. בעזמאַן
זרש	ל. ראָזענבערג	דלפון	וו. נייהויז
ויזתא	ש. הערשקאָוויטש	שלתיאל	א. ראָזענצווייג
מרדכי	ה. באַלבירסקי	שטערנזעהער	ב. הערשמאַן
		פרשנדתא	צ. בוטשינסקאַ

א גרויס כאָר און אָרקעסטער אונטער לייטונג פון ל. זעלמאַן. בילעטען אין קאַסע פון טעאַטער

Dr. med.
Sadokierski
כירורג פון ציינער אין יאַסלעס
Piotrkowska 164 tel. 114-2[...]

Dr. med.
M. JAKOBSON
CHIRURG
Spec. chirurgja Kostna,
D-ra Sterlinga 22
(Nowa-Targowa) tel. 174-42

אויפ'ן דרענער-וועג

שפּאַנענדער סענסאַציאָנעל-עראָטישער ראָמאַן

(49

— דוכט זיך, אַז מיר האָבען איהם פאַרטיג [...]מאַכט — האָט איין זשאַנדאַרם מיט שרעק אַ [...]אג געטון.

— מעהר וואָלט אונז נישט געפעהלט. דער [...]אַלקאָווניק רעדל יואָלט אונז דער'הרג'ט... — [...] דער צווייטער געענטפערט. — וואַרט, מען [...]עט באַלד זעהן.

זיי האָבען אַ נעם געטון אַ שיסעל מיט קאַלט [...]וואַסער, אַ גאָס געטון אויף דעם צושלאָגענעם [...]און צושעדיגטען לייב פון דעם איטאַליענער. ערשט [...]אָמאָלט האָט זיך פון דעם אומגליקליכענס מויל [...]אַרויסגעריסען אַ שווערער קריכץ.

— אומזיסט זיך דערשראָקען... — האָבען [...]די זשאַנדאַרמען אַ זאָג געטון איינער צום אַנדערען.

— נו, הויב דיך אויף, — האָט איינער פון [...]די זשאַנדאַרמען אַ געשריי געטון צום קרבן, אַ שטוס [...]טוענדיג איהם מיט'ן פוס אין זייט אַריין.

— מיין גאָט... מיין גאָט!.. — האָט דער אי-טאַליענער אַרויסגעקרעכצט און אונטערגעהויבען [...]דעם קאָפּ.

— נו, שטעה אויף, צום טייפעל, וועסט נישט [...]וועק'פגר'ן, ציטער נישט!! — האָבען די זשאַנ-[...]דאַרען צו איהם געשריגען.

אָבער זעהענדיג, אַז זייער קרבן קען זיך [...]פון אָרט נישט ריהרען, האָבען זיי איהם אַ שלעפּ [...]געטון פאַר'ן קאָפּ און פאַר די הענד און אַוועקגע-[...]זעצט אויף אַ שטוהל, איינער פון די פייניגער האָט [...]דעם אומגליקליכען דערלאַנגט א נאָס האַנדטו-[...]ך אַ זאָג געטון:

— נו, וויש אָפּ דאָס בלוט. דאַרפסט באַלד אַריינגעהן צום פּעריהער.

— אך, מיין גאָט... מיין גאָט.. האָט דער איטאַליענער געקרעכצט און מיט ציטערדיגע הענד גענומען אָפּווישען דאָס בלוט פון אַלע טיילען קער-פּער. אומעטום זענען געווען וואונדען, אָפּגעריסענע שטיקער הויט, אויפגעלאָפענע פּרענגעס. ביי יע-דען ריהר מיט'ן האַנדטוך צו די אָפענע וואונדען האָט דער אומגליקליכער אויסגעקרימט דאָס גע-זיכט פאַר יסורים און הויך געקרעכצט.

— פיהרט מיך אָפּ אין אַ שפּיטאָל... איך קאָן מעהר נישט אויסהאַלטען... — האָט ער זיך גע-בעטען.

— כאַ-כאַ-כאַ — האָבען זיך די זשאַנדאַרמען צולאַכט, — דו מיינסט הפנים אַז דו ביזט ביי זיך אין דערהיים. נו, דו, רעד נישט קיין נאַרישקייטען. אין שפּיטאָל יועסטו גיין נאָכ'ן טויט, איצט גייסטו אויפ'ן פּעריהער. נעהם די קליידער און טו זיך אָן.

— גאָט מיין גאָט... איך קאָן דאָך נישט... וועה צו מיר... — האָט דער איטאַליענער געקרעכצט נישט קאָנענדיג ריהרען מיט די הענד, וועלכע זענען פול געווען מיט וואונדען.

— נישט גערעדט קיין סך, נאָר אָנגעטון זיך! — האָט איין זשאַנדאַרם אַ געשריי געטון, — אז נישט וועסטו ווייטער בעקומען קלעפּ.

דער אומגליקליכער האָט מיט איבערמענש-ליכער אָנשטרענגונג אָנגעטון אויף זיך די קליידער, וועלכע האָבען זיך געריבען אויף זיינע אָפענע [...]

מיט בלוט-טר פענדע וואונדען, פערשאַפענדיג איהם מורא'דיגע יסורים.

— פיהרט מיך אָפּ אין שפּיטאָל... — האָט ער זיך נאָך אַלץ געבעטען.

די זשאַנדאַרמען האָבען איהם פעסט אָנגענומען און איהם צוריק אַריינגעפיהרט אין רעדל'ס קאַבי נעט. דער אומגליקליכער האָט קוים געקאָנט שטע-לען אַ טריט און מיט אַ יסורים-פולען דערשראָ-קענעם בליק געקוקט אַרום זיך.

רעדל איז נאָך אין קאַבינעט נישט געווען. ער האָט געמיינט, אַז דער „פּעריהער“ איז נאָך נישט געענדיגט און זיין „ווייך“ האַרץ האָט נישט געקאָנט צוזעהען קיין מענשליכע געשרייען... די זשאַנדאַרמען האָבען דעם איטאַליענער אוועקגע-זעצט אויף אַ שטוהל און צוריק אַרויסגעגאַנגען.

באַלד איז אַריינגעקומען רעדל. אויף זיין גע-זיכט האָט זיך געפילט אַ טריומפירענדער שמייכעלע. ער האָט זיך צוריק אַוועקגעזעצט אין זיין פאָטעל און אַ פרעג געטון מיט זיסליכער שטים:

— איך מיין, אַז איצט וועט איהר שוין זאָגען דעם אמת...

— אָבער מיין הער... איך האָב זיך דאָך אין אַלעם מודה געווען... גאָט מיינער, פאַרוואָס האָט מען מיך אַזוי געפייניגט?

— איהר האָט זיך נישט אין אַלעם מודה גע-ווען. איהר האָט נישט דערצעהלט דאָס וויכטיגסטע — אַז איהר האָט געשיקט אייערס אַ מענש אַרויס-גנב'ענען דעם פּלאַן פון אונזער נייעם סאָרט האַר-מאַטען. זאָגט, ווער איז עס דער דאָזיגער מענש?

— איך... איך ווייס דאָך פון גאָר נישט... איך קען דאָ קיינעם נישט...

רעדל האָט זיך אויף אַ סעקונדע פערטראַכט און דערנאָך האָסטיג אַ פרעג געטון:

— און דעם אָפיציר שטייגלער קענט איהר נישט? גיט אייך נאָר גוט אַ דערמאָהן!...

— איך קען דאָ קיינעם נישט... איך האָב דאָך אייך שוין געזאָגט... פייניגט מיך נישט מעהר.. איהר זענט דאָך אויך אַ מענש... האָט אויף מיר רחמנות וואָס האָט מען מיך אַזוי געשלאָגען?

— אייערע וואונדען אינטערעסירען מיך נישט, — האָט רעדל געענטפערט, — און געשלאָ-גען האָט מען אייך, ווייל איהר ווילט נישט זאָגען דעם אמת. אַלזאָ, הערט: איך גיב אייך 5 מינוט צייט, אויב איהר וועט אין 5 מינוט נישט אונטער-שרייבען דעם דאָזיגען פּראָטאָקאָל, וועט מען אייך ווידער אַריינפיהרען אין „יענעם“ צימער. איך בין אייך אַ גוטער פריינד און ראָט אייך אונטערצושריי-בען, און אויב נישט וועט איהר פון דאַנען אַרויס געהן מיט צובראָכענע גלידער.

— לייענט מיר איבער, זייט אַזוי גוט, דעם פּראָטאָקאָל, איך אַליין בין איהם איצט נישט אימ-שטאַנד דורכצולייענען, — האָט דער איטאַליענער זיך געבעטען מיט אַ שוואַכער שטים

רעדל האָט גענומען א בעשריבענעם בויגען פּאַפּיר, וואָס איז שוין פון פריהער געלעגען צוגע-גרייט אויפ'ן שרייבטיש און אַדורכגעלייענט דעם „פּראָטאָקאָל“. דאָרט איז געווען געשריבען, אַז „דזשאָרדזש פאַסיני איז זיך מודה, אַז ער איז גע-שטאַנען אין פערבינדונג מיט'ן אָפיציר שטייגלער, וועלכער אַרבייט אין קריגס-מיניסטעריום און אַז דאָס האָט שטייגלער אויף זיין, פאַסיניס, בעפעהל אַרויסגעגנבעט דעם פּלאַן פונ'ם נייעם סאָרט עס-טרייכישע האַרמאַטען“.

— גאָט מיינער! — האָט דער איטאַליענער אויסגערופען מיט די לעצטע כוחות -- צווינגט מיך נישט צו אַרויפוואַרפען די שולד אויף אַ פרעמ-דען, וועלכען איך קען נישט, וועלכען איך האָב קיינ-מאָל אין מיין לעבען נישט געזעהען.. ניין, ניין, איך וועל נישט אונטערשרייבען... דערהרג'עט מיך בעסער -- איך יועל נישט אונטערשרייבען...

(פאָרזעצונג קומט)

דער מאַן פּראָוועט... טיש

(א) געשעהן איז עס אויף פּאַמאַרסקא 31 — האָט די 22-יאָהריגע יוזעפאָוויטש מאַריק געמאַכט פּאָרוואורפען איהר מאַן, הלמאַי ער איז געקומען א שיכּור'ער א היים.

האָט דער מאַן דער שיכּור געכאַפּט א טיש און געשפּאָלטען מיט איהם זיין ווייב דעם קאָפּ...

די אָנגעלאָפענע שכנים האָבען דאָס אומ-גליקליכע ווייבעל קוים ארויסגעראַטעוועט פון זיינע הענד.

פּאַגאָטאָוויע האָט איהר ערטיילט ערשטע הילף.

א גנבה

(א) פון דער וואוינונג פון באַריס הימעל-פאַרב (פּיעטריקאָווער 122) האָט די 30-יעהריגע דינסטמיידעל בראָניסלאַווא קאָפּאַנסקא צוזאַמען מיט איהר „חתן", דעם פּראָפעסיאָנעלען גנב פראַנטשישעק מלינאַרסקי ארויסגע'גנב'עט 4,000 זלאָטעס מזומן-געלד.

פּאָליציי האָט „חתן-כלה" אריינגעזעצט אין טורמע.

ליקער און קאָניאַק אויף פּורים

ס'איז אָהן שום ספק, אַז יעדער ס'וועט קויפען ליקער און קאָניאַק אויף פּורים, וועט די קניה מאַכען אין דער איינציגער יודישער פאַבריק „באַכוס".

די פירמע איז נישט קיין נייע און האָט זיך שוין לאַנג ערוואָרבען די אנערקענונג פון אַלע די, וועלכע האָבען ווען ס'איז גענוצט די פּראָ-דוקציע פון דער בעריהמטער פירמע „באַכוס".

סיי די קוואַליטעט, סיי דער אויסערליכער אויסזעהען פון די קרישטאַלענע קאַראַפעס און דער אינהאַלט פון דער סחורה, קען צופרידענ-שטעלען יעדען אייבציגען קונה. די ספּעציאַליטעטען פון דער פירמע זענען קאָניאַקען און די פיינסטע ליקערען, וועלכע ענטהאַלטען 36 פּראָצענט פון די בעסטע פרוכט.

די בעסטע איינקויף-שטעל פון קאָניאַק און ליקערען איז אַלזאָ די איינציגע יודישע פירמע אין דער בראַנזשע — „באַכוס".

KINO TEATR
MIRAŻ
11 LISTOPADA 16
היינט און פאָלג. טעג !!!
עפּיזאָד
אין דער הויפּט-ראָלע
Paula Wessely
אויסער'ן פּראָגראַם:
קלאַנג-צושאַג פון פאַראַמאָונט און P.A.T.

פּאַרק אויפ'ן נאָמען פון מאַרשאַל פּילסודסקי אין לאָדז

עהרענעכטען איז פאָרגעקומען אַ זיצונג פון דער קאָמיסיע פאַר אַלגעמיינע ענינים ביים שטאָ-טישען ביראָט. ס'איז בעטראַכט געוואָרען דער פאָרשלאַג, וואָס איז אַריינגעטראָגען געוואָרען אין ביראָט וועגען נאַכט-טראַמוואיען אויף אַלע ליניעס היות יוי אויף די נאַכט-ליניעס איז די פרעקווענץ אַ זעהר קליינע, איז בעשלאָסען געוואָרען, אַז ס'זאָלען נאָר בלייבען די ליניעס „א" און „ב", וועלכע זאָלען אָבער קורסירען ביז צו די ענד-סטאַציעס, דאָס הייסט ביז כאָיני און יודזעוו.

ווייטער איז בעשלאָסען געוואָרען, אַז דער לעצ-טער טראַמוואי פון די ענד-סטאַציעס זאָל אָפּגעהען 12 אַ זייגער ביינאַכט.

צום סוף איז נאָך בעשלאָסען געוואָרען, אַז דער „פּאַרק לודאָווי", וועלכער ווערט געבויט אויף פּאָלעשע, זאָל טראָגען דעם נאָמען „מאַרשאַל-פּילסודסקי-פּאַרק".

דיכטער לייב יפה קומט קיין לאָדז

צו דער פּרעמיערע פון א"י-פילם „צו א ניי לעבן" אין „קאַפּיטאָל"

די לאָדזער יודישע בעפעלקערונג איז גע-שפּאַנט צו זעהען דעם נייעם ארץ-ישראל-פילם „צו א ניי לעבן", וואָס וועט דעמאָנסטרירט ווערען פון קומענדיגען דינסטאָג אין קינא „קאַפּיטאָל".

ווי מיר האָבען שוין מיטגעטיילט, איז דער דאָזיגער פילם בעשאָנקען געוואָרען אויף דער אינ-טערנאַציאָנאַלער פילם-אויסשטעלונג מיט אַ גאָלדע-נער אויסצייכנונג. דער דאָזיגער פילם האָט דורכ-געמאַכט א טריאומף-וועג איבער אמעריקא און אַנ-דערע לענדער אין אייראָפּע. די גאַנצע וועלט-פּרעסע האָט דעם פילם געווידמעט בעגייסטערטע אַרטיק-לען.

ס'איז צו דערוואַרטען, אַז ביי אונז אין לאָדז וועט דער פילם האָבען דעם סעדינסטען ערפאָלג.

די פּרעמיערע קומט פאָר קומענדיגען דינסטאָג אין „קאַפּיטאָל". פאַר'ן לעצטען סעאַנס 10 אָווענד וועט דער הויפּט-דירעקטאָר פון „קרן-היסוד", דיכ-טער לייב יפה, האַלטען אַ זעהר אינטערעסאַנטען רעפעראַט.

בילעטען צו דער פייערליכער פּרעמיערע-אַקאַדעמיע, ווערט שוין פאַרקויפט ביי דער קאַסע פון „קאַפּיטאָל".

—*—

דאָס אַנולירען פון קליינע פּער-לעגענע שטייער-חובות

לויט אַ פאָראָרדנונג פון 14 פעברואַר האָט דער פינאַנץ-מיניסטער געשטראָכען די שטייער-חובות, וועלכע שטייגען נישט איבער 400 זל. און שטאַמען פון די אָפּשאַצונגען, וועמענס צאָהלונגס-טערמין איז אויסגעפאַלען נישט שפּעטער ווי דעם 31 דעצעמבער 1933.

ס'זענען אַנולירט געוואָרען די פאָרלעגענע חו-בות (א) פון פאָלגענדע שטייערן: גרונט, פון אונבע-וועגליכע גיטער, פּאַטענטען, אומזאַץ, הכנסה (נישט פון אַרבייטער און אָנגעשטעלטע), פאַרמעגען, פון לאָקאַלען, פון נישט-פאַרבויטע פּלעצער.

יעדער פון די דערמאָהנטע שטייערן ווערט בע-זונדערס בעטראַכט. דאָס הייסט, אַז די פּער-לעגענע חובות פון יעדען שטייער בעזונדער וועט אַנולירט ווערען, אויב ער וועט נישט איבערשטייגען 400 זל.

ס'ווערען אַנולירט די פאָרלעגענע חובות אָהן אונטערשיד, צי מ'האָט אָפּגעגעבען אַ רעקורס אָדער אַנ'אָנקלאַגע צום העכסטען אַדמיניסטראַטיווען טרי-בונאַל אָדער נישט. אויך אָהן אונטערשיד, צי די שטייערן זענען פונאַנדערגעלעגט אויף ראַטעס, צי ס'איז שוין געמאַכט געוואָרען אַ זאַיענטשע אָדער נישט.

ס'ווערען נישט אַנולירט די פאָלגענדע חובות: 1) וועלכע זענען אָנגעמאָלדען אין דער באַנקראָט-מאַסע, 2) וועלכע זענען געדעקט דורך די סומעס וואָס געפינען זיך אין געריכטס-דעפּאָזיט, 3) וועלכע זענען געדעקט דורך סומעס, וועלכע ס'קומט דעם שטייער-צאָהלער פון דער פינאַנץ-מאַכט. דאָס הייסט אַז אויב דער צאָהלער איז שולדיג 100 זל. און איהם קומט פון דער פינאַנץ-מאַכט 100 זל. ווערט דער שטייער נישט אַנולירט.

מ'דאַרף צוגעבען, אַז פון דער הנחה קענען בעניצען נאָר די צאָהלער, וועמענס חובות בעטרעפען נאָר 400 זל. אויב דער חוב בעטרעפט מעהר קען מען דעם עודף ביז סוף מערץ 1936 בעצאָהלען און די 400 זל. ווערן אַנולירט. דאָס הייסט, ווען עמיצער איז שולדיג 800 זל. און ער וועט איהם די רעשט-סומע געשאָנקען ווערען.

וועט איהם די רעשט-סומע געשאַנקען ווערען.

די נאָהענטסטע אויספלוגען
פון „א ר ב י ס"
לאָנדאָן, פּאַריז,
בריסעל
דעם 24/III 370 זל.
קיין פּאַלעסטינע
אויף פּסח און אויף די לעוואַנטי-
נישע ירידים.
הנחות פאַר די ה"ה דאָקטוירים און סוחרים.
ד. 4/III, 11/III און 25/III.
איינשרייבונגען:
„ORBIS" פּיעטריקאָ. 18 און 65.
טעל. 249-40 און 101-01.

צי האָסטו שוין
רעזערווירט א פּאַס קיין טשכאָ-
סלאָוואַקיי אויף קוראַציע
אויספלוג
קיין ווין
אָבפאָהר דעם 10-טען מערץ
איינשרייבונגען:
Wagons Lits Cook
Piotrkowska 68.

קראַנקע פרויען

דערנרייכען דורכ'ן בענוצען דאָס נאַטירליכע ביטער-וואַסער „Franciszka Józefa" א לייכטען שטוהלגאַנג. ... גלייכצייטיג ערפאָלגרייך אויף די קראַנקע אָרגאַנען. ... דאָקטוירים, צו בעקומען אין אַלע אַפּטייקען און ... אַפּטעקעס.

רעדע פון הרב הארצשטאַרק אין אַלטשטעטישער שוהל

שבת פאַר קריאַת התורה האָט ... הערצל הארצשטאַרק געהאַלטען א געלונגענע ... וועגען אַקטועלע אויף דער יודישער שחיטה. ... האָט ביי אַלע אַנוועזענדע מתפללים ארויסגערופען א גרויסען רושם.

התחלת הספר-תורה-פייערונג

אין דער חברה „עטרת בחורים"

אין דער חברה „עטרת בחורים" (פּל. נאַרוטאָוויטשאַ 6) איז פאָרגעקומען די התחלת התורה-פייערונג.

די פייערונג איז געעפענט געוואָרען ... פּנחס לייזער באַראַך, וועלכער בעגריסט די ... און דעלעגאַטען. דעם פאָרזיץ האָט געפירט ... מלך שוואַרץ. רעדעס האָבען געהאַלטען ... לוטאָמירסקער רב הרב ר' ירחמיאל וואַלבראָם, דער ראַדאָגאָשטשער רב הרב ר' אברהם ... סילמאַן, פּרנס צעדערבוים און דער גבאי ה' ... זילבערבערג.

די פייערונג, וועלכע האָט געדויערט שפּעט איוונט, איז מיט א ריקודל געשלאָסען געוואָרען.

ד-ר. REICHER
פּאָלודניאָווא 28. טעל. 220-93
ספּעציאַליסט
פאַר מענער - שוועכע - בעהאַנדלונג
סעקסועלע בעראַטונגען פון פּסיכאָ ...
נעמט אָן פון 8—11 פון 5—8 ...
זונטאָג און חגאות פון 9—1

ר. מלאך
דאָן-דאָמינגאָ
ראָמאַן

34

גאַבדרוק אין א טאָג - צייטונג, אפילו טיילווייז — פערבאָטען.

עטליכע האָבען געוואָלט שלעכטס רעדען אויפן חשבון פון געשטאָרבענעם, דערציילען שלעכטע מידות אָבער קיינער האָט עס נישט געקענט. דאָס ערשטע מאָל ווי מען ברענגט א יודען נישט צו קבר ישראל וואָס מען איז מקבר א יודען צווישען גוים, — האָט אַלעמען אריינגעיאָגט אין א מרה שחורה.

אויפן שטאָטישען בית-עולם, וואו מען האָט גע-בראַכט נפתלין צו קבורה, האָבען די שטאָט-בעד-אַמטע גראָד אָקגעגעבען פאַר מעניאָר קויפמאַן אַנ'אָנ-געזעהען אָרט, נישט אזוי צוליב זיין רייכקייט ווי דער מיט אַרויסצווייזען רעספּעקט צו דער יודישער בעפעלקערונג.

אין גראָד אין דער אייזענער צייט פאָרגעקומען א לויה פון א קריסטליך קינד, און דער זעלביגער צייט וואָס זשאַזע האָט נאָכגעזאָגט דעם קדיש, וואָס אַנ'עלטערער יוד האָט מיט איהם געזאָגט, האָט מיט עטליכע רייהע ווייטער דער קאַטוילישער גלח גע-זונגען זיינע תפילות. די עדה אהום האָט נישט גע-וואוסט ווי זיך נוהג צו זיין מיט די היטלען, זאָל מען זיי אויסטון (ווי דער מנהג איז אויף א נישט יודיש בית עולם), צי זאָל מע זאָגטון, ווי יעדער דין איז ביי א יודישער לויה.

זענען עטליכע נאָכגעגאַנגען צוגעדעקט, אַנדער-רע אָפּגעדעקט און אַלע האָבען געפילט אַז עס קלעפּט זיך נישט.

צוריק פון דער לויה האָט שוין דער עולם שטאַר-קער גערעדט, אַז מען דאַרף זאָרגען וועגען א יודי-שען בית עולם, און אַז מען וועט נאָך נפתלים בײַנער אויך איבערטראָגען וואָס ער איז געווען, איז ער גע-ווען, אָבער א יוד דאַרף נישט ליגען צווישען גוים.

דער קרוב האָט זיך איינגעהאַלטען און צום סוף ארויסגעזאָגט: —ביים לעבען געהאַנדעלט מיט „שאַ-לאַמווזען" און נאָכן טויט ליגט ער ארומגערינגעלט מיט צלמים.

* * *

דער קרוב האָט צוגענומען זשאַזען מיט דער מו-טער צו זיך אויף באָס רעטירא ביז איבע הדער שבעה וואו וועט מען דאָרט אין „פריצישען געגענד" קע-נען צונויפנעהמען א מנין יודען א קדיש צו זאָגען?

דאָס איזערנע בעטעל אין וועלכער נפתלי איז גע שלאָפען איז געשטאַנען אזוי איינגעדעקט מיט דער פערפעצטער קאָלדרע ווי עס עס וואָלט געוואָרט, אַז דער איינגעצרטער גוף פון רייכסטען יוד אין בראַזי-ליען זאָל נאָך קומען און זיך איינקווידערן און מור-מלען מיט די ליפּען, ווי ער האָט עס אמאָל געטון און וואָס דער קרוב האָט נישט געקענט כאַפּען, צי לייענט ער קריאַת שמע, צי חשבונט ער אזוי?

כאָטש עס איז געווען ענג ביים קרוב אין הויז פון די צוויי צוגעקומענע מענשען, האָט דאָך קיד-נער זיך נישט געלייגט אין נפתלים בעטעל, און יע-דען פאַלד, אין יעדען קנייטש פון קישעלע און קאָל-דרע האָט ארויסגעיאָגט אזאַ אומהיימליכקייט און פּחד, אַז די פערבליבענע האָבען מורא געהאַט די לי-פּען ברייט צו עפענען פאַר א וואָרט, וואָס האָט זיך ארויסגעריסען.

קוים זענען דורך די זיבען שבעה טעג, האָט זיך סיי די מאַדאַם און סיי דער זוהן מיטאַמאָל בעפרייט פון עפּעס א לאַנגען, פרעסענדיגען ווינטער, וואָס האָט געהאַלטען געשמידט זייערע ווילענס, זייערע פער לאַנגען זינט דעם ערשטען טאָג פון זייער קומען, און זינט אין זייער חושים איז אריינגעוואָרפען געוואָרען יענער פּינטעל אַז זיי זענען רייך.

זיי זענען צוריקגעפאָהרען אין זייער פּאַלאַץ אויף אווענידע פאַוליסטאַ, און כאָטש נפתלי איז דאָרט כמעט קיינמאָל נישט געווען, און מען האָט איהם לגמרי נישט אָנגעזעהען פאַר דער לעצטער צייט, האָט זיך די אַלמנה אין געדאַנק פאַרגעשטעלט, אַז ער פעהלט איהר. זי האָט מורא געהאַט דורכצוגיין איינע אַליין, אפילו בייטאָג, דורך די לאַנגע לאַבי-רינטען קאָרידאָרען. וואו עס זענען אָהן א שיער גע-שוואומען פאַר די אויגען טירען און טירען.

זשאַזע האָט דערהאַלטען זייער א סך טעלעגראַ-מען, הגם די אַלע טעלעגראַמען זענען געווען טרויער אויסדרוקען, האָט ער עס אָנגענומען פאַר גראַטולאַ-ציעס... דאָס האָט איהם פאַרהאַסען ער האָט געפילט אַז מען חוזקט איבער איהם. ער אַליין האָט (פאַר-לייפיג) פאַרטריבען פון זיך יעדען געדאַנק אַז חער-מיט וואָס דאָס האָט פּאַסירט איז ער געוואָרען דער רייכסטער מענש צווישען זיינע קאָלעגען, ער האָט נישט געוואָלט טראַכטען עפּעס האָט זי דאיהם אויסגע-וויזען אַז גראָד איצט ווען ער קריגט אַזעלכע אומפּע גרעניצטע מעגליכקייטען וועט ער זיין געבונדען, וועט ער זיין צוגענאָגעלט צו עפּעס אזאַ מעכטיגער זאַך, וואָס עס הייסט געלד. ער האָט דערפיהלט אין זיך ווי עפּעס א לאַסט גייט אויף איהם און וועט איהם צוזאַמענקוועטשען, צוזאַמענברעכען.

די ערשטע צייט האָט ער גאַרנישט געוואָלט אונ-טערשיידען זיין איצטיגען לעבען מיט דעם פריהער-דיגען, די פּסריינט זענען געווען נאָך מעהר צוגעלאָ-זענער. זיי האָבען איהם געוואָלט פערשאַפען אַלערליי תענוגים, (ער האָט איצט אויסגערעכענט, אַז נישט צוליב איהם, נור צוליב זיין געלד), איהם געוואָלט צע-שטרייען נאָך ביסלעכווייז ביסלעכווייז איז ער אריינ-געקראָכען אין דער פעל פון זיין נייער לאַגע, און זיי האָט אָנגעהויבען צו דערפיהלען די בעקוועמ-ליכקייטען פון דעם, וואָס עס איז איצט, און פון זיין ...

די פראַגע פון דערלעדיגען די ירושה ... נישט קיין סך צייט פערנומען, דעם פּאַטער ... גען איז נישט געווען קאָמפּליצירט און ... חובות. דאָס וואָס ער האָט פערמאָגט איז ... דערט פּראָצענט זיינס. עס איז געווען ... לייכטסטע ירושה-צעטיילונגען, און ... וואָס מיט קיין סך יורשים איז דער ... לאַסטעט געוואָרען, די מוטער און דער ... האָבען זיך שוין אין דעם נעאייניגט ... יונגע אדוואָקאַטען (זשאַזעס חברים) ... צעדור פונאיבערשרייבען גרינג דורכגעפיהרט ...

א דעלעגאַציע פון דער יודישער קאָלאָני... קומען צו דער פרוי קויפמאַן איבערגעבען ... עפּעס א שיינער נדבה, צפּשטייער פאַר ... און מאָהנע, זיי אַליין האָבען זיך עפּעס נישט ... בעקוועם געפיהלט, געוועהנליך, אז מען ... אָבל (כאָטש עס איז שוין אריבער ...) דאַרף מען מיטטרויערן, מיטזאָגען און ... אויסגעקומען, אַז גאָט האָט געהאָלפען, ... פאַרוואָס נישט געבען?..

פרוי קויפמאַן האָט געענטפערט מיט ... זי דאַליין האָט זיך דער נגיד אָנגעהויבען ... איבער דער הויט און אָנגעהויבען ארויסצו... די רייד) אַז זי וועט אוודאי געבען א ... מען מוז וואַרטען אויף איהר זוהן, ... אָהן איהם, ווייסט זי נישט וואָר'איין ...

געהייעסען האָט עס, א זשאַזע איז ... מען מיט געשעפטען, ער איז געווען ... טאָג אין דער בערזע (שוין געהאַט דאָרט ...) קאַבינעטעל און אַנ'אייגענעם אַרוואַקאַט) ... געקויפט א סך אויסלענדישע וואַלוטע ... רען אין דער שפּעקולאַציע. אין אוונט ... קאַסינאָ, פערטונקען אין שפּאַטען, אונטער ... לעטע.

(פאָרטזעצונג קומט).

מאָריס שוואַרץ אויף א בעזוך אין דער „ווידזעווער מאַנופאַקטור"

האָנערשטאַג פאַרמיטאַג האָט דער בעריהמטער [יו]דישער שוישפּילער מאָריס שוואַרץ בעזוכט די פאַ[ב]ריק פון דער „ווידזעווער מאַנופאַקטור". אַלע אויפ[גע]לסונגען און אַנווייזונגען האָט געגעבען קאָנסול [מא]קס קאָהן. אַלס אויסדרוק פון זיין אַנטציקונג [פ]ון דער „ווידזעווער מאַנופאַקטור" און פון דער [גא]סטפריינדליכקייט פון קאָנסול מאַקס קאָהן, האָט [מא]ריס שוואַרץ איינגעשריבען אין דאָרטיגען גע[ד]ענקבוך: „איך האָב מיט גרויס בעוואונדערונג זיך [באַ]קוקט צו דער זעלטענער דערשיינונג פון דער [שא]פונג פון דעם גענאַלען מענשען אשר און זיין [פא]רנעם וואונדערליכען זוהן מאַקס קאָהן, וועלכע [ה]אָבען געשטעלט און בעפעסטיגט אין פוילען א [מ]אָנומענט פון אינדוסטריע, וואָס איז כמעט נישט [גל]ויבליך, אַז מענשליכע כוחות האָבען דאָס אויפ[ג]בויט. פוילען מעג באמת זיין שטאָלץ אויף די [ש]אַפער פון דעם אינדוסטריעלען ווערק. און מיר [ד]אַרפען דאַרפען געוויס זיך פרעהען וואָס מיר פער[מא]גען אַזויגע מענשען. איך ווינש פון גאַנצען האַר[צע]ן זיי פיל גליק אין זייער טעטיגקייט און וועל דעם וויזיט געדענקען לאַנג, ווייל ער וועט מיר זיכער געבען מוט און ענערגיע אין מיינער איבעריגער אַרבייט ביים יודישען קונסט - טעאַטער.

מיט גרויס דרך ארץ
מאָריס שוואַרץ

דאָנערשטאַג אָוועַנד איז קאָנסול מאַקס קאָהן אַנוועזענד געווען אין טעאַטער „ראָזמאַיטאָשטשי" אויף דער פאָרשטעלונג פון י. י. זינגערס „יאָשע קאַלב". נאָך דער פאָרשטעלונג איז פאָרגעקומען אין רעסטאָראַן אויף פּעטריקאָווער 48 א צוזאַמענטרעף צווישען די שוישפילער פון מאָריס שוואַרץ טעאַטער און קאָנסול מאַקס קאָהן. בעת'ן צוזאַמענטרעף האָט זיך ענטוויקעלט א דיסקוסיע וועגען די פּראָבלעמען פון יודישען טעאַטער אין פוילען. אין דער דיסקוסיע האָבען אָנטייל גענומען מאָריס שוואַרץ, אברהם מאָרעווסקי, דיר. מאַזאַ, קאָנסול מאַקס קאָהן און רעד. אַלי פּאַרוכין.

[פ]ורים-פייערונג פאַר יוד. זעלנער [א]ין יודישען קאַמבאַטאַנטען-פעראיין

[...] נעכטען איז אין יודישען קאַמבאַטאַנטען-[פע]ראיין פאָרגעקומען א הערליכע פורים-פייערונג [פ]אַר די יודישע זעלנער פון לאָדזער גאַרניזאָן.

צו דער פייערונג זענען געקומען פאַרשטע[ט]ער פון דער מיליטער-מאַכט. פעלדראַבינער [ג]אָלדשטיין, פאַרשטעהער פון דער פּרעסע און די [פ]ערוואַלטונג פון יודישען קאַמבאַטאַנטען-פעראיין [מ]יט פּרעזעס אַדוו. בעלער און וויצע-פּרעזעס [...]ווא. מענקעס בראש.

נאָכדעם ווי די יודישע זעלנער זענען געווען [א]נוועזענד ביים מגלה-לייענען אין דער אַלטשטאַ[ד]טישער שוהל, זענען זיי בעקומען אין לאָקאַל פון [ד]י יודישע קאַמבאַטאַנטען, גדאַנסקאַ 10, וואו ס'איז [פ]אַר זיי איינגעאָרדענט געוואָרען א הערליכע [פ]ייערונג.

די פייערונג האָט געעפענט פּרעזעס אַדוו. [ב]עלער, דאַן האָט גערעדט וועגען נס-פורים דער [פע]לד-ראַבינער גאָלדשטיין און אויך ה' מייערא[ו]וויטש. די זעלנער האָבען דאַן בעקומען פיינע [פ]עקלעך מיט שלח-מנות אין דער פייערונג דאָ[ס ה]אָט [א]נטיילגענומען דער אָרקעסטער פון 31-טען פּולק.

Inż. Dypl.
M. Hufnagel
RZECZNIK PATENTOWY
Warszawa, Chmielna 9, tel. 527-96
פּאַטענטען אויף ערפינדונגען, מוסטערן, וואַרען-[צ]ייכענס. קלאַגען און פערטיידיגונג אין פּאַטענט-אַמט

וואָס דאַרף מען וויסען ביים קויפען א ראַדיאָ - אַפּאַראַט.

א ראַדיאָ - אַפּאַראַט איז ביים היינטיגען טאָג אַנ'[א]ומגעמפערליך הויז-מכשיר, אָהן וועלכען קיין שום [...], כמעט, קען זיך נישט בעגעהן. ראַדיאָ פערשאַפט [...]וו פיל פערגעניגען און צופרידענהייט, אַז מ'קען איהם [...] מיט עפּעס אַנדערש נישט פערטרעטען. בכדי אָבער [...] דער ראַדיאָ זאָל זיין דער, וואָס ער מוז און ברויך [...] זיין, מוז ער קודם כל שטעהן אויף דער העכסטער [...]יינאָהם - מדרגה, טאָן-שיינקייט, סעלעקטיוויטעט און [...]ינפינדלעכדיגקייט. אָט-אָ די בעדינגונגען ענטשפּרעכען [...] די ראַדיאָ-אַפּאַראַטען „עלעקטריט קאַמפּ".

אויב זענען די אַפּאַראַטען פון דער ערנסטסטער פוי[ל]ישער ראַדיאָ - פאַבריק „עלעקטריט קאַמפּ.", בכלל דער[...]חום געוואָרען צו פּאָלקאָמענהייט, איז די יוביליי-[...]אַראַטען סעריע ממש דערפיהרט געוואָרען ביז צו דער [...]יסערסטער פּרעציזיטעט און איבערשטייגט אַלע אַפּאַ[ראַט]ען, וועלכע מיר האָבען ווען עס איז ביז איצט גע[...]ן.

די הויפּט-דערגרייכונג, מיט וועלכע די דריי-לאַמפּי[...] ראַדיאָ-אַפּאַראַטען פון דער פירמע „עלעקטריט קאַ"[מפּ] [...] זיך ריהמען, איז דאָס, וואָס זיי קענען ווערען צוגע[...] צו אַלע אַרט לאָקאַלע בעדינגונגען, פון יעדער איינ[צעל]נער שטאָט. דעריבער איז עס אין אינטערעס פון יע[דען] איינציגען, וואָס קויפט א ראַדיאָ - אַפּאַראַט פון דער [פיר]מע „עלעקטריט קאַמפּ" צו קאָנראָלירען, אויב דער [...]בענער אַפּאַראַט איז פערזעהן מיט דעם צייכען „ספּע[ציע]לע אויספיהרונג לאָדז" און דעמאָלט וועט יעדער [...]ען די זיכערקייט, אַז ער וועט בעקומען דעם אַפּאַראַט [...] וועט איהם געבען די גרעסטע צופרידענהייט און [...]יספּאַקציע.

די ווייסע וואָכען אין „קאָנסום" געהען צו ענדע

די גרויסע פרעקווענץ פון די בעזוכענדע אין קאָנסום בעת די ווייסע וואָכען איז געווען קאָלאָסאַל.

די זאַלען זענען געווען איבערפולט. די דירעקציע פון „קאָנסום" בעת דער ווייסער וואָך פערקויפט אַלערליי וועש, פאַר הערען און דאַמען און אַלערליי ווידזעווער סחורות צו אונגעוועהנליך ביליגע פּרייזען.

מיט איין וואָרט, דער קאָנסום איז די איינציגע גינסטיגע איינקויפט - קוועלע פאַר די לאָדזער איינוואוינער, וועלכע דאַרפען זיך צואיילען בעת די ווייסע וואָכען, דאָרט זיך איינצוקויפען די נויטיגסטע זאַכען.

טעאַטער, מוזיק און פערוויילונג (קאָמוניקאַטען)

גרויסער ערפאָלג פון מאָריס שוואַרצ'ס קונסט - טעאַטער

מאָריס שוואַרץ'ס אומבעשרייבליכער קינסטלערישער און מאַטעריעלער דערפאָלג מיט „יאָשע קאַלב", דער מאַסען געדראַנג און די נאָכפראַגע אויף בילעטען פון טויזענטער מענשען, וואָס האָבען נאָך קיין מעגליכקייט נישט געהאַט צו זעהן „יאָשע קאַלב" — האָט בעוואויגען דער דירעקציע פון טעאַטער ראָזמאַיטאָשטשי בעטען מאָריס שוואַרצ'ן צו פערבלייבען נאָך איניגע טעג אין לאָדז.

דער אויסערגעוועהנליכער ענטוזיאַזם, די וואַרימע און האַרציגע בעגייסטערונג און פערשטענדליכקייט פונם לאָדזער טעאַטער עולם, מיט וועלכע זיי נעמען אויף מאָריס שוואַרצ'ן, זיין קינסטלער-אַנסאַמבל, האָבען געווירקט מאָריס שוואַרצ'ן נאָכצוקומען דער דירעקציעס בקשה. נאָך א טעלעגראַפישער פערשטענדיגונג מיט די וויטערדיגע שטעט, אַז זיי זענען מסכים איבערצורוקען די בעשטימטע טערמינען אויף א וואָך שפּעטער, האָט מאָריס שוואַרץ בעוויליגט צו געבען אין לאָדז נאָך 9 פאָרשטעלונגען „יאָשע קאַלב" פון מאָנטאָג דעם 9-טען ביז זונטאָג אָוועַנד 15-טען מערץ.

צוליב די אומגעהויער גרויסע קאָסטען, וואָס אַזאַ גראַנדיעזע פאָרשטעלונג ווי „יאָשע קאַלב" בעטרעפט, קענען נישט און וועלען נישט רעדוצירט ווערען די פּרייזען אויך אויף די ווייטערדיגע 9 פאָרשטעלונגען.

היסטאָרישע אָפּערעטע „אחשורושי" היינט פאַרמיטאָג אין פילהאַרמאָניע

היינט 12 פאַרמ. ווערט אין פילהאַרמאָניע ווידערהאָלט די היסטאָרישע אָפּערעטע „אחשורוש". צו דער אָפּערעטע זענען צוגעגרייט נייע קאָסטיומען, פערגרעסערטער כאָר און אָרקעסטער.

אין די נאָהענטסטע טעג קומט אויף צוויי גאַסטראָלען קיין לאָדז די בעוואוסטע זינגערין איזאַ קרעמער, וועלכע וועט אויפטרעטען אין פילהאַרמאָניע.

היינטיגער געזעגנונגס - קאָנצערט פון חיה'לע גראָבער

היינט 9 אָוו. קומט פאָר אין פילהאַרמאָניע דער געזעגנונגס - קאָנצערט פון חיה'לע גראָבער. צום געזעגנונגס קאָנצערט האָט די קינסטלערין צוגעגרייט א זעהר אינטערעסאַנטען פּראָגראַם. ס'איז צו דערוואַרטען, אַז דער היינטיגער קאָנצערט וועט גוט בעזוכט ווערען.

פון פוילישען טעאַטער

אין שטאָטישען פוילישען טעאַטער ווערט היינט 12 ביטאָג געשפּילט פאַר קינדער „בויקאַ", 4 נאָכמיטאָג — יעגאָר בוליטשאָוו", 8.30 — „זשאַלניערזשו אי באָהאַטער".

מעלדונגען

אין צוזאַמענהאַנג מיט דעם אַלגעמיינעם טעקסטיל-שטרייק רופט דער ליטוועבער מויסטער - פעראיין בזשעזשינער 7 אַלע ליטוועבער מיטגלידער און נישט מיטגלידער אויף א פערזאַמלונג היינט זונטאַג דעם 8 מערץ 3 אַ זייגער נאָכמ. די פערוואַלטונג

אויסער דעם גרויסען פּורים זענען פעראַן א סך קליינע פורים'לעך

(ענדע פון דער 8-טער זייט)

האַנגען זאָל זיי באַלד אומקעהרען.

אין אַזאַ פאַל איז געווען איינגעפיהרט אַז דער בעזיצער פון די געגנבעטע זאַכען זאָל זיי איבערנעמען דעם שמש וועלכער האָט, לויט די קהלה געזעצען, נישט געטאָרט אויסזאָגען פון וועמען ער האָט זיי גע קראָגען. א יוד מיטן נאָמען יוסף בן יקותיאל טיין, וועלכער האָט די טייערע פאָרהאַנגען געהאַט אָפּגעקויפט ביי די צוויי סאָלדאַטען וואָס האָבען זיי גע'גנבעט, האָט זיי גלייך אָפּגעטראָגען צום שמש, פון דער מיינעל שוהל ר' חנוך בן משה אַלטשול. אַלטשול האָט באַלד איבערגעגעבען די פאָרהאַנגען אין פּרינצ'ס פּאַלאַץ אריין, אָבער ער האָט זיך ענטזאָגט אויסצוזאָגען וועד עס האָט זיי איהם געגעבען... גראַף וואַלדשטיין איז געוואָרען זעהר אויפגערעגט פון דער „יודישער חוצפּה" און בעפוילען אַז מען זאָל דעם שמש אַרעסטירען און דעם צווייטען טאָג זאָל ער אויפגעהאַנגען ווערען.

כדי צו ראַטעווען דעם אומשולדיגען שמש ר' חנוך אַלטשול, האָט די קהלה איהם דערלויבט אויסצוזאָגען ווער עס האָט איהם די פאָרהאַנגען איבערגעגעבען, דער שמש איז בעפרייט געוואָרען און יוסף בן יקותיאל טיין איז אַרעסטירט געוואָרען מיטן צוועק איהם צו הענגען, די פּראַגער קהלה האָט בעשלאָסען אויך ר' יוספס לעבען אָפּצוראַטעווען, מיט דער הילף פון א יודען-פריינדליכען איינפלוס-רייכען נאָבעלמאַן איז זיי געלונגען אויסצווירקען אַז מען זאָל טויטען בעפרייען, אָבער די יודישע געמיינדע איז בעשטראָפט געוואָרען מיט 10 טויזענד פלאָרין. נאָר דאָס איז דעם אַנטיסעמיטישען גראַף וואַלדשטיין נישט געווען גענוג, ער האָט געוואָלט די יודען נאָך מעהר וועה טון, האָט ער דעריבער בעפוילען אַז די געלד-שטראָף זאָל איינגעטיילט ווערען אין 10 טייל לען, אריינגעליינגט ווערען אין 10 לייוועגטענע זעקלעך און 10 פון די פּראָמינענטסטע יודען אין פּראַג זאָלען עס אַוועקטראָגען צו דער שטאָט-רעגירונג פּרינץ ליכטענשטיין האָט בעפוילען אַז די 10 טויזענד פלאָרין זאָלען בענוצט ווערען צו דערמעגליכען קריסטליכע און יודישע סטודענטען צוגלייך צו שטודירען די קריסטליכע רעליגיע.

דער שמש ר' חנוך אַלטשול האָט די פּאַסירונג פערשריבען אין א בעזונדער מגילה און אין זיין צוואה האָט ער אָנגעזאָגט אַז יעדען 22-טען טאָג אין טבת זאָלען די, וואָס וועלען אַרויסקומען פון איהם פייערען א ספּעציעלען משפּחה-טאָג, אין אָנדענק פון זיין אָפּגעראַטעוועט ווערען פון א גרויזאַמען טויט.

אַלע די וואָס שטאַמען אָפּ דירעקט פון דעם

גרויסען גאון ר' יום-טוב ליפּמאַן העלער

פייערען אויך א ספּעציעלען פּורים, וואָס ער האָט איינגעפיהרט צום אָנדענק פון א ווינטיגער פּאַסירונג אין זיין לעבען.

אין דער צייט פון דרייסיג יאָהריגען קריג איז העלער געווען דער פּראַגער רב. צוליב די מלחמה-אויסגאַבען האָט דער אימפּעראַטאָר פערדינאַנד אַרויפגעלעגט גרויסע שטייערען אויף זיינע יודישע אונטערטאַנען. די פּראַגער קהלה האָט געמוזט אַריינטראָגען אין דער רעגירונגס קאַסע 40 טויזענד טאַלער, און דער רב האָט דאָס געלד נעדאַרפט איינמאָהנען.

העלערס שונאים האָבען אונטערגעטראָגען צום אינספּעקטאָר א קלאַגע געגען איהם, אַז די רייכע יודען טשעפּעט ער נישט. און אַז די גאַנצע סומע וויל ער אויסקוועטשען בלויז ביי די אָרימעלייט, און א חוץ דעם פערלוימדעט ער נאָך די קריסטליכע רעליגיע, פערדינאַנד האָט גלייך אַרויסגעשיקט א בעפעהל אַז מען זאָל דעם פּראַגער רב ברענגען קיין ווין געשמידט אין קייטען, איינפלוסרייכע יודען און קריסטען האָבען זיך אָבער איינגעשטעלט פאַר העלערן און ער איז אַליין געפאָהרען אָהין זיך שטעלען צום פּראָצעס, שבעה עשר בתמוז האָט מען איהם אַרעסטירט און אַריינגעזעצט אין איין קאַמער מיט א צאָהל קרימינעל פערברעכער, ביז די ווינער יודען האָבען אויסגעווירקט אַז מען זאָל איהם איבערפיהרען אין אַן'אַנדער צעל.

דעם 15-טען יולי האָט א קעניגליכע קאָמיסיע אונטערזוכט די קלאַגע געגען העלערן. צווישען אַנדערע פראַגען האָט מען איהם אויך געפרעגט פאַרוואָס ער איז אַנ'אָנהענגער פון תלמוד, כאָטש די פּויפּסטען האָבען געהייסען דעם תלמוד פערברענען אַלס א גאָט לעסטערענדיג ווערק. העלער האָט זיך גוט פערטיידיגט, אָבער מען האָט איהם פערמשפּט צום טויט.

די טויט שטראָף איז פערביטען געוואָרען אויף א געלד שטראָף פון 12 טויזענד טאַלער, וואָס זאָל גלייך בעצאָהלט ווערען, און אַלע זיינע שריפטען זאָלען פערברענט ווערען, די ריכטער האָבען בעשטימט אַז אויב העלער וועט די געלד-שטראָף נישט גלייך איינצאָהלען זאָל מען איהם עפענטליך שמייסען אין ווין און אין פּראַג בעזונדער, איינפלוסרייכע לייט האָבען אָבער אויסגעווירקט אַז די געלד-שטראָף זאָל פערקלענערט ווערען צו 10 טויזענד טאַלער, און דעם 14טען אויגוסט 1630 איז ער בעפרייט געוואָרען.

אין 1632 איז העלער געוואָרען רב אין נעמיראָוו דערנאָך אין אַנדערע פוילישע שטעט, אָבער ער האָט דאָרט אויך געהאַט אויסצושטעהן פון זיינע שונאים אין 1643 איז ער געוואָרען רב פון קראָקע און שפּעטער אויך דער דאָרטיגער ראש ישיבה.

העלער האָט געהאַט איינגעפיהרט אַז איטליכער פון זיין פאַמיליע זאָל פאַסטען דעם 15טען טאָג אין תמוז ווען זיינע צרות האָבען זיך אָנגעפאַנגען, אין קראָקע האָט ער אָבער בעשטימט אַז דעם 1טען אדר זאָל מען פייערען צום אָנדענק פון דעם טאָג ווען ער איז איינגעזעצט געראַטעוועט געוואָרען פון אַלע ליידען און פון טויט.

אין דער משפּחה וואָס שטאַמט אָפּ פון דוד בראַנדייס פון יונג-בונצלוי,

בעהמען (איצטער טשעכאָסלאָוואַקיי), האָט מען געפייערט א „פּורים-פּאָווידעל" צום אָנדענק פון זיין בעפרייט ווערען פון א שרעקליכען בלבול.

דוד בראַנדייס האָט געהאַט א שפּייז קרעמעל, דעם קריסטליכען בוכבינדערס מיידעל האָט ביי איהם גע קויפט פּאָווידעל (איינגעמאַכטס), נאָכדעם ווי אַלע פון דעם בוכבינדערס פאַמיליע האָבען פערזוכט פון דעם איינגעמאַכטס זענען זיי קראַנק געוואָרען און דער בוכבינדער איז געשטאָרבען. בראַנדייס זיין פרוי און זוהן זענען גלייך אַרעסטירט געוואָרען אויף דער קלאַגע אַז זיי פערקויפען פערגיפטעטע איינגעמאַכטס כדי צו טויטען די קריסטען.

מ'וואָלט זיי אַלעמען געווען פערמשפּט צום טויט אָבער נאָך א גענויערער אויספאָרשונג האָט זיך נאָר אַרויסגעוויזען, אַז דער בוכבינדער איז געשטאָרבען פון טובערקולאָז און די קלאַגע געגען דער בראַנדייס פאַמיליע איז צוריקגעצויגען געוואָרען, דוד בראַנדייס האָט די מעשה פערשריבען אין א ספּעציעלע-מגילה און בעפוילען אַז יעדען 10טען טאָג אין אדר זאָלען די מיטגלידער פון זיין פאַמיליע לייענען די מגילה און זיך פרעהען וואָס ער מיט זיין פרוי און זוהן זענען אָפּגעראַטעוועט געוואָרען פון א גרויס אומגליק וואָס האָט זיי געדראָהט אין 1731.

די משפּחה פון דעם גאון ר' אברהם דאַנציג פון ווילנע

האָט אויך א פאַמיליען-פייערונג, וואָס טראָגט דעם נאָמען „פּולווער פּורים", און ווערט אָפּגעהיט דעם 15טען טאָג אין כסליו דורך פאַסטען א גאַנצען טאָג, און אָוועַנט ווערט דורכגעפיהרט א גרויסע סעודה צו וועלכער עס ווערען איינגעלאַדען תלמידי חכמים און גוטע פריינט.

ר' אברהם דאַנציג איז געווען איינער פון די גרעסטע געלעהרנטע, וואָס דאָס ליטווישע יודענטום האָט אַרויסגעגעבען, ער האָט אָנגעשריבען א סך ספרים, צווישען זיי אויך דעם „חיי-אדם". וואָס געהערט צו די פּאָפּולערסטע ווערק אין דער יודישער רעליגיעזער ליטעראַטור, ר' אברהם האָט אָבער נישט געוואָלט מאַכען קיין לעבען פון רבנות, און ער האָט זיין פאַמיליע דערנעהרט דורך האַנדעל.

איינמאָל איז פאָרגעקומען אַנ'אויפרייס אין ווילנער פּולווער מאַגאַזין, וואָס האָט זיך געפינען נישט ווייט פון ר' אברהמס הויז, א סך געביידעס זענען צושטערט געוואָרען פון דעם אויפרייס. צווישען זיי אויך ר' אברהמס היים; 31 מענשען האָבען פערלוירען זייערע לעבענס, אָבער ר' אברהם מיט זיין פרוי און קינדער האָבען זיך אַרויסגעדרעהט פון א זיכערען טויט, אין אָנדענק פון דער פּאַסירונג האָט ר' אברהם איינגעפיהרט דעם „פּולווער-פּורים" אין זיין משפּחה.

Kino CAPITOL
ZAWADZKA 16

פון דינסטאַג, דעם 10 מערץ
וועט אין קינא „קאַפּיטאַל" דעמאָנסטרירט ווערן
דער נייער ארץ-ישראל-פילם

קינאָ קאַפּיטאַל
זאַוואַדזקאַ 16.

„צו א נייע לעבען"

דער דערמאָנטער פילם, וועלכער האָט דורכגעמאַכט א טריאומף-וועג איבער אַמעריקאַ און אַנדערע לענדער אין אייראָפּאַ איז בעשאַנקען געוואָרען אויף דער אינטערנאַציאָנאַלער פילם-אויסשטעלונג אין ווענעדיג מיט א גאָלדענער אויסצייכנונג, איז רעאַליזירט געוואָרען אין אויפטראַג פון „קרן-היסוד" דורך דער פילם-געזעלשאַפט „אורים" אין ארץ-ישראל צוזאַמען מיט'ן „פאָקס-פילם" (אַמעריקאַ)

די פּרעמיערע פון פילם קומט פאָר דינסטאַג, דעם 10 מערץ, 10 אָוועַנד וועט גלייכצייטיג פאַרוואַנדעלט ווערען אין
א פייערליכע אַקאַדעמיע „צו א נייעם לעבען" אויף וועלכער עס וועט אַרויסטרעטען מיט א רעדע א. ד. ט.: דער הויפּט-דירעקטאָר פון „קרן-היסוד" אין ירושלים
דיכטער לייב יפה, וועלכער קומט ספּעציעל צו דער פּרעמיערע. אין דער גאַנצער וועלט איז דער פילם „צו א ניי לעבען" אויפגענומען געוואָרען מיט בעגייסטערונג. די גאַנצע וועלט-פּרעסע האָט וועגען דעם פילם געשריבען בעגייסטערטע אַרטיקלען. —— דער פילם „צו א ניי לעבען" איז געזעהען געוואָרען פון הונדערטער טויזענדער מענשען. אין וואַרשא איז דער פילם דעמאָנסטרירט געוואָרען פאַר'ן מלוכה-פּרעזידענט, מיניסטאָרען און הויכגעשטעלטע פּערזענליכקייטען, וועלכע האָבען אויסגעדריקט בעוואונדערונג פאַר דעם פילם און פאַר די דערגרייכונגען פון ארץ-ישראל-אויפבוי. —:— בילעטען צו דער פייערליכער פּרעמיערע-אַקאַדעמיע איז שוין צו בעקומען ביי דער קאַסע פון „קאַפּיטאַל".

באַר נאַר
עטליכע טעג!
ווייסע וואָר

קען מען בעקומען
אונזער וועש
צו זעהר ביליגע פרייזען

KONSUM
RADY WIDZEWSKIEJ MANUFAKTURZE S.A.
ראַקיטשאַנער 54. צוזאַמען מיט די מראמורפרידער

סענסאַציע פאַר דאַמען!
מאַכט בעקאַנט, אַז ער האָט אנגאַזשירט בעדייטענדע פאַכמענישע קרעפטען צווישען אַנדערע אַרבייט איצט

ZAKŁAD FRYZJERSKI
p. Ewaryst Szymański
Moniuszki 2
tel. 128-86

ג. מיטאַרבייטער פון מייסטער און קעניג פון דער פריזיער-מאָדע ANTOINE אין פּאַריז.

Szwarc i Jabłoński,

אין דעם אַנשטאַלט קען מען זיך פערשטענדיגען אין פראַנצויזיש, ענגליש א. ז. וו.

היינט אונוויעדעררופליך צום לעצטען מאָל
ווילט איהר זעהן די גרוילען פון דער וועלט-מלחמה? ווילט איהר זעהן די העלדען פון וועלט-קריג
טראַצקי, לענין, מוסאָליני, ענגלישער קעניג דזשאָרזש ט, לודענדאָרף, פראַנצויזישער מאַרשאַל פאָש
הינדענבורג און מיליאָנען קעמפענדע זעלנער — מאַרגן ווידער מלחמה!
דאָס אַלעס זעהט איהר אין גיגאַנטישען פילם
CZARY וואָס ווערט דעמאָנסטרירט אין קינאָ
אנהייב 12 אַ זייגער בייטאָג

היינט און פאָלג. טעג!
קלאַנג-קינאָ CAPITOL
זאַוואַדזקאַ 16
(OSACZONA) נייע מעכטיגע קרעאַציע פון
SYLVIA SYDNEY
מעכטיגע דראַמע פון געפיהלען און מענשליכע ליידענשאַפט.
רעזשי פון W. K. Howard א. ג.
די פערפאַלגטע
אויסער'ן פּראָגראַם: קאָלירטע קלאַנג-צונאַבע און אַקטועליטעטען פון P.A.T
אנהויב 4 נאָכמ. זונטאַג 12 אַ זייגער

KATASTROFY
ZARZUCANIA SAMOCHODÓW
będą uniknione, o ile zastosujesz
OPONY MICHELIN
antyślizgowe — elastyczne
Wyłączna reprezen.: Hurtownia o p o n i części samochod. | Joachim GERSON Łódź, Narutowicza 16, tel. 128-30 wejście od ul. Piłsudskiego,

קליינע אַנאָנסען!
1 זלאָטי אַנ'אַנאָנס ביז 15 ווערטער 1 זלאָטי

שיימלעך ביי קערש.
סקווערנאַ 51
מיט פּאַריזער שרינדן און פערטיגע שייטלען

דער גרעסטער פילם פון פּראָדוקציע 1935-36
Anna Karenina
לויט דער ערצעהלונג פון L. TOŁSTOJ אין די הויפּט-ראָלען:
GRETA GARBO, Fredric March.
נעקסטער פּראָגראַם: „שוואַרצע אויגען" מיט HARRY BAUER

קלאַנג-קינאָ-טעאַטער „SZTUKA"
קאָפּערניקאַ 16.
טעל. 140-72.

איבערצוגעבען אין קאַלוסאַ ... איינגעריכטעטען געאייגנעט אויף ... ציע, צוקערביע אָדער כלאַדניע, ... ביי קינגרוס זאַוואַדזקאַ 17.

אַ גאַלדענער האַנדעלס-פונקט ... משעלנאַ 3 צו פערדינגען פון ... בער פון פערשידענע ברויטען ... נוגען. צו ערפאַהרען ביים וועכטער ...

צו פערמאַכען אין בעסטען ... צעסיאָנירט פאַבריקס-לאָקאַל מיט ... נער מאַשינען, רעגדער מיט ... עס קען זיין צוזאַמען ... ביליג. אַפערטען „בע".

סוחרים, ליב האָבענדיג ... קוועהם, נעכטיגען אַלע ביי ... קילינסקיעגאָ 44. אַ נאַכט-לעגער ... אַ צימער 1.50 זל.

פרייע פּאָסטענס

אַ יונגעל פון אנשטענדיגע עלטערן אין עלטער פון 15—16 יאָהר צו אַ צאַהן-טעכניקער ווערט געזוכט. אַפערטען אין אדמ. אונטער „טעכניקער".

ס'ווערט געזוכט אַ קוואַליפיצירטע עקספּעדיענטקע אין דער שיך-בראַנזשע, ביי משעשניצקי, גלובנאַ 69.

Gospodarz–ogrodnik do fermy do „Uzdrowiska" pod Łodzią poszukiwany. Oferty sub „Uzdrowisko" Łódź, Cegielniana 21.

Wykwalifikowana sprzedawczyni może się zgłosić z branży obuwianej. Cegielniana 1 „Ite".

פערשידענעס

עס ווערט געווינשען אַ ... פערקערט אין בעסטערע הייזער ... אונטער „36" אין אַדמיניסטראַציע.

זעהר וויכטיג! בוכהאַלטער ... האַנדעלס-ביכער, לערנט אוים ... און גרינדליך אין פערלויף פון ... מאַשין-שרייבען-קורס 10 ... מאַציעס — צעגעלניאַנאַ 25 ...

בעקאַנטמאַכונג מיין ... אנשטאַלט איז געוואָרען ... פון טראַוגוטאַ 11 אויף 11 ליסטאָפּאַדאַ ... בעשטעלונגען ווערען אָנגענומען ... ליגע פרייזען. ספּעציעלע ... ספרי תורות. ליפּפעלד.

אכטונג! דער ... ענגלישער זאַל (וואָלטשאַנסקאַ ...)
מיט אַ שיינעם מעבער-זאַל ... היגיענישער כשר'ער קיך. ... געשירען און טיש-בעשטעק ... בעגעבען אויף חתונות נאָר ... אַלע 1-טער מאַי 2. ...
ציינט אייך!

ווער ס'וויל זיין געזונט ...
מוז קומען עסען די בעסטע און ... האַפּעטיטע מיטאָגען צו גאַנץ ... אין דעם בעוואוסטען היגיענישען ... פון הערמאַן לעווינסקי, ... סקיעגאָ 39, פראָנט, 2. שט. ... בעת'ן מיטאָג ראַדיאָ-קאָנצערט ... גאַנצער וועלט.

זעהר אַנ'ענערגישער ... נעהמען איינציגע הייזער צו ... צו פיהרען בלויז מעלדונגען ... צו זעהר בילליגע פרייזען, ...

צו פערקויפען אַנ'ערפינדונג ... אויף שנוראָוואַדלעס. אָפּערטען ... גאַדאַ" געשריבען אין דער ... אָפּצוגעבען אין אדמ. פון דער ...

ראַקאַלען

צו פערמיטען פון 1-טען אַפּריל — 2 צימער און אַ קיך, הויף-פּאַרטער מיט ביידע בעקוועמליכקייטען, אָהן לאָקאַלאָווע, זונען-זייט, זשעראָמסקיעגאָ 17, ביים ווירט.

צו פערמיטען אַ שטוב און אַ קיך מיט אַלע בעקוועמליכקייטען אויף קאַמיענאַ 2, ביי י. גערשעניאַק.

אָפּצוגעבען אַ צימער פון 2 פענסטער מיט אַ בעזונדערן איינגאַנג, אויסמעבלירט אויף 11. ליסטאָפּאַד 31, לינקע אָפיצינע, לעצטער איינגאַנג, וו. 24.

אַ פראָנט-קעלער מיט עלעקטריע און 2 איינגענג, געאייגנעט אויף מצות, צו פערמיטען זשעראָמסקיעגאָ 17.

אַ פראָנט-געוועלב אויף נאָוואָמיעסקאַ 9, זאָפאָרט צו פערדינגען ביי עדעלסבערג, נאָוואָמיעסקאַ 9.

צו פערמיטען אַ ליכטיג צימער מיט אַ בעזונדערן איינגאַנג און בעקוועהמליכקייטען ביי אַנ'אינטעליגענטער פאַמיליע, ס'קען זיין פאַר יונגעלייט. זאַוואַדזקאַ 23, וו. 31, פּאַרטער.

אַ שטוב מיט אַ קיך, זוניג, פראָנט מיט ווינאַדעס, דירעקט פון ווירט, מיט אָדער אָהן מעבעל, צו פערדינגען פראַנציסקאַנער 30.

Pokój z kuchnią w cenie od 100 zł. kwartalnie poszukuje się od zaraz. Oferty do Biura Ogłoszeń S. Fuchs, Piotrkowska 87 sbn. „Solidny", lub tel 173-18.

איבערציהונגען
אין ארץ=ישראל
און עקספּעדיציעס נאָך
איז געזאַמעלטע וואַגאָנען ערלעדיגט
שנעל און פּינקטליך צו מעסיגע פרייזען
„POLSKI LLOYD" Sp. Akc.
oddział w Łodzi
Narutowicza 13
tel. centrala: 250-15.
פערטרעטונג:
Palestine Shipping Co. Ltd.
Palestine and Egypt Lloyd Ltd.

עס איז נויטיג.
עס נויטיגט זיך אַנ'ערשטקלאַסיגע וואורשטען-שניידערין. צו ערפאַהרען אין דער מלעטשאַרניע פון ה. רייכענבערג, זאַוואַדזקאַ 20.

LAKARZ-DENTYSTA
S. Bergman
Al, Kościuszki 39, tel. 148-24.
נעמט אָן פון 10—1 און פון 4—7 נאָכמ.

Dr. med.
L. TENENBAUM
אַקושער-גינעקאָלאָג
פּילסודסקיעגאָ 15,
טעל. 206-75.
נעמט אָן פון 8- 10 פריה און פון 4-8 אָוו.

Dr. med.
Józef Izykson
ספּעציאַליסט פון אויערען, נאָז, האַלז און קעהל-קראַנקהייטען
Południowa 9, tel. 210-75
נעהמט אָן פון 1—2 און פון 5—7 נאָכמ.

לעטשניצע
פאַר ווענערישע-קראַנקע מענער - שוואַכע און הויט-קראַנקהייטען
פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען
פּיעטריקאָווער 45
טעטיג פון 9 פריה ביז 9 אָוונד.
פרויען און קינדער נעמט אָן אַ פרויען-דאָקטאָר פון 11-1 און פון 5-7 אָוונט.
אַ בעראַטונג 3 זל.

PIERWSZE PRYWATNE
Pogotowie Lekarskie
(1-טע פּריוואַטע גיכע הילף)
12-333 טעל. זשעלאַנאַ 6
(Legjonów 6)
טעטיג אָהן איבעררייס בייטאָג און ביינאַכט.
גיכע ערצטליכע הילף אין אַלע ספּעציאַליטעטען.

Dr. med.
M. GLAZER
ספּעציאַליסט פאַר הויט- און וועגערישע קראַנקהייטען
ZACHODNIA 64, tel. 185-49.
נעהמט אָן פון 12—2 מיטאָג און פון 7 ביז 8.30 אָוונד.
זונטאָג און חגאות פון 10—12 בייטאָג.

Dr. I. SILBERSTROM
Kilińskiego 127
ספּעציאַל-אַרצט פאַר הויט, וועגערישע און געשלעכטס-קראַנקהייטען
קוואַרץ-לאַמפּ, — ראַדיקאַלע בעזייטיגונג פון איבעריגע האָר.
נעהמט אָן פון 4—8 אָוונד.

Dr. med.
M. TAUBENHAUS
ספּעציאַליסט
פאַר אַקושעריע און פרויען קראַנקהייטען
פערהיטונג געגען שוואַנגערשאַפט
גדאַנסקאַ (נאַראַזשער) 11, טעלעפאָן 246-09.
נעהמט אָן פון 4—8 אָוונד.

ד"ר העלער
ספּעצ. פאַר הויט און וועגערישע קראַנקהייטען און מענער - שוואַכע
8 טראַוגוטאַ 8, טעל. 179-89
נעמט אָן פון 8—11 און פון 4—8 אָוונט,
זונטאָג פון 10—2 מיטאָג.
פאַר פרויען — אַ ספּעציעלער וואַרטע-זאַל

Dr. med. Niewiażski
ספּעציאַליסט פאַר טריפּער, סיפיליס און הויט - קראַנקהייטען, בעהאַנדלונג פון מענער - שוואַכע
אַנדזשעיאַ 5, טעל. 159-40
פראָנט, 1טער שטאָק
נעהמט אָן פון 8-11 און פון 5-9 אָוונט
זונטאָג און יום טוב פון 8-1 נאָכמיטאָג.
ספּעציעלער וואַרטע - זאַל פאַר פרויען

Dr. W. Łagunowski
specjalista
chorób wenerycznych, seksualnych i skórnych
(Gabinet Roentgeno- i światło-leczniczy)
PIOTRKOWSKA 70 tel. 181-83
Przyjmuje: od 8.30 do 10.30 rano, od 1-ej do 2.30 pp. i od 6 do 8.30 wiecz. w niedzielę i święta od 10—1.

Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odp. udz. Ch. J. Brzustowski i P. Wajntraub
Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman
Czcionkami i druk rotac. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.